13266/A
F. XV. b

3 in ..

4/6

A 1100

1) BENNET, C
2) THOMSON, A.
3) MORLEY, C. L.

Thomson complete
with two final blanks

65.A.73 29957

1 Tabularum Theatrum Brutt

2. Alex. Thomson —
Dissertatio Medica 1705

2 Christopher Love Morley
De Morbo Epidemico Observationes
Londini 1686

TABIDORUM THEATRUM,

SIVE

PHTISIOS, ATROPHIÆ

ET

HECTICÆ XENODOCHIUM.

ITEM

VESTIBULUM TABIDORUM.

AUTHORE

CHRIST. BENNET,

Med. Doct. Collegii Londinenſis Socio.

Opuſcula diu fruſtra quaſita.

LUGDUNI BATAVORUM.

Apud JOHANNEM COSTER.

MDCCXIV.

29951(1)

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

CLARISSIMO ET ORNATISSIMO VIRO,

DN. PRUJEANO,

Collegii Medicorum Londinenſium Præſidi

Salutem.

QUISQUIS inverecundius otia tua interpellat, PRÆSES EXCELLENTISSME, in Naturam, (cujus miniſter Medicus) piaculum admiſiſſe videatur. Te tamen ſciſſitante, aliiſque Societatis Collegis Meditationes noſtras de Tabe, nec non ſeriem remediorum reticere nolui, & ut juſſis Veſtris inſervirem, literis mandavi. Malim enim aliqua temere effutire, quam tibi cæteriſque Collegis, quibus tam arcte humanitate & amicitia defunctus fui, in minimis aut maximis (quantum valuerim) defuiſſe. Præſtiti itaque: Sed ne quorundam ſtomachis inſolitorum ingluvies nauſeam concitaret, exercitationes aliquot cum hiſtoriis & experimentis apodicticis, vice condimenti, præmittere viſum eſt. Si quippe quæ in atrio prælibantur placuerint, quæ in Theatro comparata ſunt, ingenioſiſſimis & modeſtioribus, i. e. doctiſſimis, qui ſemet multa latuiſſe cognoverint, gratiſſima fore duxerim: an cæteris arriſerint, parum refert, neque enim illis invigilaverit.

Tuus addictiſſimus

C. B.

PRÆMISSUM
LECTORI
ALLOQUIUM.

TYpis tandem vel invitus fœturam abortivam permiſi, non quidem præconceptam; Sed ſuperfœtationis obiter advenientis prolem in lucem edidi: Manumiſſam tamen non dimicantis laurum, ſed veritatem aſſerentis olivam reportaturam minimè dubitarem. Noluit inſons ſacroſanctas Methodi Medicæ leges violare, multo minus conculcare: ut tamen foveatur & adoleſcat, maluit ſcaturiginis cryſtallinæ momentum è fonte ſuxiſſe, quam rivulorum turbidorum & ſpurcitie diffluentium anfractus numeroſos confectari. Nec aſpernabere, quia incana aut nuperrime acceſſit; obſervationum enim certitudine, opinionum aliquot antiquitus receptarum fallaciam fideliter ac ſuccincte perſtrinxit, noluitque Matris craſin & præcepta ex Authorum tantummodo captu diſcere ac metiri; nec ſibi omnia verba olim inventa & parata ſuffecerint; ſed nonnulla de novo fabricandi licentiam aſſumpſit; rebus etenim, non verbis à cunabulis incubuit. Pedes porro non ex vulgari nutu componere didicit, ſed extra tritam aliquoties errantium ſemitam tranſpoſuiſſe auſa eſt. Maluit denique (quod condonent ingenioſiſſimi) Naturam ipſam, quàm ejus ſimias venerari & contemplari.

Quo me cunque rapit tempeſtas, deferor hoſpes;
Nullius addictus jurare in verba Magiſtri.

VIRO

VIRO DOCTISSIMO

ac ſibi amiciſſimo

Dn. D. BENNET,

VESTIBULUM THEATRI TABIDORUM EDENTI:

Gratulatio Collegæ.

PErimus (ecce!) nos Laryngis uvidi
Malo petiti, & humida graves lue.
Iacent quibus cruenta tuſſis imperat
Locis in omnibus; nec ullus attulit
Opem gementibus: truces ad inferos
Fit indies acerba pronior via,
Saturque ſtertit Orcus. Alma ſed ſalus
Reſpexit, & dedit miſerta vindicem.
Ades (Amice!) mente promptus & manu.
Vetuſta pharmacis novis fugans mala,
Faceſſat orbe anhela tuſſis illico,
Et inquilina cordis Hectica exulet
Feralis; & Maraſmus ipſe marceat.
Valete ſaccharumque, lac, tabellaque
Dicata pectori humido, & tenax Lohoc.
Valete denuo. Renidet ecce jam
Salus reverſa, cumque tabe lurida
Hiulca vena non timetur amplius.

AD

DOCTISSIMUM

BENETTUM.

*R*Arior ingenii proles vitalis in ævum
 Quin patitur morbos pagina nata ſuos.
Illam vel primis Lethargus poſſidet annis,
 Illam marcor habet, vermibus illa ſcatet.
Hanc rapit adfœdas turpis Diarhæa cloacas,
 Atque excrementis chartula plena perit.
Perdidit & varios Febrilis Flamma libellos
 Quorum poſt cineres gloria rara venit.
Sed tua progenies fœlici ſydere vivet,
 Ludet & extremum pagina ſana rogum.
Lethalis tabes tibi longos attulit annos
 Quæ mors eſt aliis Hectica, vita tibi.

Tho. CROYDEN, M. D.
Coll. Lond.

Ad

AD
ORNATISSIMUM
DOCTISSIMUMQUE
VIRUM.

DOM. DR. BENETTUM,

Veſtibulum edentem.

IAm novum lumen refluos canales
Luſtrat, & clauſi maris uda monſtra
Et dolos cæcis ſinubus natantes
Detegit orbi.
Quæ lues, quod profluvium quietos
Turbat, humanos ſtimulatve fluctus:
Hoſtis, utque intus muria nocivus
Vellicat acri:
Et patet pirata ſalinus arctum
Pectus infeſtans teneroſque tractus.
Ultimo dulces populans liquores,
Prædia vitæ.
Plura quid? nobis tuus eſt (Amice!)
Lumen, aſt illis ſcopulus, libellus;
Namque pirata, latitanſque prædo
Naufragus inde.
Ecce Tabes, & malefida Tuſſis
Vi tua fractæ pereunt. Senilis
Cymba deluſa eſt, minitanſque venis
unda reducta.

Geo. ROGERS, M. D.
Coll. Lond.

PERITISSIMO

AUTHORI.

MEDICORUM SAGACISSIME!

Cujus veſtibulum plura
Quam aliorum ædes & prædia continet:
Ea inſcribentis modeſtia eſt,
Id ſcripti pondus & momentum
In anguſtiis latus, brevitate copioſus;
Moli non vacas, ſed utilitati.
Tramite incedis,
Aliorum pedibus aut nimis ignoto,
Aut difficili nimis.
Eodemque in pelago quo alii naufragium,
Tu portum reperiſti:
Tanti intereſt.
An quis ſciat, an ſe ſcire credat;
Perſuaſum ſcilicet, an exploratum habeamus.
Pthiſin diſcutis,
Non Authorum tantum teſtimonio,
Sed damno tuo:
Idem nempe aliquando extitiſti
Et æger, & Medicus.
Haud facile dictu,
Gravius laboraveris, an glorioſius evaſeris.
Tabidorum Theatro præluſorium
hoc opus,
Marceſcentis olim Tui, & pene Sceleti
Anatome.

Secu-

Securiorem nuſquam Lector adhibeas fidem:
Senſit, curavit, ſcripſit.
Quo alimenta debent ingeri,
Quo diſtribui doces ordine
Medici neſcio, an Oraculi fide:
Adeo tuo ſpreto Tripode,
Non dapes quidem, ſed eſcam arripiamus;
Nec veſci videamur, ſed capi potius.
Quid ſanguinem ſuo tingat rubore:
Quo ſputa ſingula excernuntur omine
Quantum Lac noceat, quantum Dulcia,
Quid Fonticuli,
Quid Sudor valeat,
Quid Suffumigia:
Hæc omnia brevi. Multi loquacius tacent.

Mart. Luellin, M. D.
Coll. Lond.

Τῶν ἀνθρώπων ὁκοίτι ἥδονται πότερον φιλοπόται καὶ ὠριςήται καὶ ἀταλαίπωροι, ἢ φιλογυμναςαίτε καὶ φιλόπονοι ἐδωδοὶ καὶ ἄποτοι· καὶ ἀπὸ τουτέων χρὴ ἐνθυμέεσθαι ἕκαςα.

Id eſt.

Hominum quoque victus ratio, quanam maxime delectantur, inſpicienda, an potui & cibis & otio dediti, an exercitationibus & laboribus gaudeant, & an edaces ſint, & à potu ſibi temperent: & ex his ſingula reputare oportet. Hipp. lib de aëre, locis & aquis, *Sect.* 3.

Ἢν μὲν γὰρ ἦν εὑρετὸν ἐπὶ τούτοις πρὸς ἑκάςην φύσιν σίτου μέτρον καὶ πόνων ἀριθμὸς, μὴ ἔχον ὑπερβολὴν μήτε ἐπὶ πλέον μήτε ἐπὶ τὸ ἔλασσον, εὕροιτο ἂν ὑγείη τοῖσι ἀνθρώποισιν ἀκριβέως.

Id eſt.

Si quidem præter hæc inventa fuerit ciborum menſura, & laborum ad unamquamque naturam numerus, ita ut exceſſus neque ſupra neque infra modum fiat, inventa ſane exacta fuerit ſanitas Hipp. lib de diæta, *Sect.* 4.

Τὰ γὰρ ἀνόμια ςασιάζει, καὶ τὰ μὲν θάσσον τὰ δὲ χολαίτερον πέσσεται.

Id eſt.

Seditionem etenim movent, quæ ſunt inæ-

inæqualia, aliaque citius alia difficilius concoquuntur. Hipp. lib. I. de flatib. *Sect.* 3.

Τὸ γὰρ σῶμα ὑπὸ μὲν τῶν σιτίων ἴσων ἴσως τρέφεται, ὑπο δὲ τοῦ σώματος τὰ σιτία κρατέεται ἐπὴν δέ πλέον ἢ ἔλασσον προσενέγκεται, ἢ ὡς ἄλλο μεταλλάξας κρατέεται δὲ καὶ τὰ σιτία.

Id eſt.

Corpus enim à cibis æqualibus æqualiter nutritur, à corpore verò cibi ſuperantur: ubi verò plus aut minus ingeſſerit aut alioqui mutatus fuerit, ſuperatur, ſuperantur etiam & cibi. Hipp. lib. de locis in homine, *Sect.* 4.

Id eſt,

Ἀνάγκη γὰρ ὁκόταν τὶ τουτέων χωρισθῇ καὶ ἐφ' ἑαυτῷ στῇ, ἔνθεν τε ἐξέστηκεν, οὐ μόνον τοῦτο τὸ χωρίον νοσερὸν γίνεται, ἀλλὰ καί ἔνθα ἐπιχυθῇ, ὑπερπιμπλάμενον ὀδυνὴν τὲ καὶ πόνον παρέχειν.

Cum enim horum aliquid ſeceſſerit, & per ſe conſtiterit, neceſſe eſt non ſolum locum ex quo exceſſit morbo tentari, ſed eum etiam in quem nimia copia influxerit, dolore & labore vexari Hipp. lib. de Nat. hom. *Sect.* 3. circa initium.

LE-

LECTORI.

Quando amiciſſimus Author (Lector benevole) priuſquam *Theatri* ſui *Veſtibulum* publici juris faceret, noſtram de utriſque hiſce Exercitationibus ſciſcitari ſententiam dignaretur; ego ibi illico, videri mihi quamplurima in utroque opuſculo & ſuæ laudi & rei medicæ profutura: ſubjunxi tamen libere, parum technice condidiſſe, Veſtibulum ſcilicet Theatro majus. Ad hæc etiam quandoque Latinæ linguæ, in aliquibus vero Priſciani (quod apud nos dici aſſolet) cranio minus conſuluiſſe. *Pectoralia* interim, *Spirabilia*, *Spiritalia*, quibus pulmones parteſque reſpirationi dicatas nominibus fictitiis aut ſaltem minus medice uſurpatis inſinuaſſe viſus eſt, (cum multis id genus) prorſus reticui; quoniam de iſtiuſmodi præmonitum voluiſſe Lectorem in alloquio ſuo (quod vocat) adverteram. Hoc dicto ſubriſit quidem ille, retulit tamen, ſe rebus operam, non vocibus dare; denique non Grammaticam, non Architectonicen, ſed Medicinam exercere. Excuſo tandem Theatri Veſtibulo, non ita diu erat, quo mihi reportavit audiviſſe ſeſe alios etiam non paucos ſui amicos mecum una ſentire, imo quoſdam ſecuritatem ejus & incuriam palam redarguere. Rogavit itaque (quando operi ipſe non vacabat) ut utrumque tractatum amicitiæ ergo reviſem.

Quid multa? parui; inſtrumenti unius atque alterius figuras exſculpendas curavi, eorumque (quoniam ipſi defuere) deſcriptiones & uſus ſupplevi; paragraphis quibuſdam obſcurioribus claritatem (quoad ipſe permiſit) conciliavi denique currente calamo (quo ſolo per otium licuit) ſingula peragravi: multa tamen (quando ſic Author nullo modo non voluit) prætermiſi, ne alieno in opere ingenio noſtro nimis arrogaſſe videar, aut candori tuo anſam praebuiſſe. Vale.

M. Luellin, M. D.
Coll. Lond.

I.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De ſubactione Alimentorum, ingerendi ordine, ut & de Diætæ moderamine.

ETSI quilibet cibus ope caloris funditur, & humidi aceſcentis perluitur, ita ut quælibet ejus particula, ſi recte præſtiterit natura, nec flammulæ expandentis nec lymphæ rigantis indiga ſit: Alimenta tamen propriis eſſentiis diſſona, vel quoad conſiſtentiam inæqualia miſcellaneo non intermiſcentur fermento, nec partes cujuslibet minutæ confuſæ coeunt. Non etenim in ventriculo ſub-

vertitur alimentum, unde partes ejus invicem intruſæ uniantur, nec denuo ut in ore maſticatur, aut agitatum & revolutum conteritur, nec ipſa cibi patitur materies, cujus partes quoad qualitates diſſociatæ doſim ſibimet peculiarem & teporis & madoris expoſcunt, & pro earundem differentia citius vel ſerius fuſionem & dilutionem ſubeunt: Si vero doſis debita cujuſvis defecerit, vel ſi tempus huic negotio aſſignatum & approportionatum defuerit, aut exceſſerit, in qualitatem naturæ minus familiarem faceſſit. Quæ demum de calore in partibus ventriculi & propter partium viciniam inæqualiter diſpenſato aſſeruntur, frivola & evanida apud eos æſtimantur, qui quodlibet corporis vas & viſcus ſuo ſucco & calore determinato ab initio frui cognoverint. Coctio enim eſt naturæ congrua & familiaris fermentatio, ſeu mediocris & pacata aſſumptorum irrigatio, fuſio & ſubactio, ope caloris moderati in acore proprio & ingenito ventriculi humido ſtabularitis conſummata. Quum ideo ſolidiora fundum ventriculi præoccupaverint, ita ut tenerioribus (*i. e.*) fuſioni & diſtributioni apte natis egreſſus maturus non præbeatur, alimenta alias familiaria non ſolum nativo deſtituuntur genio, ſed tumultuoſe agitantur, & in qualitates migrant naturæ irreducibiles. Medicina itaque diætetica

tetica (quicquid oggerunt Pſeudochymici) non peranguſtis vallata eſt cancellis; & licet in reſerandis vaſculorum oſculis aut ſuccorum ſentinam ſequeſtrando, parum expeditura videatur, ſanitatem tamen tuetur, & conſpirante naturæ ſubſidio, κατεῤῥευμάτων materiam adæquat, qualitates moderatur, & ὄργασμον compeſcit, nec non ſanguinem maturat; treſque priores operationes familiariſſimæ in recta ſolum ciborum & potulentorum electione ſtetere, ultima vero in debita eſculentorum doſi & jejunii accommodatione, è quorum penu ſuccus depromitur & qualificatur: qui ſi putidus, ſanguinem tabo polluit; ſi acrior & ſalſuginoſior, tabe proterit; ſi humidior, nimis inteneranto lubricat & emollit; ſi frigidior, inſpiſſando diſpenſationem retardat; ſi ſpiritu flatulentior, turgidum reddit; ſi calidior, ſuccos fundit, motumque ſanguinis accelerando μακροβιώτην præpedit. Alterationes ſenſim & ſine ſenſu intuliſſe obſervavi, eaſque quæ ſine continuata remediorum ſerie & diætæ ὑπεναντιώσει incorrigibiles extitere. His lædimur & temperatiſſimis eupeptis utiliter relevamur, quibus jejunium artificioſe adhibitum apprime aſſociatur, & inter imbelles vice exercitii optimum ſuccedaneum. Hæc veruntamen deſignare non eſt cujuſvis, in quibus exequendis ſedulo

naturæ invigilandum, ſerioque penſitandum an ſuccus vorax radicitus devaſtando, calor ex æſtuans liquando, remiſſiorve diſtantiores corporis particulas parce rigando depaſcant.

Hiſtoria & Experimenta demonſtrativa.

Ἔυπεπτα ϗ ἐυανάδοτα tenerioribus & invalidis alimonia amicabilis, ruſtico exercenti & lacertoſo porrecta in bilem retorridam faceſſunt; ſi vero caſeoſa & è carne bubula parata, aut quælibet ſolidioris conſiſtentiæ exhibueris, ei in nutrimentum vergunt accommodatiſſimum. Si quis ſtreblitas, radices, puta dauci, turiones aſparagi, ſaccharata butyroſa, aut ex mollibus & friabilioribus quibuslibet confecta primis epulis ingurgitaverit, dein pullulos carneſque teneriores, deinde carnem cervinam aut bubulam, quæ prima menſa ingeſta fuerint, mature & tuto in inteſtina ſecernuntur: ſi vero vice verſa ſupermandantur, non raro nauſeam, capitis dolorem tenſivum, amarorem, ructus, aliave turbatæ coctionis ſigna procreant.

Pridie fluxionis periodicæ in pleriſque, quum materia errabunda pectus & viſcera naturalia alluiſſet, ventriculum ejuſque dilutum inquilinum extraneis aquis adeo perfuſum

fuſum & refertum vidi, ut quoad coctura negotium per horas viginti plus minus otiari videbatur. Quod ſapor cibi ea temporis periodo quaſi jamdudum præmanſi cum pari eructatione confirmavit.

An in ventriculo ſita ſint inſtrumenta ſubverſioni ciborum aſſignata, non ambigitur; nec alicui contigit talis ſubverſio, niſi nauſea & vomitionibus tentato, quum ſedatum naturalis fermentationis opus interpellatur.

Immenſum eſſet totius diætetices utilitates & emolumenta recenſuiſſe, cujus adjumento ſanguinem univerſum ſale perlutum non ſemel edulcoratum, ejuſque *ζύμωσιν* contemperatam vidimus, & (quod ad pectoralia magis attinet) tuſſim per ſedecim annos protractam à ſuffuſione & inſtillatione natam ſola cœnæ inhibitione deletam.

Decoctum glycyrrhizæ cum ſeminibus aniſi, &c. pectori dicatis, in aqua appropriata horis matutinis propinatum, pulmonario bilioſo non parum proderit: idem tamen præſidium hora ſomni exhibitum amareſcendo & efferveſcendo obfuiſſe annotavi. Tanta eſt caloris in eodem individuo diffuſi & concentrati diſcrepantia.

A paſtu copioſiori ægre ſe habuere non pauci, quouſque ventriculus aquæ copiam in os regurgitaverat; aliique nauſeabundi, donec materiæ comeſtæ modicum eructa ve-

rant; quæ ambo aſſumpta diluto & calori non adaptata apertiſſime ſignificabant.

II.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De Saliva acida, ſeu de acido ventriculi redundante.

ACiditas ſalivalis licet cominus pectori non officiat, ſanguinis tamen alienationes, è quibus pulmo tandem ſuccutitur, ut plurimum prægreſſa eſt: cujus cauſa ab aſſumptis ſpirituoſioribus, in quibus partes acidæ delituerint, ne dicam ab ingluvie, in ſanis vero ſemper oriunda. Cum etenim cibus potuſque menſtruo, ſeu acori ſtomachi diluenti & tepori colliquanti non ſint adæquati non diluuntur nec debite elixantur, unde frequenter aceſcunt, calorque impar & intenſus extra vaſa minora amarorem, remiſſior aciditatem parit. Saliva itaque acida eſt aquoſa ventriculi proluvies ſupervacanea in os efflua, ſeu abdicata naturalis fermenti deficientis particula, cum à calore proportionato dilutionis & ſubactionis negotium irregulariter peragitur. Quod ſymptoma

ptoma raro contigit, niſi illis quibus ad tempus ſaltem calor ventriculi defecit, & fermentum quo maduerit diſſolutum conteritur.

Hiſtoriæ & Experimenta demonſtrativa.

Vinoſis compotationibus, & aquarum ſpiritu turgeſcentium ingurgitationi qui à lautiori menſa nimis indulſerit, aciditatis redundantis effectus per ructus & ſalivam experietur.

Omnes quos corripuit hoc ſymptoma, ſi non ab allegatis exorbitantiis ortum duxerit, vel extremo ſenio laſſatos, vel à morbo pertinacitet adhærenti contritos deprehendes. Hiſce omnibus tepor ventriculi imbellis facile ſuperatur, madorque conjunctus deficit, aut degener efficitur.

III.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De colore Sanguinis.

INveſtigatio partis ſanguinem rubedine tingentis incaſſum adhuc exercuit Philoſophantium & Anatomicorum peritiſſimorum

rum ingenia. Nec mirum, cum quæritant ubi neutiquam reperturi. Non enim in corpore conſtituto, ſed in ſeminio ſeu corpore conſtituendo importatur, & deliteſcit tinctura latex & ſcaturigo. Sanguis enim eſt ſeminis per tranſplantationem dilatatio, ſemen vero ſanguinis concentratio, ſanguiſve aliter modificatus, ſeu totius ſanguinis ſyſtema, in cujus ſubſtantia hoſpitatur compoſitum poteſtativum. Nec hujus veritatis luci caliginis quicquam offundit, qui in cerebro, licet recte, veneris & ſeminis radicem poſuerit; cum ſanguis, iſque ſolum arterioſus, cerebrum non ſolum alluit & alit, ſed radicitus conſtituit, & quod rubore delibutum fuerat, dum in arteriis, gilvum fit in cerebro; in nervis & ſpinali medulla ſubalbidum; in paraſtatis inſtar olei albicantis pellucidum; in teſticulis ex aqueo marmoreum: adeo ut ex varia diſpenſatione & adminiſtratione caloris in variis corporis partibus, variaque commixtionis modalitate oriuntur & determinantur fluidarum & ſolidarum corporis partium colores & tincturæ, utut dum peregrinatur ſanguis quoad figuram & conſiſtentiam Proteus videatur & inſtabilis, & quoad varias ſuffuſiones & impreſſiones verſicolor. Cum tamen matricis ampliorem ſcænam denuo occupaverit, ubi nativo tepore & amictu foveatur, eundem

ſub-

ſubſtantiæ gradum, cui omnis qualitas eſt conſectaria, reſumit. Rubraque ejus tinctura in materie tenuiſſima & calore propriis vaſculis deſtinato diverſatur, & ſi ab alterutro vel deſeratur deſueſcat peritura. Nec magis mirandum, ſemen albeſcens mutato loci tepore, nec non materiæ & inſtrumentorum commoditate ſanguinem rubrum produxiſſe, quàm glandem ſeu potius punctum ejus nigrum apici connatum (in quo ſeminium ſeu ſpiritus totius arboris conglobatus deliteſcit) iiſdem adminiculantibus quercum foliis viridem & cortice cinereum.

Hiſtoria & Experimenta demonſtrativa.

E patella dematur ſanguinis portiuncula craſſiuſcula ſubnigra, poſtquam ſubſiderit, digitoque mediocriter calente, in pelvi vitreo aut ſtanneo glabriori, contere particulam diſſociatam & inter ſubigendum (quod digito approximatur) ruborem defæcatiſſimi ſanguinis acquiret.

Sanguine rubore ſaturato ſeu floridiſſimo adhibe mediocrem qualemcunque calorem extraneum, & primo languide rubet, dein obſoleto rubore flaveſcit, & è dubia tandem flavedine, ſi intenſiorem adminiſtraveris, lacteſcit.

Semina florum tunicæ ſolo frigidiuſculo

nata & profecta, ſi arenoſa, fimo equino aut calce referta, vel calidioris cujuſcunque generis terræ inſerueris, eos novo pabulo & calore fotos & innutritos variegatas & elegantiores ſubinde tincturas adipiſci, hortorum cultoribus haut ignotum.

Gonorrhæam virulentam ſi quis perluſtraverit, caloris in ſemine alienato gradus moderantes & ſubactionis modalitates tincturarum & conſiſtentiæ autores facile recognoſcat.

Experimenta permulta & Chymicorum & Tinctorum re mechanica deducta hic magis ſilentio premere, quam meminiſſe libet; non enim artis indagationes, ſed naturæ opera ſecretiora conſuluiſſe & detegere animus eſt.

IV.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De totalis Circulationis neceſſitate & in ſanis & morboſis, & de particulari ejus in tabida κατασάσει *deficientia.*

IGnicula quædam naturalia ſanguinem mediocriter paſſim accendentia & dilatantia, ut & vaſa permeabilia, non ſolummodo requiruntur, ad partes exteriores æquali

quali & familiari rore perfundendas, individuorumque durationem promovendam, ſed etiam ad proluviem errabundam & ſupervacaneam ad diſtentiores partes propellendam, ejuſque copiam deponendam. Si namque partis alicujus vaſcula obturantur, aut deſignatis non perfungantur officiis, & circulationis rythmus & humorum ἀπόσκεψις (*i. e.*) fluxionis tranſitus ſimul intercipiuntur; unde ματαςάσεως emolumentum præſcinditur: qua de cauſa partes magis calentes & eo nomine nobiliores ferocius laceſſitæ citiſſime corruunt. Scopis inſudent utriſque artis noſtræ Myſtæ; paregoricæ quippe medicinæ adjumento vitæ naturali (cui unice ſtudet Medicus) dies aliquot induciarum addidiſſe præclarum eſt.

Hiſtoriæ & Experimenta demonſtrativa.

Inguine Generoſi, annum 27. agentis, ſcrofuloſus increvit tumor, qui collum, ſcapulas, pectus, latera pedeſque ſparſim ſimul occupaverat, superveniebat hydrops aſcites, abdomen, crus dextrum, tibiamque dextram uſque ad talos copioſa ac pellucida ſua ſuffundens aqua; tibia etiam ſiniſtra nativo rore indiga conſpiciebatur, altius enim ſtrumoſa durities inguini ſiniſtro impacta, arteriam cruralem (per quam ſe-

rum

rum ad tibiam viam ſibi parare affectaverat) premendo conſtipabat, & in pectoralia aquas ſuas nitroſas regurgitantes amandabat, uſque ad aſthmatis inſultum ferocientes: dirupto tumore ichorem copioſe fundente, aquis ſubtus fluentibus conceditur tranſitus, pectus ægri extemplo levatum, evanuit aſthma, cujus reſiduæ tandem aquæ accommodata remediorum ſerie evacuabantur. Non huic abſimile in muliere ex bubone permagno in inguine, quam etiam pthiſis cum hydropis funeſta admiſcela trucidavit, obſervavi.

Apud illos maxime ſævire videntur fluxiones, quibus membra amputantur, aut quibus à vaſorum exiliorum infarctione partes remotiores imperviæ redduntur.

In omnibus tabe diuturna correptis extremæ partes primo infrigidationem ſentiunt & contabeſcunt.

Inſanti pulmonario crebro & difficulter anhelanti tuberculum nucis juglandis magnitudinem adæquans, tibiæ mediæ inſidens leuamen pectori & ſanitatem attulit per tres menſes, cum tamen tunc temporis redibat malum, aſthmate & diarrhæa deprehenſus expiravit.

Sanguinem menſtruum in pectus effuſum, & per os depulſum, nemo Medicus mirabitur, qui eundem uterum nuperrime alluiſſe, ex ſymptomatibus quibus dum profluit

fluit conflictatur uterus, luculenter detexerit. Cui regurgitationi quum natura aſſueſcat, cum minori fert moleſtia. Imo pectoralia robuſtiora & molem refluam depoſuiſſe, & toti levamen attuliſſe comperui.

In pleriſque quibus ſanguinis tranſitus, aut debita per epatis vaſa exiliora denegatur percolatio, iis fere omnibus ea de cauſa non raro advenit dimidii corporis dextri motus ſanguinis cunctatus, parteſque ſpirabiles exinde fluxionum colluvie magis gravatæ officiuntur.

V.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De Narium Hæmorrhagia.

PEriodicam narium hæmorrhagiam moderatam tabis acceſſum protrahere notum eſt: quod diverticulum &tutelam à natura conſtitutam autumo, & reiterata quacunque phlebotomia longe efficaciorem, quia per exiles iſtos tranſitus & fibroſas arteriarum extremitates tenuior calidiorque percolatur ſanguis, qui ſale volatili aut acrimonia ſtimulatrice coadjutus vaſculis aptus natus eſt exterminare.

Nec ideo inſulſe monuit Hippocrates; Narium pruriginem morbos, vel earum hæmorrhagiam denunciaſſe. In cenſum itaque ſignorum præcedentium eſto medicantis, & præſidiorum ægrotantis.

[Ab acriori & tenuiſſimo ſanguine narium exiliora perluente, prurinnt nares, qui ſi coerceatur morbum creat.]

Hiſtoriæ & Experimenta demonſtrativa.

Juvenis ætatis 25. cui parentes tabis characterem impreſſerant, ab anno decimo ſexto uſqne ad ætatem prædictam, vitam cum inconcuſſa fere valetudine ope hæmorrhagiæ tranſegit: ſemel enim aut bis quotidie unciam unam aut alteram narium ſanguinis effudit, ſub finem veris & per totum pæne æſtatis curriculum: anno tamen prædicto ſolennis hæc evacuatio ſuppreſſa erat, præfocata per capitis infrigidationem ſanguinis exitura, cujus palindrome dolorem capitis immanem intulit perbiduum, quo tempore levato pectoralium infarctionem perſenſit, per æſtatem, autumnum, brumamque durantem cum hæmoptωſi cæteriſque ſignis pthiſin denominantibus, cui venæ ſectio verno tempore celebrata parum ſubvenit: elapſo tandem vere ſubſequenti, poſtquam per diem unum cephalalgia exercuerat, denuo

nuo accedente narium uberiori hæmorrhagia, pectus ejus liberatum erat; qui jam ſuperſtes ſine manifeſto valetudinis diſpendio.

In omni ſanguinis effuſione per ſuperiora particula quæ in hæmorrhagiæ prima acceſſione exierit ſalſuginoſior; quæ vero ſubventura magis edulcorata: quod quivis guſtu ſentiet, qui ſanguinem extuſſierit.

Complures narium ſanguinem per intervalla copioſe fundentes obſervare licet, quibus poſtea à ſanguine acriori intus coercito tabes totum depaſcens tacite acceſſerit; iiſque phlebotomiam mature ac frequentius adhibitam apprime ſubveniſſe compertum eſt.

Viro, cui ſanguis ſeroſior per biennium pectoralia jugi infercerat ſuffuſione, cum communi ſymptomatum congerie, ingruebat angina adeò gulam & laringis muſculos obſidens, ut ciborum & ſpiritus via interclusa videbatur; cui venarum brachii utriuſque & talorum ſectio, nuchæ & ſcapularium ſcarificatio, enemata aliaque è ſiphone in guttur immiſſa & exterius admota, nec quicquam contulere: à ſublingualium veruntamen inciſione reſpiratio parum dilatata, unde ſcintilla quædam ſalutis affulgebat, per narium tandem copioſiſſimam hæmorrhagiam pectoralia onus, & angina malitiam perfecte depoſuere.

In omni capitis gravedine arteriæ primo

ſuas

ſuas aquas extillant acriores, unde cerebri membranæ in morbi principio magis vellicantur, & ſternutationes frequentiores concitantur: progreſſu tamen morbi, demulcta materia naturam vix laceſſit.

VI.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De ſanguinis congeſtione, nec non de ſeri ſeparati circuitu

SAnguis naturaliter conſtitutus vaſa deſtinata, profluendo, habitumque corporis alluendo circulationis ſtadium debite pertranſit; ſed cum propria conſiſtentia & maturitate deſtitutus quoad particulas ejus conſtitutivas ſeparatur, varie diſponitur, & ex accidenti circuitum præternaturalem, ſibique quaſi proprium vendicaſſe videtur. Quod enim conſiſtentiæ præter naturæ modum compactioris evadit, vel decumbit, vel grumeſcit; unde vel motus protrahitur, vel ipſum reſtagnat: quod vero ſubtilioris, totum perſæpe non ilico circumfluit, ſed ſtagno excandeſcens regurgitatur; unde æqualis inſuccationis methodus interturbatur: quodque decubuit, non raro partis vaſcula, quibus

accubuerit, ita obturat, ut ſuccus nutritius ultra infarctum parti denegetur, citraque per refluum ejus ſerum & partes continuæ & communi officio functæ, imo totum tandem corpus ſuo rore & nectare nativo defraudentur. Qualis irritatio licet neutiquam ſalina, cum nimis tamen ſit copioſa, partium craſin ſolvit, earum poros amplificat, vaſculis laxitatem inducit; nimiamque mentitur nutricationem: hinc viſceris dimenſio protenditur: pondus augetur, non ſine vicinarum compreſſione & nativæ conformationis jactura. A ſero denique influo exuberante ſanguis minus ſubactus ſeu immaturus redditur, & ab affluo rigata inteſtina, fæces alvinas minime figuratas excernunt.

Hiſtoria & Experimenta demonſtrativa.

Eques auratus Nobilis filius, annum agens trigeſimum, de dolore gravante ſiniſtræ partis capitis queritabatur, à frigidiuſcula auræ impreſſione ortum ducente, hinc actutum pori cutanei partium vicinarum tam arcte occulſi fuerant, ut liquores illic vaſculis concluſi tumultuoſe agitabantur, & in illis indebitam reddiderant circulationem, ut ex micatione inæquali arteriarum temporalium conſtabat, eoque tandem res rediit, ut apoplexiam minari videretur, cujus tamen ma-

teriæ fit in humerum metaſtaſis, ubi pars craſſiuſcula delata decubuit, more paraplegiæ, radii & totius ulnæ nec non manus nutricationem intercipiens, quibus viguit ſenſatio robore & motu pereuntibus; tenuior in ſuo ſubſidio reſtagnante efferveſcens exaltabatur, quæ partes imbelles repetitis circulationibus irroravit, ibique diutius foco excandeſcens tale infixit ſeminium, ut ejus latice, ſalſugine & aciditate referto, ſanguis univerſe ſcaturierat, & atrophus in toto conſtituebatur: Caput exinde periodice dolebat cum arteriarum tenſione, facies rubedine ſuffundebatur, ſuccrevit aliquoties appetentiæ vigor, & vice verſa defecit, abdomen per vices pertumuit, ſponteque reductum ſubſidit, diarrhæa perſæpe detinuit cum dolore ani ulceroſo & per lunæ φασεῖς diverſas mutationes ſubiit, quibus tandem adjungebantur ſternutationes, oſcitationes, & pandiculationes frequentiſſimæ, nuchæ dolor horis præſertim nocturnis cœloque nubiloſo, ſpinæ ac lumborum debilitas & totius quaſi inarticulatio, ſitis per periodos inexplebilis, aliquoties vero per biduum minime ſitibundus, dolor totius ulceroſus, qui potiſſimum in panniculo carnoſo ſentiebatur. Hæc omnia ægrotantem ingenioſiſſimum anxie per triennium exercuere, quo tempore multa incaſſum ſuſtinuit remedia,

bino

bino tandem vere & unico interpoſito autumno jugi methodo inſiſtens excluditur ſerum, maturatur & edulcoratur ſanguis, & excepta brachii ἀτροφίᾳ, totus redintegratur.

Permultis quibus ſanguis alienatus, vel cordis palpitationem vel totius corporis jectigationem ſibi ſubſultum induxiſſet, exteriora debita alluvie non rigata marceſcebant, artuſque riguere: in tali etenim lucta opus inſuccationis ob indigentiam vehiculi tenuioris avocati, & aliorſum impenſi non peragitur.

In rachitide non ſola viſcera nimia liquoris degenerati ſuperfuſione tenduntur, ſed una ipſorum oſſium epiphyſes in ſpongioſam ſubſtantiam abeunt, (qualis pororum prolatatio, partiumque diſtenſio, nutricationis ſpeciem præ ſe ferens, ætate provectioribus propter partium preſſiorem tenacitatem, niſi gravi aliqua de cauſa eaque naturæ adverſa, non contingit;) ſuccumque nutritium illis partibus non deferri ex hoc liquet, quod talis ἐπίδοσις roridæ adhæſionis indiga, non robur, propriam nutricationis indolem, progignit, ſed artus laxatos, carnis omnigenæ mollitiem, & membranarum flacciditatem.

Viro ætatis conſiſtentis, cui ſalinæ ſeroſitatis πλεονασμὸς nunquam fæces alvinæ inteſtini recti figuram ſuſcipiebant, niſi po-

ſtridie aut perendie à concitata ζυμῶσει, quæ per cruoris ἀναδρομὴν ſuperiora profligaverat: ea etenim bimeſtri aut circiter fluctuatione ſanguis aquas ſuas nitroſas compoſuerat, aut per ſudores diſſipaverat, unde per biduum aut triduum debitam maturitatem adeptus eſt, ad cujus normam fæces alvinæ ſubactæ fuerant. Quod in quamplurimis animadverti. Quibuſcunque aquoſitate ſalina ſanguis copioſius perluitur, iis alvus lubrica, niſi revulſio aliqua ad partes ſupernas ad tempus prohibuerit: nec ulla arte ſananda eſt talis diarrhæa, ſi ſerum in ſanguine recruduerit.

Annotatu non indignum, quod pleriſque nequando σκύβαλα, nec ullatenus quidem figurata ſeceſſerint, niſi à prægreſſo πτυαλίσμῳ, aut cum ſudor cutes univerſe præmadefecerit.

VII.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De prodromis & præcautione ſanguinis alienati.

EX inordinato motu & incaleſcentia adulteratur ſanguis, ut ex erronea fermentatione alimentum; utrumque vero ſex rerum non naturalium adminiſtratione ad amuſſim

muſſim diſpoſita præcaveri poſſit, aſſumtorum etenim degenerationes ſanguinis alienatione ut plurimum prægrediuntur, quibus medicantium fideli monitu & clientela mature præveniatur, priuſquam morbi idæam conſtituerint. Ad cujus ortus perveſtigationem medici ſæpius στοχάσμου caligine verſati incaſſum ſolicitantur, & ſi ex collata phænomenων ſyndrome tandem perdiſcatur, morbi cauſa & hyparxis, motus & maturitatis ejus tempora, ἐπακμὴ, ἀκμὴ, & (ſi non in ægri funus conſpiraverint) παρακμὴ deinceps expectanda veniunt. Ne itaque in diſcrimen natura devolvatur, errorum eminus præcedentium tecmarſi, ſuccurrere oportunum eſt: nec inconcinne Poeta; *Principiis obſta, ſero medicina paratur; Cum mala per longas invaluere moras.*

Hiſtoria & Experimenta demonſtrativa.

Terrarum & aquarum halitus, ſeu (ſi mavis) aërem ſanguinis alienationem induxiſſe pateſcat, cum genio loci morbos & efferveſcentias peculiares ortum duxiſſe contemplemur, & quod ad tabidos magis attinet, ad plagarum aëris & ventorum commutationes, impreſſiones ſpirabilium, ſive per ſuffuſionem, inſtillationem, aut inſpirationem communicantur magis aut minus nocivæ.

In Chloroſi detentis, cum motus ſanguinis expanſivus, debitaque per loca conferentia emanatio denegatur, alienationis deinceps reus dijudicatur.

Cum per exercitia immoderatiora impenſum cujuſcunque generis calorem nixus ſanguinis expanſivus nimis promovetur, ſi ejus effluvia cito crebroque repreſſa fuerint, ſanguinem ſubinde in alienigenam migrare naturam perſpicietis.

Odor corporis maxime inter ſudandum à conſueto demutatus, cutiſque præſertim faciei quoad colorem deflorefcentia, habitus corporis mutatus, vigor langueſcens, hujus adulterationis jamjam factæ in morbis pleriſque diuturnioribus, præcipue phtiſi, indicia ſunto.

Ciborum denique degenerationi præcedaneæ ſunt variæ membranarum linguæ & palati perfuſiones & oblinitiones; ſapor ſcilicet amareſcens, æruginoſus, acidus, nidoroſus, dulcis oleoſus & unctuoſus, quibus aſſidua adjungatur eructatio.

Pediculorum cita ac numeroſa productio non inepte inter ſanguinis alienati & morborum prodromos cenſenda; ſanguinem quippe caloris & vitæ fomitem in exterioribus debito officio non functum, & ad interiora (ut hoſti forſan adorituro obviam eat) revocatum indicat, calorque irregularis horum

for-

matrix activitatem ſuam in parte non exercuit, antequam nativi & familiaris ei ad tempus ſaltem defuiſſet fotus & irrigatio.

VIII.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De fermentationum Idæis & Specificatione.

Omni ſanguinis alienationi ſenſim factæ enormis non raro aſſociatur vel præcurrit fermentatio, in cujus eſſentiæ perveſtigatione non minimus vertitur curationis cardo, & licet vitalitas ejus in indebito calore ſtetiſſe videatur, diverſimode veruntamen inter fluida radices agit, & ad modum materiæ, ex qua primordia duxit, agitata moleſtat. Cujus veruntamen materiæ fermentantis, ſi liberior ſit in vaſculis univerſa reciprocatio, quod pepaſmi ſeu reductionis capax facilius depuratur, quod ſecluſioni tantummodo deſtinatum facilius naturæ dominio ſubjicitur & propellitur, ubicumque vero reſtiterit, à præcluſis aliqualiter naturæ repagulis regurgitatum & in naturam magis ferociens tumultuatur, unde ſpiritus vitalis (*i. e.*) ſanguis (ſeu Medicorum anima) in ſuis focis accidentaliter accenſis coercitus aliquoties ſuffoca-

tur & extinguitur. Fermentatio itaque ſanguinis morbida eſt irregularis ejus agitatio ſive lucta & excandeſcentia, ex ſeminio ſeu fermento deliteſcente, à nativa ejusdem familiaritate deſciſcente ſuborta, ad cujus exiſtentiæ modificationem ſubſtantiæ proportionem, partiumque conſtituentium diſpoſituram, movetur, ſeparatur, & partes adoritur. Utut fermentum ſanguinis craſſiuſculus videtur incola, ex quo pabulum, ut in ſuo eſſe conſiſtat, prolectat; oppoſita autem proprietate alterat, cujus particulis dilutioribus præſertim ſeroſis, ut ſuas vires ſanguini impertiat, utitur, tacite multoties & ſenſim infeſtando, vimque demum patulo exercendo totum ſuo imperio ſubjicere contendit, quodque quum altius ſeſe ſanguini inſinuaverit averruncare difficillimum. Cujus præcautionis ſyntaxis ex debita etiam & artificioſa rerum non naturalium obſervatione & accommodatione depromenda eſt, aſt contemperationis & curationis methodum in parte therapeutica, quoad morbos quos retuli, ſpeciatim delineavimus.

Hiſtoria & Experimenta demonſtrativa.

Fermentationis natura vel mediocriter praxi medica verſatis indies prælucet, ex varia ejuſdem prole, ſuccorum *videlicet* lapide-

pideſcentia, colliquatione, verminatione, ut & ex diverſis agitandi modis. Acidi enim fermenti partes errabundæ jugem agendi cupidinem inducunt; tartarei & acrioris mordent, vellicant & periodice convellunt; crudi & aquoſioris conſopiunt; bileſcentis & ſulphurei fervefaciunt; tetri & terreſtrioris in moerorem aut inſaniam adigunt; putrentis fatiſcentiam creant; maligni languorem inferunt; venenoſi ſeu toto genere naturæ adverſi proſternunt.

Diſcretæ porro fermentationum proprietates ſenſibus ſeſe obviam dederunt in diverſa ad peripheriam protruſione, utpote in variolis, morbillis, impetigine, pſora, vitiligine, eſſere, morbo pediculari & vermibus cuticulam occupantibus, nec non in abſceſſuum aut ulcerum diverſitate, ut & in tumoribus, ſcrofulis videlicet, eryſipelate, phagedæna, herpete, bubonibus, &c.

Fermenti ſubſtantiam ex materia ſpiſſa conſtitutam teſtari videntur lue venerea profligati, cujus colluvies glutinoſior & compactior ea parte arteriæ magnæ non raro inſederit, quæ infimæ ſpinæ & oſſi ſacro ſubeſt, ubi plerumque micatio vehemens cum dolore gravante conjuncta, à qua ſcaturiunt emanationes ſubtiliores capitis meninges, perioſtium nervoſum tendinoſumque genus acriter petentes: quod ſubtile ſerum, licet

per ſeceſſum, ptyaliſmum, ſudores, diætam, expurgatum, comtemperatum & exiccatum fuerit, niſi viſcoſum ejus corpus tenaxque venis aut arteriis impactum ex omni parte ſeclusum ſeceſſerit. Siſyphi ſaxum volvitnr & malum recrudeſcit. Tanta eſt hujus fermenti venenoſi proprietas, tacitaque poteſtas, ut non ſolum reptoria vi ſanguinem univerſum diluendo occupet, ſed partem ejus non mediocrem præter naturæ modum præcipitando ad ſui conſervationem ſibi uniat; partem etiam, ut vires ſuas contra naturam expeditius exerere queat, nimis attenuando volatilem reddat. Imò ſenſibilitatem quandam hiſce fermentis ineſſe juraret, qui eorum activitatem penſitaverit. Sub oculis inſtantiæ permultæ: unicam adducam. Domino ingenioſiſſimo hoc morbo conflictato, cum ultimæ fere medicationis partes abſolutæ fuere, oranti & vehementer petenti hauſtulum zythi ſpirituoſioris vino permixti Nutrix conceſſit, erroris reum improbavit eventus. Domatam etenim & ob pabuli indigentiam effractam & demortuam pœne mali mineram arteriâ deliteſcentem (cujus doloris palpitantis ne minimum quidem per dies ſeptemdecim antea ſenſerat) ſuſcitatam opeque novi pabuli recreat. exultando quaſi per horas aliquot vigorem ſuum priſtinum exercere & immaniter ſævire obſervavi.

In

In febribus malignis fermentum venenoſum primo ſenſim obrepit, unde ſola mitis oborta fatiſcentia: quum vero altius ſanguini radices egerit, frequenter rapida vi inſilit & proſternit: ejus autem ſeminium eſſe corpus παχύτερον liquet, cum nec ſudoriferis ex artis lege reiteratis aut ſponte ſubortis, nec ullis aliis cedat, multo minus depellatur, remediis.

In fluxione periodica (cujus ergo fermentationis proprietates obiter breviterque enucleare viſum eſt) etiamſi tenuior pars maxime in naturam ferociens exinanita aut reducta fuerit, fermentum tamen compactius ſanguinis unitum, ſuique tenaciſſimum, novæ recurſionis anſam præbet & materiam ſuppeditat; à quo ſanguinis ſuſcitamento ut plurimum ſecretionis effectore, & aquarum per pulmones expreſſione, eos mediocriter madefaciente, ſputatio frequentior aliquandiu promovetur, in quarum uberrima alluvie ſubſtantiæ mollitiem ſuperinducente immerguntur, cui ptyaliſmus diuturnior ſuccedit, à preſſura vero liquorum denſabilium bronchia obturantur, à vapore mitiori ſubtus petente diſtenduntur, aut eorum lobi aliqualiter inflexi ſurriguntur, à tetriori demum craſſiſſimoque (ne dicam maligno) inſufflato ſpiritu copioſo aſthma periculoſiſſimum ſuboritur.

IX. EX-

IX.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De vaſculis liquorum alienatorum vectoriis, & de eorundem diſpoſitura.

Liquores naturæ congeneres, ut & alienati & redundantes, non diverſo diſtrahuntur motu, ſed iiſdem importantur vaſculis, & qui nec per ἐφίδρωσιν vaſa viſcerave majora humectant, nec per affluxum replent, nervoſo generi accumbunt, carnes alluunt, per ſeſceſſum, ductus urinarios aut per ſudorem propelluntur. Qualem ſuccorum ſequeſtrationem præſertim vaſa perfluentem haut raro cùm moleſtia aggreditur natura, non ſine levaminis affuturi certitudine, cum vincendo ſecluſerit particulam diſſociatam. Nec ſolummodo ſeroſa arterioſo venoſoque genere importata fluunt refluuntque, quorum quæ ſubtiliſſima, vinoſa ſcilicet nitroſa & acriora, nervoſum tendinoſumque genus impetere viſa ſunt; ſed & ſordidorum halitus ſanguine perfuſi graſſantur, quorum prætergreſſum cor ipſum aliquando patitur ſine valetudinis manifeſta læſura: horum veruntamen halituum irrorationem uni-

univerſalem in phthiſis inveteratæ proventu citius debilitatis cauſam effectricem conſtituiſſe arbitror, quam ſi ſanguis quoad conſiſtentiam deliquerit.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

Mihi nota eſt familia generoſiſſima, cui affluxio periodica eſt gentilitia, quæ per menſem aut circiter dat inducias, quam acceſſuram ſignificat mæſtitia cum exteriorum infrigidatione; quæ ſymptomata tandem excipit dolor capitis pulſatilis & gravativus uſque ad fatiſcentiam exacerbatus. Quo temporis curriculo è vaſculis minoribus in majora ſanguinis partes putidæ ſecretæ ſunt, unde per ſeceſſum ſumme nidoroſa ſecluduntur: quò peracto vires refocillantur, ſpiritus sereni & alacres redduntur, quouſque morbus denuo recurrat.

Non paucos mihi contigit vidiſſe ſanguine bileſcente refertos, & cholera humida ſpatio biennii plus minus cruciatos; quibus omnibus, per dies aliquot ante morbi inſultum; non ſolum venæ, ſed totius corporis genus muſculoſum pertumeſcunt; ſubita tamen liquorum concentratione & ſecluſione corpora ſublevata reducuntur, ſanique permanent, donec prædictus morbus recruduerit. Permultos obſervavi; quorum liquores

inciſivi vix nervoſum genus influxerint, niſi à vini potu aut diæta ſalſuginea vel nitroſitatem vel eſſentiam tenuiorem obtinuerint, qui faciliori negotio ex ſummi dictatoris ſententia nervos exinanitos pervaſere, ſi ſcilicet veneri frequentius indulſerint.

Phtiſicorum fatiſcentiam, cum ſordida expectorata fuerant, ad tempus deſiiſſe non raro obſervavimus; quæ denuo congeſta languorem indicabant recurſurum. Viſcoſa dein & congelata diu retenta pectori gravamen perpetuum, halitus vero ſordidorum nidoroſi fatiſcentiam periodicam toti intulere.

Pſoræ fœdiſſimæ operamque Medicorum eludentis, fomitem menſis ſpatio reductum per inſtrumenta pectoralia exinanitum & ſanatum deprehendi, depulſa ſcilicet illuc putida ſanguinis fæce.

X.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De motu ſanguinis devio, ſeu fluxione inprimis pectoralia alluente.

Omnigenæ fluxionis materies ſanguine importatur, & dum quoquoverſum eo innataverit, haud gravat: cum vero ſuccus alie-

alienatus in gremio ejus hoſpitans confluit, tumultuoſe agitatur, effervеſcit aut exſtimulat, & in partem magis ſuſceptivam illapſus deponitur, factaque διαχειρίσει, quum viam in partem aliquam affectaverit, eam madore minus familiari rigat, & ſi quævis ejus particula talem ſpiſſitudinem acquiſiverit ut ei non pateat exitus, partem replet, ejuſque membranam diſtendit, vomicamque non raro progignit; huic negotio totus inſurgit ſanguis & conſpirare videtur, cujus liquorem exauctoratum minus craſſum per vaſorum tunicas viſcerumque membranas, διαπηδήσει ſeu exudatione expedire cernitur, non ſine emolumento, ſi partem ignobiliorem perluerit, & cum ſucceſſu haut minus felici, ſi partis ſuſcipientis vigor licet nobilioris conſtiterit, & affluxi molem exoneraverit. Partes vero quælibet hujus reflui liquoris capaciores redduntur, ſi condoluerint, ſi peculiari genio ſeu nativo nectare defraudentur: ut in phtiſicis, à prægreſſa ἀναστομώσει, διαιρέσει aut ἀναβρώσει: vel ſi vires earum ab impacto humore gelido langueant, ſi ſuccus proprius partium liquatus defluxerit, quibus jam infirmatis ſanguis cum ſuis ſupervacaneis citius corruit, non modo ſi in partibus cordi vicinis ejus εὐοδία perturbetur, commota quaſi in compitalibus ſeditione, ſed ſi remotiora anguſtentur vel tenſa &

ia & ideo exiliora facta minutiſſimas canales fluxui & refluxui dicatas non ſat per vias reddiderint.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

Viro ætatis maturæ, moderate victitanti, mediocriter carnoſo, exercitiis dedito, ob freqnentiores ſaltatus, arteriæ nec non nervi cruris dextri adeo tenſæ, anguſtatæ & debilitatæ fuerant, ut ſanguinis per arteriam cruralem extruſio exigua & perdifficilis efficeretur, unde minus calebant partes ſubjectæ, præcipue per tres quatuorve horas poſt lautiorem menſam, ubi dolor quidam obtuſus inter ſedendum membrum fere rigidum reddiderat, qui dolor cum conjuncto ſtupore cœlo udo, incrementum ſumſit: ſi quando caput ejus inter itinerandum à radiis ſolaribus; aut ab aſſumpto vino, vel zytho ſpirituoſiori incaluerat, dolor onuſque vaſculorum cruris evanuere; & caput ſummis cruciatibus tentabatur; quod inſuper à reſtagnante alvo eveniſſe non ſemel obſervatum. Dira ſane fuere hujus fluxus ſymptomata, lypothymiam, ſudores frigidos calidoſque viciſſim inducentis. Poſtquam vero hæc lucta ſpiritus nunc concentratos & ſubinde dilatatos immaniter exercuerat per horas quinque aut circiter, pacata erat; donec è

nec è novo regenerato latice malum recruduit. Huic poſt aliquot menſes (menſis enim circuitu recurrebant fluxionis ſymptomata) ſuffarciebantur ſpiritalia; excitabatur tuſſis moleſta, arteriæ pulmonicæ divaricationes ſanguinem paulatim eructabant; per ſpatium bimeſtre, tandem purulenta, quo tempore dolor cruris & capitis evanuere, methodo veruntamen noſtræ inſiſtens incolumitatem recuperavit.

Phtiſicum quendam deploratæ ſortis infeſtabat dolor dentium admodum truculentus per biduum, quo intervallo ſymptomata & character omnis, excepta macie, quibus phtiſis legenda & denominanda venit, prorſus obliterata videbantur.

Quamplurimos ex inundatione pectoralia alluente gravatos, uſque ad ſpirandi frequentiam & difficultatem ſupervenientе ptyaliſmo liberatos indies obſervare licet.

Nonnullos præſertim ſeniores aſthmate vexatos novimus: quibus cum ventriculus & inteſtina laboraverint, ſpirabilia liberantur, & vice verſa.

In aliquibus gonorrhæa non virulenta detentis, cum tuſſis acriter premens & ſpirabilium ſuffarctus ſupervenerint, ſimulac materia tralatitia conſiſtentiam extruſioni aptam adepta fuerat, tuſſiſque aliquantiſper ſedata, deſiit profluvium. Quod etiam in fluore mu-

 liebri

liebri correptis obſervare licet.

Bis morbi Indici virus in thoracis capacitatem refluum animadverti, conquieſcente ſignorum flagellantium caterva, quibus lues ſtipata venit, immaniter vero ſæviente phthiſi, unde anhelitus, fœtor nequiſſimus & pulmonum fere totalis per putredinem devaſtatio. Quod ex aperto utriuſque patuit cadavere.

Nobiliſſimus Cambrobritannus temulentus podagra cruciatus, primo aut ſecundo acceſſionis die poſt applicationem portiunculæ luti marini marini cum ejuſdem aqua in modum pulticulæ ſubacti convaluit, retrocedente fluxione. Quo per annos quatuor factitato (annuatim enim tempore autumnali recurrebat) dolores demulcebat & aquarum ſalinatum aſperginem reduxit. Quinto veruntamèn recidivæ anno reiterato cataplaſmate, vice podagræ totius tremor & aſthma inſuperabile ſuboriebantur.

XI.
EXERCITATIO DIANOETICA.

De fluxionum prodromis.

SIgnis προηγουμένοις non prorſus deſtituuntur fluxionum inſultus valentiores, quibus

auſcultat, quæque reſpicit oculatus Medicus ut intercipi poſſint, quarum pervicaciſſimi affuturi per prodromos denuntiantur, admodum veruntamen laticis morboſi, ut & perpeſſuri craſis figurata, & quod ad tempus attinet citius aut ſerius luctam impendentem retectura: in qua belligeratione ſita eſt totius morbi hyparxis, quæ plagam forſan indelebilem parti fatiſcenti infigat, niſi proditis ejus è longinquo petentis veſtigiis individuo in neutralitate decidentiæ conſtituto ſuccurratur.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

Fluxioni lunæ primis quadris naturæ bellum indicaturæ, tertia, videlicet ante acceſſum nocte præveniunt vigiliæ; dieque ſubſequenti diarrhæa, per horas tres aut quatuor duratura, à quo die uſque ad velitationis horam alvus ἐπὶ τὸ πολὺ reſtagnat.

Prædicta inundatione tentatis pridie congreſſus è ſomno nuperrime ſuſcitatis, udi oculi, muſculi omnes diſtenti, fonticulorum dolor acris, labiaque nigricantia, urina aucta, ſudores matutini maxime pedum intercepti, hoſtem cominus adoriturum prænuntiant. Sanguinis tandem expanſio citaque ejus retractio cum pari ſudorum viciſſitudine certamen initum denuntiant.

Liquorum vero circa plenilunium deſciſcentium prodromi ſunt ſudores glutinoſiores, fonticulorum ſi qui aderint circa labra livor aut nigredo, ubi aquoſorum copioſior expreſſio, mœror, totius torpor & ingraveſcentia, extremarum, inprimis pedum, infrigidatio.

Sanguinis autem fervidioris turgeſcentis affluxus valde ſunt incerti, prægrediuntur tamen ſæpiſſime nocturnum profluvium, oculi rubentes, venæ faciei intumeſcentes, & cruoris titillationem inducentis per fonticulos expreſſio.

Hæc omnia pectus caputque ex toto rigatura detexere, ſymptomata vero quæ vi peculiari pectoralia perculere, in theatro noſtro tabidorum perſtringuntur, hoc itaque in loco retractare ſuperſedeo.

XII.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De diebus horiſque fluctuationis diacriticis.

Naturæ polydedalæ molimina penitiora depingere perdifficile, in eo veruntamen ſtudium ſedulò collocandum, cujus veſtigia non incaſſum premunt artifices ſenſu ductis;

cti, ortum & cauſam cujuslibet ejus motus per recognitionem ediſcentes. Propalata itaque quacunque fluxionum ſpecie, præcautionis gratia periodi perveſtigandæ, quarum inceſſus univerſaliores eoque concitatiores circuitus dedere diſtantiſſimos, arterias carotidas cervicales leueſque pari preſſura ut plurimum onerantes, utut licet ſtatis temporibus horiſque liquor alienatus adoriatur, διάκρισιν perfectam non ſubit, priusquam ſanguis eo temporis inſtanti concentratus in partes ſui partem expreſſerit, nec à ſola refertione aut bilioſorum incerta & accidentali incaleſcentia talem fluidorum corrivationem ſubventuram exiſtimavi, acriora quippe aquoſaque omnia, etiamſi ordinis mitioris periodis certis agitata, defluunt.

Hiſtoria & Experientia demonſtrativa.

Fluxionis diurnæ mitioris oeconomiæ horis matutinis perpetim ſui portiunculam (ſanguine nocte præcedente concentrato) exprimunt; nec non hora quarta, quinta, aut ſexta pomeridiana; repletis tunc temporis chyli receptaculis, cui ut via ſit patula ſanguis forſan ſui particulam, é qua ſine detrimento ſeſe extricare poterat, in thoracis capacitatem ſecludit. Nec adhuc ſatis conſtat an chyli ſubtilior pars ea intercapedine

per ejuſdem ramificationes thoracicas eo delata negotium pulmoni faceſſat, cui etiam per ſecretiores ἀναστομώσεις, ne dicam per poros (in corpore enim humano, ut ſummi Præceptoris verbis utar, ξίμπνοα ϗ ξύρροα omnia) exitura præbeatur. Quod teſtari videntur ſputa quæ ab aſſumptis illis quæ ſtatim in pectus fluxerint, non ſolum ſaporem ſed tincturæ momentum prenſare cognovimus.

Primis lunæ quadris præſertim noctibus novilunium præcedentibus ſalina & acriora magis concurſare & in partes imbelles irruere non ſemel obſervatum. Ultimas vero lunæ quadras, præcipue plenam ejus φάσιν, aquas inſipidas & denſabiles augere, horiſque nocturnis partes magis laceſſere, non ſolum coriza, catoche & lethargo tentati, ſed etiam pulmonarii frigidorum ſuffuſione congeſtionis copioſioris effectrice laborantes conteſtantur.

Aſthmatici fere omnes noctis canticinio, occluſiſque eventilationis poris maxime periclitantur.

Bileſcentes ſanguinis particulas extemplo levique de cauſa fluxionis mitioris & perincerti ſeminium ſubminiſtrare ratum faciunt inſolationes, nimia corporis agitatio, terror & excandeſcentia; cujus tamen laticis emanationes univerſaliores, annuo biennali aut trien-

triennali circuitu vaſculis majora confertim replendo infeſtant.

XIII.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De fluxionum reductione & proportione.

Non rectius quicquam aſſeruit Medicorum Antiſtes? *Cum horum quippiam* (i. e.) humorum inter fluida deſciſcentium) *per ſe extiterit & ſecretum fuerit, gravare incipit.* Non tamen omnis liquor fluctuationi dicatus ſecernitur: quod enim maturationis, reductionis, & unionis capacius tanquam dedititium naturæ legibus ſubjugatur, in cujus oceano denuo expatiari permittitur; & quod pepaſmi non capax, ſi natura vicerit, propellitur, cujus ſeminium licet multum moleſtiæ dum in ſanguine agitabatur faceſſerat, quum tamen ſecluſum parvæ molis & majoris activitatis fermentum reperitur, in quo quintam eſſentiam totius exæſtuationis nos meritò collocaſſe liquido conſtabit.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

In dolore capitis immani non raro ſubtiliorem fluxionis partem, unde ſemper magis laceſſitur natura, levi de cauſa eaque procatarctica ad tempus exæſtuantem, rurſus tandem in ſanguinis ſinum antiquo & familiari amplexu receptam obſervare eſt; quam etiam narium hæmorrhagia ſæpius exinanivit.

Nonnulli dolore anxio deprehenſi fuere, priuſquam ſanguis furunculum unum aut alterum ad cutem protruſerat, quo peracto non amplius queritabantur. Alii levi ſolummodo partium magis calentium ſeu interiorum prurigine atrocioris calamitatis cauſam depoſuere.

Fatiſcunt non pauci ad λειποψυχίαν pœne perducti, quouſque per hydroa rariter ſparſa, vel epinyctides ſanguinis perturbatorem profligaverint.

Juveni euſarco & robuſto impetiginis materiam topicis toties quoties repreſſam, ad inteſtina repulſam colici atrociſſimi paroxyſmos intuliſſe vidi, à qua male curata aut ſponte reducta phtiſin dein ſubortam deprehendimus.

Ne minimam quidem ſugillationum, contuſionum, aut aliorum tumorum partem placatam, reſorptam, & fluidis iterum aſſociatam vidimus: quod in interioribus propter caloris vicinioris energiam facilius præſtari

ſtari conjectandum, Nec mirari ſubeat, quum hydropicorum quorundam aquas in inſtanti fere nullaque facta ad ſenſum δια-κρίσει reductas comperimus.

Novi virum morbo cholera anniverſario aut biennali circuitu periculoſe excruciatum, ita ut noctis curriculo quadragies plus minus per ſuperiora & per ſedem toties deponeret, cui nihiloſecius quum convaluerat, liquoris effervefcentis exigua portiuncula alienata per intervalla digiti unius apicem alluere & quaſi leniter adurere cernebatur. Quam particulam ſuæ tenaciſſimam, fermenti eſſentiam, recrudeſcentiæ ſcaturiginem, eumque locum ſubterfugium fermenti, à peracto conflictu fuiſſe facile conjicio.

XIV.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De ſanguine exotico, ſeu de ſanguine extravaſato ſtagnante.

MAle ſibi conſulunt Medici complures, alioquin exercitatiſſimi, ſputorum naturam perfunctorie luſtrantes, quorum non pauci pus tuſſi rejectum, præcedenti hæmoptoico affectu, neceſſarium abſceſſus aut

ulceris productum pronuntiant phtiſiſque affuturæ ſignum pathognomonicum: dimidiatim ſane doctrinam Hippocraticam penſantes erroris anſam arripuerunt, mordicus tamen opinioni adhærentes deſpondent, manuſque auxiliares admoviſſe deſperant, non ſine gravi & miſerando invalidorum damno. Sputa tamen ſimul ac in pectoris capacitatem ſummota, non prodeunt, ſed vaſis majoribus immorantur, quibus ulteriorem ſubactionem, colores, conſiſtentiam, & perfigurationem debent: ut & ejectamentum ſanguinis ſtagnantis, licet nomen forſan puris mereatur, & ignitis carbonibus projectum fœtide oluerit, non ſemper phtiſin accurſuram vaticinatur, nec à pulmonibus immediate proficiſcitur. Sanguis enim depuratiſſimus, ſi tepore proprio non foveatur, putreſcit; quælibetque ejus ſincerioris particula vaſculis efflua, cum reliquis partibus incoibilis & tanquam incola propriis domiciliis exerta & caloris familiaris indiga labaſcit. Dum tamen intra vaſa raro ſolius incaleſcentiæ reus, quandoquidem perdita ejus debita conſiſtentia & permixtis extraneis diſſentientibus alienatur.

Hiſtoria & Experientia demonſtrativa.

Virgo ſucculentior alſioſa, cui menſtrua

non

non fluxerint, obturatis per mucoſitates meatibus uterinis, ſtato extruſionis circuitu, ſanguinis copiam tuſſi rejecerat; horis vero matutinis quamprimum expergefacta fuerat, puris tantundem. Quo per triduum aut quatriduum peracto, libera ac ſecura remanſit. Quod multis ingruente menſtruali excretione accidiſſe compertum eſt. Idemque quibus ſanguis circumfluus noctu à capite in trachæam ſenſim illapſus fuerat, contigiſſe obſervatum.

Scutula aut cochleari excipiatur ſanguis, dum recens ab inciſa vena proſilierit, & ſuccenſis carbonibus impone, nares admove, ilicò odorem foetidiſſimi puris expirat.

Sanguinem è vulnere nuperrime inflicto fluentem cohibe, ut cutem tangat corporiſque ſuperficiei teporem ſentiat, poſt aliquot horas conſiſtentiam, colorem & odorem foetidiſſimi puris obtinet.

XV.

EXERCITATIO

DIANOETICA.

De Sputi materia & eſſentia in genere.

SEpoſita aquoſitatis conſideratione (qua ventriculus nimis irrigatus) mediante oeſopha-

ſophago ejuſque membrana linguæ & ventriculo communi, ſine tuſſis aut ſcreatu in os fluxuræ; nec non madore, per ſoporalium arteriarum terminationes earumve tunicas excluſo, cerebrum rigante, & exinde per palatum in os ſtillante, pari pariterque innocua facilitate ut plurimum ejecto, ſputi naturam, à quo pectoralia ſuam contraxere perniciem, ejuſque motum venari conſultum eſt. Quod nihil aliud eſt niſi liquoris particula à ſanguinis maſſa per vaſcula præſertim arteriaca pectoralia in pulmonis capacitatem per ſuffuſionem translata, quæ motu pulmonum contractivo, tuſſi dicto, in trachæam, ſcreatu tandem amborum vel cujuſvis adminiculo in os ejectionis ergo deducta eſt. Sanguis itaque ſe habet pro ratione nutrimenti, ſputum vero pro ratione ſanguinis.

Hiſtoria & Experientia demonſtrativa.

Prædictorum veritas cuilibet innoteſcat, qui ſputorum ductum reputavit, aut permultos aſpexit (quibus cerebrum ſiccum nequicquam udi in trachæam exſtillaverat) ſputorum copiam motu recitato ejicientes.

Incumbat quilibet operi defæcationis ſanguinis, adhibitis ſerie methodica remediis eò deſtinatis, & licet pectori familiaria præ-

termi-

termiſerit, ſputa tamen cum ſanguine depurationem & rectificationem iniiſſe comperiet, vel cui ſputa male ſubacta & colorata prodierint ſudores pro euphoria imperentur, qnibus ſanguis à ſpurcitie optime vindicatus detergitur, iiſque ex artis lege peractis ſputa ſimul depurationem & perfectionem conſequuntur.

XVI.

EXRECITATIO DIANOETICA.

De vaſculis ſputorum ſuſceptivis & expectorandi modo.

ARteriam pulmonicam cum ſuis divaricationibus ejectamenta ſanguinis ſuſcipere, & perinde in trachææ diſſeminationes deponere, eaſque obturare, poſitum eſt extra omnem controverſiæ aleam: ea veruntamen obturatione, pro eorum idæa & ubertate alii magis alii minus officiuntur, & pro eorundem diſpoſitura alii citius alii ſerius anacatharſin moliuntur. Nec par cuique ſpirabilium inſtrumentorum conceditur libertas: hos tuſſis acerbior fatigat ſine expectoratione; illis levis ſcreatus aut tuſſicula materiam modeſte ſollicitantem

reje-

rejectat; his ſputa nimio ichore ſerove perluta & retro allapſa pulmones inani exercent conatu ; illis granula pertinaciter indurata ægre tandem ſecedere coguntur; his nativa pulmoni algidior mollities negotium irritum faceſſit; illis craſis ſpiritalium validior & calentior materiæ conuguratiónem & proventum ſine noxa feſtinat; his dilatatior pulmonis & mediaſtini ſeu ſepti lobos ejus disjungentis motus materiam concutiendo expedit; illis pectoralium nimia ex plenitudine diſtentio vel conſtrictio, ſive connata ſive adventitia pulmonum debitam explicationem impediens motum cunctatur, aut ineffectivum reddit.

Hiſtoriæ & Experimenta demonſtrativa.

In ſputorum ἀναγωγῇ, quæ ad ſupernas trachææ partes traducta fuere, ſcretu aut tuſſicula minime laborioſis exploduntur; quæ vero imis inſederint bronchiis difficulter rejectantur.

Mediocris conſiſtentiæ ſputa & uberiora facili negotio expectorantur, nimis liquida aut parvæ molis aridiora, & in globulos compacta, ægre è ſuis receſſibus, exiliorum (ſcilicet) levium arteriarum cavernulis, ſuccuſſa profluunt.

Extremos egere dies omnes pœne phthiſici;

ſici, quibus advenerit lobi alicujus adnaſcentia.: quibus vero pulmones univerſim fere pleuræ accreuerint, ut in pleriſque, citius ſuccubuere. Quod ex morbi collata perennitate, & ex diſſectis hujus generis ſtrage peſſundatis dilucidatur.

XVII.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De temporibus ἀνακαθάρσει dicatis.

NAtura dein propriæ ſecuritatis conſultiſſima, quum in pulmonariorum ſalubrioribus, materiam ſputorum è ſanguine, unde ortum duxit, ſuppeditaverit; tempora fabricationis & extruſionis illis menſurat & aſſignat, Non etenim cruda aut indebite ſubacta (ut alibi ἀποδεικτικῶς declaravimus) naturali impetu ſeu ſponte prodeunt, ſed ad expulſionem coaptata, matura ſcilicet & ad vaſis particulam cui inſederit quadantenus effigiata. Quique hujus generis protruſione non interpellata exercentur, ſalutarem naturæ (cui tota res permitti debet) ordinem tenuere. Si vero ejectamentis licet mitius allapſuris commota interponantur, & naturæ legi non obtemperaverint, niſi ad

loca conferentia prolecta, inſultuum valentiorum crearet primordia. Mos itaque pulmonariorum τεκμάρσει non infimum obtinuit locum, cui ut artis honori conſulatur, collimare decorum eſt.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

Qui à motu concitatiori, aut ſcreationum voluntaria anticipatione proventum ſputorum acceleraverit, pectoralibus negotium laborioſiſſimum faceſſit; quæ tempore à natura deſtinato facile rejectantur.

Quibus è ſanguine per pectoralia diu, libere ac jugiter ſuffuſa ejicitur aqua, hos citius ac facilius ſpiritalium onera depoſuiſſe deprehendas, & è contrario.

Ingruente tuſſi omnia difficilia & laborioſiora, temporis vero progreſſu, ſubacta & maturata colluvie, uſque ad εὐφορίαν mitiora.

XVIII.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De Sputo albo ſpumante.

SPutum album ſpumoſum aquoſitatis magis fluxilis; in pulmonum aut faucium capa-

capacitates exudatæ, & ibidem agitatæ productum judico. Quod vero à capite per cerebri infrigidationem in ſpiſſum cogitur, niſi in faucibus elaboratum diuque retentum minus candidum, magiſque mucaginoſum, nec in bulliculas abit; unde raro aut nunquam læditur pulmo: ſi tamen ſpumeſcat, partium motum, æſtum & aëris inſufflationem contuliſſe reor. Præter hæc ſi ſincerum prodierit hujuſce generis ſputum, ne quid ultra nobis apportat præſagii, internæ ſolummodo ſudatiunculæ effectus videtur, ſpirituum aut partium motu frequentiori concitatus.

Hiſtoria & Experientia demonſtrativa.

Inter exercitia multiplicatur ſputum ſpumans, in illis præſertim, qui ad corporis περιφερίαν nil aut parum propellunt. Motum vero faucium & pulmonum horſum conduxiſſe ex eo liquet, quod frequenter tuſſientibus & πολυλόγοις ſemper contingit.

Si ad trutinam expendas, hoc ſputum leviſſimum, cujus pelliculæ aquoſæ aëre refertæ turgeſcunt,

XIX. EXERCITATIO DIANOETICA.

De Sputo ſubalbido pellucido denſabili.

Parem natura legem plantis dixit atque animalibus, & utriſque, aſſerente ſene erroris neſcio, conceſſit ἢ ὀξὺ ἢ πικρὸν ἢ γλυκὺ ἢ ἅλμυρον ἢ παντοῖον. Nec inſipidarum aquarum indigus microcoſmus, quarum mediocri proportione ad ſanguinis contemperationem utitur, quodque ſupervacaneum, ſi intra vaſcula coerceatur, totum gravat; ut & extravaſatum partes, præſertim ſpirabiles, ſi in eas ἀθρόως aut copioſe congerantur. Cæterum parum refert quod ad rem noſtram attinet, an lymphæ mites à vaſculis ſuis deſignatis oriantur, vel an illis peracto opere deſtinato redactæ fuerint, modo eas cum ſanguine circulationem ſubiiſſe & in majores cavitates per expreſſionem elutriatas inſpiſſari comprobavimus. Utcunque ſputa blandarum aquarum producta minus nociva ſunt pluſque laboris quam periculi important: quæque non celeriter per trachææ canalem aquarum inſtar corrivata profluxe-

fluxerint in ſpiſſam & viſcoſam ſubſtantiam percocta difficulter prodeunt.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

Matrona nobilis ætatis 47 euſarca, at vero valetudinaria, cui vaſcula omnia in epate, liene & meſaræo deſinentia obturata fuere, horrorem inæqualem aliquoties, infrigidationem vero partis alicujus ſemper, perpeſſa eſt. Qualem infrigidationem aquæ gelidæ affluxuræ ſuperfuſionem aſſimulaſſe aſſeverabat, & licet ſaburram ſubducendo inſudavimus, adhæſit hoc ſymptoma: Quoties vero ptyaliſmus aut diarrhæa ſupervenerint, ad tempus deſiit. Præmiſſis demum aliquot catharticis quibus viſcoſa copioſe ſecluſa, poſtquam ſudores in ſtupha ſicca multoties excitati fuerant, diæta parca & ſicciori perfecte convaluit.

In pleriſque lymphæ tenuiores ſanguine emergentes, primo trachæam copioſius alluebant, unde evanuit algor, ſuboriebantur ſputa tenaciora, pellucida, cum ſcreatu laborioſiſſimo, à quorum congerie pectoralia pertinaciter infarciri annotavimus.

Omnibus pleuritide correptis, poſtquam purulenta per ἀνακάθαρσιν expurgata fuere, ſucceſſit per dies aliquot hujus ideæ ejectamentum, à quo cum premuntur viſcera va-

ſave naturalia, minus obturantur ſpiritalia; minime vero ſi ejus muco oblinita fuerint inteſtina. Quem mucum in rachitide affectis inæqualiter è ſanguine expreſſum ſucci nutritii vicem gerere autumo. Eundemque in infundibulo uretrum ſtagnantem obturare, ſerique meatum præcludere, atque ventriculum & inteſtina regurgitare, dorſi dolores, vomitiones, tormina & iſchuriam notham procreare pro certo habeo. Imo talem viſcoſitatem vaſis majoribus adhærendo non raro ſanguinis reciprocationem præpedire videre eſt. Quod ſemel in arteria pulmonica, venoſa dicta, infante ternario ſubſultu è vivis erepto obſervavi. In partes denique extimas particulares, ſi inæqualiter diffuſæ fuerint aquæ denſabiles, tumores œdematoſos conſtituunt: ſi vero in univerſas, totius œdema æquale, ſeu affectionem leucophlegmaticam & anaſarcam curatu difficillimam.

In ſexu fœmineo vel frigidioris temperaturæ maribus, ut & in convaleſcentiæ ſtatu collocatis, quibus ſcilicet ſanguinis calor minus riget, vel per morbum longioris durationis atteritur & infirmatur, increvit in toto hæc mucoſitas, obturationis vaſculorum radix pertinaciſſima.

XX.

XX.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De ſputo luteo.

A Latice forſan bileſcente ſcaturiit luteorum ſputorum materia conſtitutiva, ſed ſanguine ante ſecretionem ita delibuta, ut ſapore ſuo ſaltem eminentiori ſpoliata ſit. Et ut ſalina ulcuſculum erodendo, ſic putrentia ingrediendo, incitando; & in tumorem attollendo infeſtant. Hiſce tamen ſemper ſalina & ſeroſa, partem ſuſcipientem nimis intenerando, & ſpongioſam reddendo prævenire & aditum parare crediderim, quæ cum ſalis miſcela deſtituantur, facilius putreſcunt, ambo conjuncta vulnus compoſitum internum curatu difficillimum conſtituunt. Nihil tamen impedit, quo minus liquor, alioqui tenuis claruſque & ſat naturæ (dum ſanguinem perluerit) familiaris, alienum calorem ſentiens in luteum abierit; & ut ſanguis dum à ſcaturigine & vaſculis aſſignatis diſſociatus, tincturæ & conſiſtentiæ orbatus ſtat; ſic ſputum, ejuſdem ejectamentum, itinerando, ad partium, quas tetigit, & teporis varietatem mutatur, nec qualitatem aliquam

eminentiorem, qua dum ſanguine importatum fuit fruebatur, amplius retinet. Multo vero minus mirandum, ſi ſputa lutea ſaporem amiſerint, cum non ſolum maſſa ſanguinea univerſim perfuſa fuere, ſed per partium parenchymata & membranarum poros percolata: Per hos etenim meatus anguſtiſſimos non tranſivit illa ſubſtantia in qua amaror habitaverat.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

Bile ſeu particulis amariuſculis omnis ſanguis perfunditur, quæ prò condimento ei aſſignatur; nulla tamen ejus aut totius corporis pars fluida (excepta ea quæ ex ejus maſſa ſecreta fuerit eminenter inter guſtandum amara, ut in extremis vomitionibus, cum à communi hoſpitio vel forte proprio & determinato receptaculo revulſa) tanta amaritudine linguam fauceſque inficit, ut exinde nervi laceſſiti capitis concuſſionem inferant.

Quamplurimis quibus vena ſecta, cuticula à ſanguinis aſpergine inter fluendum deraſa incaluit; vaſculis veruntamen, quantum ex conjectura aſſequi potuerim, blandus ſatis erat ille ac benignus ſanguis.

In cadavere diſſecto mihi inter alios Collegii noſtri Medicos cervicem veſiculæ felleæ tophis

tophis obturatam vidiſſe contigit; turgebat autem veſicula ſero pellucido, per tophos (ſemina coriandri ſaccharo inæqualiter obducta mentientes) tanquam per filtrum craſſioris texturæ expreſſo; ſerum tamen quo referta fuerat guſtanti plane inſipidum, quod igni etiam admotum in mucaginem albicantem ovi albumen aſſimilantem coagulabatur.

Non jugiter prodeunt lutea ejectamenta, niſi jugis ſit humoris excandeſcentia, vel per calorem à frigido in ſuo foco coercitum, vel à propria ejuſdem corruptela & exuperantia: quod à querelis eorum qui talia ſputa ejecerunt, quilibet Medicorum facile diſcat.

Portiunculam hujus liquoris lutei per cutes trajecti inter exercitia ſudores fundentia, ſub axillis & è collo non paucos excreviſſe lotricibus non ignotum.

XXI.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De Sputo ſubcæruleo, ſubnigro & ferrugineo.

LIcet viſceris nullius parenchyma ſine caloris adaptati adminiculo ſanguinem rubefecerit; ſputa tamen ſanguini, & viſcerum ſuccis, ut & nutrimento materiam ſuam

debent, & tincturarum varietates mutuantur. Inter ea notatu digniora non raro ſeſe obtulere ſputa ſubcærulea, ferruginea & ſubnigra; quæ non ut à pluribus autumatur, ab illis quæ ſpiritu narium oriſve attrahuntur, ortum ducunt; ſed ab allatis, & aliquoties à proprio viſceris aut vaſis ſucco inquilino, à liene forſan tanquam in peculiari ergaſterio primario profecta & fabricata; quorum quæ in ſanguinem recepta, circulationis beneficio extruſionem ſubeunt. Non tamen quam primum è vaſculis prodierint colore tam ſurdo prædita fuiſſe reputo, ſed & roris inſtar viſcera vaſave ſuſcipientia perfundant neceſſe eſt, ubi condenſata colore fuſco tinguntur. Caloris veruntamen gradus non per ſe tincturarum effectivi, ſi tamen exceſſerint vel remiſerint, ſputa magis minusve colorata reddunt. Ad ea vero quæ retuli conficienda, naturæ igniçula remiſſiora diutius continuata ſolicitantur.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

Calori ſolari intenſiori aut culinari expone ejectamentum ſubcæruleum, & protinus in omni parte albeſcit; quod non fit, ſi pulviſcula extranea inter ſpirandum ſeſe ſputis immiſcuiſſent.

Sputa

Sputa aſſimiliter colorata tenuioris conſiſtentiæ nemini ut puto vidiſſe contigit; omnia quippe hujus coloris mucaginoſa.

Ab eſu eorum unde pectus infrigidatur, hordei ſcilicet & pomorum, hujus ſputi exauctoratur copia, à ſudorem vero fundentibus, à continenti Medicamentorum hydrargyrum recipientium uſu, ut & quibus calor à morbo diuturniori atteritur, edaculis, exercitiis & jejuniis deditis, quibus pectus calet, aut quibus ſæpius ſuffumigia uſurpantur, haud expuitur, iiſque raro aut nunquam acciderit, quibus pectus tuſſi frequentiori ſuccutitur: quæ omnia hujuſce farinæ ſputa à calore remiſſiore diutius cocta, & è pectore multoties frigidiuſculo, flaccido tandem, proventura conteſtantur.

Memoria hujus ſputi ſuggerit exemplum cujuſdam mulieris mediæ ætatis, cum impluente catarrho, cujus lien tetris vaporibus ita ſuffercit cerebrum, ut inde quavis aurora deſtillaverit ſputi ferruginei copia, faucium æſtu ad eam conſiſtentiam cocti, ut telarum aranearum ſpeciem adumbraverit, cujus portiunculam catarrhus calidus in arteriæ partem ſuperiorem aliquoties detruſerat, reſeratis tandem & deterſis lienis vaſculis pacata eſt tumultuatio, deſiit catarrhus & ſputi commemorati proventus.

Ovi albumen ſi diu, licet lente incaluiſſet,

alborem amittere & ſubcæruleo colore tinctum fuiſſe deprehendimus.

Sub finem tuſſis accidentalis per congeſtionem ortæ, ſive expectorationis craſſiuſculæ periodicæ, ſputa hujus generis, ut omnia minus depurata albeſcere & defæcatiora proveniſſe animadverti. Ne quidem talia rejectaſſe obſervaverim, niſi cui lien uterusve in vitio fuerant, nec concoloratum mucum è naribus unquam emunctum ſpectare licuit.

XXII.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De Sputo ſalino.

SPutum ſalſugine refertum ſanguinis ſale perfuſi progeniem, licet fluidorum ſit incentivum, raro tamen ſubitanea vi ſua inciſiva viſcerum membranas vel vaſorum tunicas tranſilire ratus ſum. Poſtquam vero ſanguis ſerum ſuum ſalinum per tunicas aut membranas pectoris proturbatum roris inſtar percolaverit, ſtimulando motum pulmonis contractivum tuſſim progenuit, à qua concuſſione & coarctatione ſubitanea frequenter invadente & perſeverante partes

tes tenellulæ, perquas pars ſanguinis ſubtiliſſima ſalis aſportatrix ſalſedinem depoſuerat, magis infirmatæ citius corruunt. Utut ſalſa particula viſceri illata non ilico quaſi acus aut terebellum partem compungit & perfodit; ſed cum ei diu inſederit, demolitur ſecumque rapit: cujus vis potius diſſolutoria quam incidens & compunctoria æſtimanda eſt; parti quippe ſeſe nimis profunde inſinuans quodammodo per minima commiſcet ac conjungitur, & ſic ſubſtantiam ejus in quandam conditionem inter miſtionem & confuſionem mediam perducit: in qua neutralitate cum aliquandiu remanſerit, tandem diſſolvitur, & inducta friabilitate deſtruitur: tali modo præcipitata & ſubſtantiæ partis adunita liquoris ſalini, perhalitum forſan extravaſati, acrimonia eroſionis & diſſolutionis periculum minatur. Imo ſi ſola aciditate, vel tantillo ſale perfuſa, ſcaturierit ſanguis, licet in partes ſingulas exteriores ſeparata diffundatur, ægrotus exinde patitur & periclitatur.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

Non paucos obſervavimus, quorum vaſculorum pectoralium ora à ſanguine turgeſcente (in quo forſan ſalis momentum delituerat) reſerata fuere, quos unica aut altera-

tera venæ ſectio perſanavit. Neminem quidem cui pulmo eroſus fuerit ſine ſanguinis totius edulcoratione & reductione curatum memini.

Effluxione acriori ſpinæ accumbente dorſi vertebras luxatas, oſſaque alia ex acetabulis detruſa & extorta vidimus: ſivero fluxio qualitate naturæ prorſus aliena ſit delibuta, ut in lue venerea, oſſa præſertim tibiæ ad veprium ſimilitudinem aliqualiter inflexa protuberant, friabilia, ſpongioſa, minuſque tenſa undique reddita. Idem in Elephantiaſi videre eſt. Oſſa enim aliquando ſoluta & inſtar ceræ flexilia incurvata & convoluta (ſi fides practicis quibuſdam adhibenda) conſpiciuntur.

Multos marcore fere confectos vidi, quorum ſanguinis univerſi ſyſtema ſale ſcaturiit, quique fluxione periodica mitiori ſputum murie conditum per biennium aut triennium effudere, per extremos arteriæ pulmonicæ venoſæ dictæ ſurculos, quibus tamen pulmonis eroſio non acceſſit. Et inter eos Lond. Mercatorem in ſceleton propemodum mutatum, cui liquor ſalinus, tandem à pulmone refluus tam efferus, ut Chirones volis manuum turpiſſimos ulceraque exedentia pedibus & talis inuſſerat, ſalva adhuc nativa pulmonum integritate.

Non ſemel pulmonis parenchyma æquali attri-

attritione ita diſſolutum conſpexi, ut in putrilaginem limi quandam ſpeciem præ ſe ferentem redactum videbatur.

Quos phthiſicorum acris & inæqualis perdiderat depraedatio, horum pulmones præſertim lobos fruſtulatim laceratos & quaſi ſorice demorſos aperto cadavere deprehendi. Acor in ſanguine redundans, (quod melancholicis maxime ſolenne) non tantum totius inteherationem, unde facile ab externis injuria, ſed carnis omnis muſculoſæ innutricationem, efficit. Et in rheumatiſmo, nuperis annis apud Anglos frequentiſſimo, ſeu rheumatica affectione à Galeno(1. *Lib. de Diff. Febr. cap.* 7.) nuncupata (quæ cauſam congenerem & partes affectas arthritidi vicinas ſortita eſt) dolores atrociores parit, & luculentiſſime depopulatur.

XXIII.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De Sputo ſubdulci.

SPutorum omnium materia pro continentis, ex quo ſcaturiit, varietate ſpecificatur larviſque diverſis induta emergit: nec ſolum ſanguinis ſerum, ejus magis fuſile e-

jecta-

jectamentum, cum redundaverit, aut divortium fecerit, in pulmonum capacitates translatum profluit; ſed rorida aliquoties ſubſtantia adhæſioni & nutricationi partium deſignata in os effertur. Sanguis tamen prius aquoſo ſuo ſero contemperante defraudatur, unde incaleſcit, cujus caloris exceſſus glutinoſam ejus ſubſtantiam aliquando in pulmones, aquarum inundantium irrigatione laxatos & nimis inteneratos, deponit: illiſque duntaxat accidiſſe credidi, quibus ſpes ſalutis in anguſto ſita fuerat. Natura enim avide hunc ſuccum amplectitur, donec perfecte ſoluta ejus compage vis allectrix & aſſimilatrix prorſus deperierint.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

Cum apud Briſtollienſes Medicinam fecerim, qua urbe penſili tabes frequenter graſſatur, nonnullos ſputum ſubdulce levi conatu expectorantes ſpatio trimeſtri fatiſcentes & totaliter enervatos vidi; horum vero quoſdam, non omnes, tuſſis vehementior aliquoties corripuerat, ex profuſo tamen vitali nectare defloreſcentes & areſcentes ſtrigoſi periere. In quorum unico, detectionis cauſa diſſecto cadavere, licet ſanguinem aliquoties, peracto ſalino ptyaliſmo, extuſſierat, & pulmo ubique inteneratos

teneratus tonum amiſerat, univerſa ſpirabilia nec non viſcera omnia naturalia quoad ſenſum ſana comperta ſunt. Nec à quovis inter mirabilia dignum eſt ut cenſeatur, qui ineptitudinem ſanguinis nimis attenuati ad nutricationem animadvertit, aut ſanguinem totius nimis à calore impenſo liquatum & ſubtilizatum per levium arteriarum oſcula æque ac per narium exiliora vaſcula in earum hæmorrhagia ad λειποψυχίαν exinanitum conſpexerit. Deficiente quippe ſero contemperante glutinoſioreque ac magis roſcido ſucco moderate calido dulcedinem ac unionem conciliante, ut tota naturæ oeconomia corruat neceſſe eſt.

Sputum hoc ſubdulce in omnibus quos vidiſſe memini, ptyaliſmo diuturniori, & ut plurimum ſalino præcedenti fuit conſectarium.

Idem ſputum igni admotum, ſicut ſuccus omnis nutritius, in gelatinæ albicantis conſiſtentiam percoquitur.

XXIV.
EXERCITATIO
DIANOETICA.

De Sputo canoſo & cinereo ſeu purulento.

INter omnia ejectamenta ſputum minus ſpirituoſum, magiſque fœculentum, eſt cine-

cinereum & cœnoſum, argillæ cujuſdam liquidioris ſpeciem præ ſe ferens, verum phthiſicorum pus minime tenax, caloris deficientis ſeu cadaverationis ineuntis indicium & ſymptoma: cætera omnia aliquatenus per calorem ſubiguntur, figurantur, & alterationes ſubeunt: hoc ſolummodo in ſuo quaſi ſtagno copioſo ſtabulans, niſi mole ſua preſſerit, vix expectoratur: extremæ ſane ſordities & naturalis diſſolutionis productum.

Hiſtoria & Experientiæ demonſtrativa.

Si cupulas glandium binas æqualis ponderis & capacitatis impleveris, unicam (videlicet) ſputo cænoſo, alteram mucaginoſo, aut qualibet ejus ſpecie, eam lancis partem cui ſputum cænoſum appenſum fuerit ſubſidere cernes; cæteris enim omnibus præponderat.

Deploratæ ſortis invalidis, quos ultima ſymptomatum ſyndrome ad ſepulturam fere perduxit, tantum advenit argilloſum hoc ejectamentum; quorum etiam cadaverum pulmones inter diſſecandum in amurcam ſordeſcentem mutati conſpiciuntur.

XXV.

XXV.
EXERCITATIO DIANOETICA.

De Hæmoptoſi curanda.

FRequentior ſane vicibuſque partitis merito laudanda eſt phlebotomia, qua revera incaleſcentiæ ſimul & plenitudini fœliciter obviam ire valuerimus, non prætermiſſo revulſionis adjumento; nec adhuc inter vegetiores ſeu ſanabiles reperitur, quod hujus medelæ legitimæ celebrationi contra indicabit. Et ſi ex ſola plethora ortum duxerint ſputa cruenta, ſine alterius adminiculo ſcopis ſatisfacit. At cum penitius ſeſe ſanguini inſinuaverit morbi focus & minera, tota curationis ſerie (hypnoticorum rariore uſu conquieſcens) emplaſticorum & glutinantium vaſa difficulter pervadentium energias, experiri nuperis noſtræ praxis annis non auſus fui: diminuta quippe, ſi quæ adſit plenitudine, tota tutelæ & reſtitutionis baſis in ſanguinis reductione ſita eſt, ad moderatam ſcilicet temperaturam, conſiſtentiam proportionatam, maturitatem debitam, qualificationeſque ſingulas craſi conſentaneas; citra quas ſi remoratur, præter quas

ſi vacillet, ultra quas ſi provecta fuerit natura, criminis rea: ad quod corrigendum, ut in omni, ſic in morbis pectoris ſedulitas Medici inprimis ſollicitanda. Ea tamen proviſione, ut talia eligantur ad ſanguinis ἐυοδίαν perennandam, quæ ſymptomati, ſi non vi peculiari, ſaltem conſequutive adverſantur. Nec placuerit externa infrigidantium & repellentium pectori adhibitio, ne quidem extremarum ligatura, quibus ſanguis refluus partes infirmas preſſius oneraverit. Horſum itaque dum clavum teneant ſanitatis naucleri, ſcopuli undiquaque vitandi.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

Ex jugi emplaſticorum glutinantium & incraſſantium uſu, licet ad tempus coerceatur ſanguinis rejectatio, periculum copioſioris recurſionis partem magis prementis nequicquam exinde vitari ſenties: ſpecificis vero facile ſanguinis rivulos perluentibus rem commode peregiſſe ſæpius in memetipſo & quamplurimis expertus ſum.

Sanguinem citra præterque debitas qualificationes defeciſſe in omni morbo ex crudo acido & aquoſo ſeminio prognato, & quoad morbos pectoris ex aquarum ſuffuſarum & denſabilium congeſtione manifeſtum, ultra debitam vero maturitatem deportari nidoro-

doroſa, ſubflava, torrefacta, in bronchia trajecta teſtantur. Quod peculiaris etiam & contraria utriuſque edocuit medicatio.

Frigido lavacro immergatur hæmoptoicus, aut narium hæmorrhagia correptus, & exinde malum incrementum ſumpſiſſe deprehendes. A calore vero ſuperficietenus, vel extremorum intenſo, remedium.

Partes extremæ ſanguinem extuſſientium, ut & narium hæmotrhagia detentorum, non raro incaſſum ligatæ fuere. Ejus tamen motum fricando, blandoque adhibito calore in exterioribus ſuſcitaſſe proficuum fere ſemper invenimus.

XXVI.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De Γαλακτοποσίαις

Lac aſſuctis, optime conſtitutis, avideque petentibus exhibere vice carnium, dum ſanguis turgidior & calidior ſcaturierit, ſubſtituiſſe accommodatum arbitror; & quibus acor aut bilis inter fluida exuberavere, modo vaſculorum confiniis adhuc concluſa retinentur, eminus ſcilicet pateſcente prima ſymptomatum phthiſi dicatorum φάσει. E-

jus tamen uſum vere phthiſicis prorſus interdixiſſe propter cauſas inſequentes neceſſe duxi. Qui etenim per acrioris ſucci extravaſati deprædationem emarcuere, caſeoſam ejus partem in ſpiſſamentum cogunt, unde vaſcula pertinaciter obturantur: qui à ſuccis putrentibus incaluere, butyroſam in bilem tabumque demutant; citiuſque ſi mellata aut ſaccharata admiſcueris: quibus dein aquoſa ſtagnatio ſpiritalia ſuffercit, iis pectus magis infrigidatur, unde ἀνακάθαρσις vel remoratur vel reprimitur; pleriſque denique capitis dolorem intulit. Sero itaque lactis, aquis & potulentis medicatis, pro re nata alteratis, quibus omni ſymptomati indicanti ſatisfeciſſe valeamus, vicem ejus implere tutiſſimum adjudicavi.

Hiſtoria & Experientiæ demonſtrativa.

E ſucco mordaciori deprædante & viſcoſiori vaſcula infarciente, adeo contabuit corpus nobiliſſimi ægrotantis quadragenarii, ut tabem exquiſitiſſimam configurabant. Ex denegata namque debita nutritiorum ἀναδόσει ſuperficies & extrema non ſolum emarcuere, ſed increvit febris latica vaga & incerta, obturationum ſoboles, quæ hecticam ita mentiebatur, ut ipſam adeſſe Medici alioqui peritiſſimi pronuntiabant. Cui ut occur-

occurrerent, γαλακτοποσίαν imperant, proſiliunt ſymptomata graviora, quibus magis ingemiſcens nobiliſſimus expiravit, diſſecati cadaveris ventriculus & duodenum lactis coagulo infarciebantur.

Epati infantis bimuli fervidioris craſis innaſcitur ulcus ex acriorum ἀναβρώσει oriundum, quod ichorem in ventriculum regurgitabat, quem ventriculus quamprimum excipiebat, evomuit. Infans vero lac maternum & vaccinum ante erodentis liquoris acceſſum optime concoxerat, poſtmodum ejusdem coagulum ad magnitudinem piſorum conglobatum, & ad duritiem fere tophorum percoctum per ſeceſſum depoſuit; butyroſam ejus ſubſtantiam pure commixtam per ſuperiora repurgatam conſpexi.

Acida & ſalina, lactis partes ſeparare & in coagulum præcipitare norunt ſciolæ quidem lactariæ, idque capitis dolorem non raro intuliſſe galactophagorum nemo ignoravit.

XXVII.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De uſu perdulcium.

Inveteravit ſane conſuetudo tuſſim ſedandi per medicamina & alimenta impenſe

dulcia, quibus pro baſi ſunt mel & ſaccharum. Nec iſtiuſmodi remediorum uſus omnino improbandus, ſi alia defuerint & tuſſis acriter preſſerit; ea tamen cautela, ut inter ramorum defalcationem radix non ſuccreſcat. Tuſſis enim pectori infenſiſſima ſuffuſionis alicujus è ſanguine adulterato ſemper ſoboles; quæcunque vero ejus σύμωσιν incitant, bileſcunt ant putredini apte nata dicuntur, eaque de cauſa plus damni quam emolumenti importantia, ut mellita & ſaccharata pœne omnia, in cenſu ſaluberrimorum neutiquam reputanda; multo minus jugi remediorum ſerie permiſcenda A ſanguine quippe ſpirituve acriori tabidis connato concitatiorem fermentationem ſubeunt, à calore intenſiori torrent, ab imbelli non gubernantur, unde per ſpiritum eorum turgidum ingenitum non raro ſponte degenerata corrumpuntur.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

Alimenti & medicamentorum perdulcium diutius in ventriculo hærentium (ut in tabeſcentibus fere omnibus) damna facile percipiet, qui ab eorum uſu ructus nidoroſos, ſaporem amarum, æruginoſum, degenerationis eorum nequiſſimæ fructus inſeparabiles experietur.

Mel-

Mellita & ſaccharata omnia doliis & lagænis, parca licet manu, impoſita muſti fermentationem promovere quis iverit inficias? ſi vero carnes ſaccharo conſperſeris & loco mediocriter calenti impoſueris, eas maleolentiam deterrimam brevi ſubinde contraxiſſe deprehendes.

Horum perdulcium uſu non pauci morbi choleræ cum ſaeviſſimis cruciatibus ſtipati pœnas luunt.

Perdulcia omnia jejuno & ſaniſſimo porrecta, etiamſi mature, non tamen ſine peſſimo nidore per ſeceſſum rejiciuntur.

XXVIII.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De halituum & ſuffituum adminiſtratione.

INter præſidia, evaporationes & ſuffitus tanquam nobiliora, & quibus unice in extremis anguſtiis confidamus, penſitanda. Quæ ſine circumſtantiarum debita comparatione ſummota obſunt vel incaſſum adhibentur. Non tamen inficior, ſi craſin partis ſpectes; nulla impedit hujus generis indicatio; pulmones etenim aridiores & tenſiores horum madore intenerantur, humen-

tes nimiſque laxati illorum ſiccitate indurantur, putredine & viſcoſitate obliniti levantur, amborum denique conſortio ulcera ſordeſcentia deterguntur, nec non novæ affluxuræ materiæ, & in partes inſurgentis vis moleſque reprimuntur, ſimili ſemper in aſſumptis aſſervato ſcopo. Si vero intemperiem totius contempleris, nec ipſa febris huic medelæ contraindicaſſe videatur: ſuffitus quippe tenuiſſimæ eſſentiæ caliditatem ultra ſpiritalia haud exercent, utut propter varias liquoris ſuffarcientis diſpoſituras, propter ſuperfuſi genium, proportionem & motum, propter partis ſuſcipientis habilitatem & totius tolerantiam, varia hujus generis remedia conficere & in uſum proferre (quorum unicum, quod quemlibet ſuffitum ingreditur, & cuique baſis eſt, ad tempus reticui) neceſſario coactus fuerim.

Hiſtoria & Experientia demonſtrativa.

Lobum pulmonis ſiniſtrum cujuſdam Mercatoris Londinenſis erodebat ulcus, è tuſſi inveterata & fluxione ſalina haemoptoſin inducente oriundum, quod levis arteriæ divaricationem lobo inſertam una pereſerat; cui ſymptomata omnia, quibus phthiſis conſociata eſt, ingruebant, in pejus indies ruitura; halituum denique & ſuffituum

me-

methodica intermiſcela ſanus evaſit. Qua integritate permanſit per ſex annos, quo temporis curriculo, meque annuente Hiſpaniæ ubi commercium fecerat, vitam degebat incolumem; ſub initium tamen autumni oras noſtras petenti, ab impedita pororum uſuali ὠδιαπνευςίᾳ fluxus concitatior totum lobum, ut lateri adhæſerat, replevit: cujus exæſtuationis ſanies pulmonem ita perfudit, ut ſpiritus tranſitum brevi denegavit. Diſſecto cadavere, trachææ pars eroſa, cui cicatrix inducta fuerat varicoſa; lobo vero pars adnata calloſa conſpiciebatur, reliquum pulmonis parenchyma computruit.

Internam arteriæ vocalis membranam per ſalinos affluxus deraſam tuſſique non raro ejectam animadverti, halituum tamen & ſuffituum uſu regeneratam, ex quo convaleſcentes aliqui ſuperſunt; binoſque nuperrime â phthiſis diuturnioris corruptela pulmones fruſtulatim rejectantes hiſce, aliis non prætermiſſis, redintegravi. Quorum unus ex febre hectica per triennium emarcuit, cui derelicta tuſſis & durities quædam in media parte dextri lobi (quantum è narratis conjicere valuerim) avellanæ magnitudinem æquans, nova veruntamen carne veſtitus & priſtino robore vigens; alter jam ſuperſtes obeſus, cui tuſſis horis diei diacriti-

cis non admodum moleſta, ſed in cæteris omnibus inculpatus.

XXIX.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De Fonticulis.

INter omnia præſidia fonticulos inſuper prodeſſe comprobavimus, per quas datas portas vi quadam diacritica, quæ naturæ modum non tenuere, ſeparantur & ſeparata ſecluduntur; ſicut vi ſyncritica τὰ κατὰ φύσιν retinentur & aſſimilantur; quaſque vires nec genius naturæ Hippocrates, nec ipſi quidem diſſentientes, vel creſcentibus, multo magis animalibus denegaverunt. (a) Ea tamen cautum ſit lege: 1. Ut in partibus perviis excitentur, quibus tepor maximus & mador ſponte fluxerit, videlicet ſub axillis, in intercapedine muſculorum, in flexuris inguinis & poplitis, in carpis ſupra locum ubi muſculi replent interſtitium ulnæ & oſſium carpi, nec non inter ſcapulas. 2. Ut fiant orificia perlata & profunda, ita ut nucleum dactylorum in ſuis contineant alveolis, & ſi copioſior evacuatio deſideretur adimpleantur hiatus radice gentianæ, ligno hede-

hederæ arboris detornato, pari proportione hermodactylorum & ceræ, vel tribus ceræ partibus unaque piperis albi, aut turundis galangæ adaptatis, alioquin ſola cera, medulla ſambucina, aut piſis aliquot foramen obturare ſufficit; unde non raro

Excoquitur vitium, atque exudat inutilis humor.

(a) Τὰ φυόμενα καὶ σπειρόμενα ὁκόταν εἰς τὴν γῆν ἕλκει ἕκαστον τὸ κατὰ φύσιν ἑαυτῷ ἐνεὸν ἐν τῇ γῇ. i. e. Quæ creſcunt & ſeruntur, quando in terram veniunt, attrahit unum quodque quod ſecundum naturam ſibi familiare in terra ineſt. Hipp. lib. de Nat. Hum. tex. 31]

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

In fonticulorum animadverſione quicquid διανοητικῶς ſibimet ſcioli argutatores ædificaverint, diruit & refellit experientia; cruorem quippe ſalſuginoſum per hos ſecretum fuiſſe dolor ejus in tranſitu lancinantis, allatumque exinde ægrotantibus emolumentum indicabunt: fluxionum porro mitiorum latices fonticulis ex communi Medicorum præcepto neutiquam obtemperantes aut quadantenus ſolummodo demulctos, per exituram perlatam juxta vaſa majora & in fluxu-

ris

ris ex artis lege præſtitutam, prorſus evacuatos fuiſſe cognovimus. Quod magis elucet in iis qui peſtilentiæ labe contaminati fuere, aut qui ſuccos ſibi putridos crapula aliave de cauſa accumulaverint: pædoris etenim & virulentiæ partes non contemnendas per hujus dimenſionis fonticulos expurgavere; imo in rarioris contexturæ individuis alii intus aſſumpti odorem, & aceti ſucci limoniorum & aurantiorum acorem tertia aut quarta à comeſtionis hora exhalando pervadere, & eorum labra incidendo vellicare comperimus.

XXX.

EXRECITATIO DIANOETICA.

De Sudore.

SUdores opportune imperatos & pro εὐφορίᾳ prolectos ſcopo noſtro non modice inſervire obſervavimus, in quibus ut & in ſuffituum methodica intermiſcela non minima innititur curationis columna: hiſce etenim impendenti periculo præcavemus, illis novi fomitis ſcaturiginem depellimus: his parti eroſæ occurritur, illis novo inſultui ex toto afluturo prævenitur: horum ope pars ſuſcipiens & laſſata roboratur, illorum vero adju-

adjumento blande rigatur; ſudores denique viſcoſa & congelata attenuando deobſtruunt, acriora & acida perfundendo diluunt, cruda coquendo maturant, unde ſanguis, quo ſuccus omnis nutritius importatur, partes exteriores priſtino madore familiariter ac tempeſtive irrorando nutrit ac reficit.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

Equitis aurati Hybernici filio primogenito ætatis 25. (decem aut circiter abhinc retro annis, quum primo Martius furor ferrei hujus ſeculi iſtius inſulæ infoelicioris incolas disjecerat) compilato & ad cutem uſque denudato, ſanguis intro refluus, impedita prorſus per infrigidationem exiliorum circulatione, tam ſævis acceſſionibus ita pulmones invaſit & perfudit, ut quicquid nutrimenti per trimeſtre ſpatium porrectum fuerat, in viſcoſam mucilaginem brevi alteratum vel extuſſiit aut evomuit, & inter manus opem ferentium fere extinguebatur. Perpenſa mali aucti & contumaciſſimi cauſa procatárctica, non poſthabitis quæ tuſſim demulcendo præcellunt, ſudores crebro reiterandos cum extremarum frictione, & totius ſuperficiei calentiori irrigatione præcepimus. Hoc lenocinio corpus in cutem & oſſa fere redactum auximus & refocillavimus, ſpiri-

ſpiritumque extremis antea labris oberrantem in priſtinum hoſpitium : & membra pœne deſerta revocavimus.

Hæmoptoicos peracto per dies aliquot extravaſationis negotio, repetitis in ſtupha ſicca ſudoribus, non poſthabitis ſpecificis, ultra recidivæ metum perfecte ſanatos collocavimus.

Prolixioris operis eſſet hiſtorias medendi deploratæ fere ſortis tabidos conſignare, quorum curationes conſummarunt ſudores artificioſe præſtati. In poſterum ut frequentius imperentur optarim, & ut ſenſuum placitis auſcultare dignetur Medicorum hæſitantium turba.

Quid nobis certius ipſis
Senſibus eſſe poteſt, queis vera ac falſa notamus.

AUCTARIUM.

SAnguinem liquoreſque alienatos συνοδεύειν, *i. e.* unà iter facere, ſat (ni toto cælo aberraverim) probavi; quorum circuitum univerſalem in quamplurimis exercitationibus innuiſſe, & experimentis luculenter in vivis demonſtraſſe ſategi. Quod penſum ſatius elegiſſe duxi, quia ex conjectura vivorum diſſectorum, vaſculis pro more ligatis, artificioſe licet deſumpta aſſequi & abſolviſſe ἀδύνατον autumarim. Ex vivis itaque

que vivida emerſere totalis circulationis impedimenta. Nec vana fides ſenſus & rationis fulcris innixa, è qua conceſſa ac ſtabilita doctrina neutiquam deflectere religio erit, donec novos concitatioris fluxionis canales præter ductus ſanguineos, ancipites & contumaciter dimicantes explicarint: haud quicquam tamen humanæ fabricæ compage ſanguini fluidiſque ejus emiſſariis invium cognoverim.

[Nihil ineptius quam quale quidque vivo extiterit, tale exiſtimare eſſe poſſe in moriente: imo mortuo. Celſ. p. 166]

Non actutum ideo laceranda venit methodus medicinalis, nec ruinam (ut clamitant) ſubitura. Utinam de depuranda, corrigenda, & alteranda, ut ſcopis ſingulatim accuratius & efficaciter in reliquis morbis adaptetur, meditarentur: in quo peragendo (libere meditantium & dicentium venia prius impetrata, non obſtante tetricorum & moroſorum licet caneſcentium pervicacia) quoad inſtituti rationem experientia fretus & edoctus dehinc θετικῶς fuſius & audacius aliquot in medium proferre & aſſertari ſpoſpondi.

Per varios uſus artem experientia fecit, exemplo monſtrante viam.

THEA-

THEATRUM TABIDORUM.

F

PRÆFATIO.

VEntriculi partium vicinarum madore fermentante concoquitur & mutatur cibus, ciboque vice verſa fermentum imbuitur & alteratur, ita ut ex jugi nutrimenti & medicamentorum accommodatione modificentur fluiditates, ad quarum normam partes ſolidiores conſtituuntur; hæc perpetim alluunt & alunt, illa harum impreſſiones ſuſcipiendo ὕπαρσιν *&* σύστασιν *mutant & mutuant, eoque tandem res redit, ut qui corporis partes flluitantes diſpenſare & adaptare cognoverit, hominem non ſolum ne in deterius labatur reſtitiſſe credatur, ſed ſenilem ipſam ætatem ſummovere, inconcuſſam valetudinem tueri, imo creationis opus inſimulari videatur.*

Jam vero hoſtem hunc humani generis tabificum è longinquo petentem, tacitoque ſatellite armiſque ſatis inſtructum introperreptentem propalare, expoliari & dibellare deliberatum eſt; non unico remedio (impoſtorum lurido commento) nec ſubitanea vi, certa tamen, ſi matura, materieque medicinali ope nutritiorum adjuta; ambo enim methodica ſerie diſpoſita, morbique circumſtantiis debite quadrata mutuas ſibi præſtant operas; quibus liquiditates præter naturæ ſcopos impetuoſe vagantes & turgeſcentes, nec canalium confinia exterminent, compeſcuntur, ſalium concurſus qui deprædantur ipſa vi-

ſcera, avertuntur & corriguntur, putredinis alienationes calorque ejuſdem conſectarius ſuccos depilans inhibentur & contemperantur; vapores à calore improportionato ventriculi aut ſanguinis exhalationes flatus dicti ab immaturitate aut utriuſque efferveſcentia orti ſupprimuntur & ſubtus ſecluduntur, ſtagnationes ab indebita cujuſvis conſiſtentia (excandeſcentiæ parentes) præſidii ἀνάδοσιν ſeu circulationem in toto impedientes præveniuntur. Hæc de his ſatis; unicum reſtat Patronus ſcilicet, qui in tutelam me ſuſcipiat, quem deriſerim implorare, non tamen defuit multiplex, appello λόγον ἢ πεῖραν, veritatem, ipſamque naturam, medicorum numina in perpetuum colenda: hæc qui dilexerint, avidis forſan ulnis poſtquam guſtaverint, excipient otii noſtri libamina, obſervationeſque in gratiam juniorum medicorum in lucem editas, quas ſenſus verus medicinæ oculus demonſtraverit; non enim ante obitum ægrotantium ςοχάσμῳ tota verſatur medicina; veritati itaque & naturæ decretis ad ſenſus examen perductis, & ad vivum demonſtratis fidem adhibere ſuaſerit.

C. BENNET.

TABIDORUM THEATRUM.

MΑρασμος Tabes eſt corporis totius, ſeu partium ejus quælibet extenuatio, à fluidorum alienatione, penuriâ, inæqualitate aut calore improportionato profecta.

Materia nutricationi dicata degenerat in debilioribus præſertim, cum menſtruo ſeu fermento naturali ventriculi inquilino non diluitur, vel uti par eſt non ſubigitur: nam his ex naturæ lege peractis vitæ noſtræ ſanioris columna præcipua innixa eſt.

Peccat alimenti materia, conſiſtentia, doſi & qualitate.

Conſiſtentiæ nimis craſſæ ſeu compactioris difficilis eſt vel nulla perfuſio, imperfectior ſeparatio, longior immoratio, ſegnior diſtributio.

Doſis parcior, ſucci penuriam & deinde natam corporis debilitatem; largior vaſorum infarctionem infert.

In qualitate, ſi frigus exceſſerit, cibus per ventriculi & vicinarum partium calorem non rite domatur, unde cruditas; ſi ciborum caliditas ventriculi naturalem teporem ſuperaverit, calore proprio, i. e. naturæ a-

lieno efferveſcit chylus: ex utriſque flatulentia. Frequentior denique ingluvies ſuccorum turgiditatem augendo incommodat.

Quod ad ſaporem attinet, de immoderate ſalſis acidiſque idem cenſendum, nec non de cibo eminenter dulci, facile putredinem concipiente:

Subjiciunt. illi prunas, & viſcera torrent.

Ordo demum ingerendi immethodicus ciborum degenerationi non parum conducit; ipſa enim ἐυπεπτὰ & ἐυχυμὰ ſi ultima menſa (quod nobis in uſu eſt) aſſumantur, vice coctionis naturalis diutius retenta torreſcunt, & ciborum ſubſtratorum inquinamenta comperiuntur.

Ad naturam denique & modum ingeſtorum conficitur ſanguis, qui ſucco nutritio undequaque perluitur, cujus diſpenſandi gratia cor corporis particulam operoſiorem ideoque compactiorem fabricavit natura; quod motu ſuo reciproco & circulatorio toti corpori ſubſervit duplici emolumento, nempe protruſionis & depurationis: ex hac orta eſt cujuslibet partis inſuccatio ſive nutritio, unde vita conſervatur; ex illa vitæ ſtatus modificatur, unde ſanitas vel morbus. Sanguis enim defecatior importat ſpiritum vitalem (id eſt præcipuum vitæ miniſtrum) ad actio-

actiones rite peragendas paratiſſimum, impurior vice verſa torpidum & ad actiones inhabilem: veruntamen qualicunque ſit quod in ejus ſinus elutriatum fuerat, in habitum corporis tandemque in venas per arterias amandatur.

Ex hoc latice ſcaturiunt ſuccorum nutritiorum & ſanguinis mutationes tabem cujuſcunque generis parturientes: vice enim ſucci roſcidi, aqualis, naturæ familiaris, quo viſcera parteſque rigari foverique debent, ſubſtituuntur & diſpenſantur ſucci tenues & inæquales, turgidi, putreſcentes, ſale, amarore, vel acore referti.

Succorum alienatorum defectiones.

Corporis ſucci calore immoderato attenuati & ſubtiliores quam par eſt redditi, ad nutriendum inepti ſunt: 1. quia balſamica indigent conſiſtentia: 2. quia concitatiori circulantur motu, ita ut moram nutritioni debitam in partibus non fecerint, exinde deficientiæ neceſſitatem importantes: 3. quia humidum depaſcendo propria conteruntur induſtria.

Succi inæquales partium particularium ἀτροφίαν & extenuationem pariunt, craſſiores enim vaſa obturando διάδοσιν impediunt, unde efferveſcunt: tenuiores vero ideoque

mobiliores coerciti tumultuantur: quibus ex cauſis partes inæqualem ſuſcipiunt alimoniam.

Succi turgidi flatulentique antequam vaſa minora ingrediuntur capiti moleſtum exſpirant halitum, qui cerebri frigiditate condenſatus, & in aquoſitates ſolutus, ſi per bronchia in pulmonem lapſus fuerit, pectus onorat.

Succorum alienatorum devaſtationes.

Succi ſalſuginoſi, turgidi & acriores, maſſa ſanguinea perfuſi, non ſolum temperiem ejus immutando nocivi ſunt, ſed extra vaſa depopulantur, quoties eorum turgiditate vaporoſa & plenitudine tenduntur arteriæ venæque, quæ eorum inſuper acrimonia irritantur; hæc vaſa tandem tumefacta & referta inaniri, proritata ſeſe expedire moliuntur, idque per ſanguinis ſeclusionem; qui ſanguis ſi vaſa pectoris perrepſerit, αἱμάπτωσιν frequentem, tabis (quæ phthiſis dicta) præmonitorem, vel ἐχυμῶσιν procreat. Venas nempe & arterias per totam corporis cavitatem internam membranulis veſtiit & munivit natura, quibus circulationi internos terminos, ſicut per cutis parietes externos poſuit. Hiſce membranulis ſi accubuerit ſanguis è vaſculis pectoralibus

ſecre-

ſecretus Echymomatis interni nomine merito indigitatur; Pleuritis verò denominatur, cum ſanguis è vaſis intercoſtalibus ſecluſus membranulam coſtas ſuccingentem impleverit. Empyema inſuper eſt ſanguinis ejuſdem efferveſcentis & per reſtagnationem diutinam putredinem contrahentis in ichorem mutatio; nec alicui mira videatur ejuſmodi permutatio ſanguinis in ichorem, qui ſanguinem puriſſimum è vulnere aut fonticulo fluentem in pus foetidiſſimum mutatum viderit.

Si vero capitis vaſa, carotides ſcilicet ſive cervicales, ſanguinis partem ſeroſiorem exſudaverint, vel quovis modo ſecluſerint, evenit fluxio: quæ ſi ſenſim facta, catarrhi continui; ſi ἀθρόως ſeu confertim, fluxus ſive catarrhi periodici nomine diſcriminatur. In utroque deliteſcit antecedens tabis cauſa, præcipue cum cerebrum madoris inundantis partem in partes ſpiritales depoſuerit, quam ſi pulmo ob lubricam temperiem, debilitatem, vel materiæ conſiſtentiam improportionatam non mature retruſerit, fit aliquoties ἀνάβρωσις ulcuſculi initium. Ipſius denique cruoris pars ſalina, imo inſipida, pituitæ nomine communi celebrata, in vaſculis ſecreta immoratione in parte facta, non ſolum partis in qua hoſpitatur tenorem & compagem diſſolvit, ſed putredinem exinde

 acqui-

acquirendo eroſionis redditur accommodatum inſtrumentum.

Hiſce aſſociantur conſpirantia externa, ſeu extraneorum injuriæ, vitæ ſcilicet in locis imbribus nimis frequenter rigatis, aut inſulis anguſtioribus tranſactio, nimia ſolis vicinitas, halitus terræ & aquæ inſalubres, planetarum influxus & ventorum afflatus inclementiores, tempeſtatum alterationes ſubitaneæ, inopportuna plagarum mutatio, labor improbus, exercitia intermiſſa aut vehementiora, corporis quoad primas qualitates frequentior mutatio, animi mæror, unde ſpiritus dejicitur & vis tabifica altius imprimitur:

Unda lacuſque nocent, & cauſa valentior illis
Anxietas animi.

Quæ omnia fluidarum partium corporis τέξιν ſive fuſionem efficiendo, vel ζυμῶσιν internam ſuſcitando nocumentum afferunt.

Cauſæ recitatæ conſtituunt tabem, ejuſque ſpecies, à ſucco nutritio, vel per ulceris aut abſceſſus nobilioris alicujus partis, proprie pulmonis, corruptelam depravato, vel per dilutionem ſalſuginoſorum partem depopulante, aut acidorum per totum corpus in opere ſuo fruſtrato, vel per nimiam incaleſcentiam diſſipato; unde tres emergunt tabis differentiæ, Phthiſis, Atrophia & Hectica.

Phthiſis eſt tabes à ſuccorum putredine ſubor-

ſuborta, eroſionis, echymomatis, abſceſſus, aut cujuſlibet in pulmone aut pectore ſordeſcentis ſoboles: unde per venæ pulmonicæ, vel aliorum pectoris vaſculorum divaricationes, nidoroſa materia cordi communicatur, qua à corde per ejus motum pulſumque detruſa primo arteriæ omnes, dein corporis habitus, tandem venoſum genus rapidi roris vel ichoris perfuſione replentur.

Nec deſunt qui hujus cladis ab ortu κῆρσιν important, ſuntque quorum parentes valetudinarii aut tabidi periere, quibus genitura frigidior minuſque matura, vel acrimonia forſan calentiore perfuſa; hiſque ſcapulæ acuminatæ, πτερυγώδεις idcirco nuncupati, quorum præcordia contracta, pectus anguſtum & depreſſum, cervix gracilior & oblonga, omnium pectoralium tenor flacciſſimus, caroque totius corporis muſculoſa tenerrima.

Obſervationes διάγνωσιν ſpectantes.

Morbum hunc eminus aggreſſurum dignoſcimus, ſi ſanguis ſive cruor ſalſuginoſus verſus pectoralia tardiori vel citatiori conferatur motu.

Mitiores affluxus ſui indicium exhibent: 1. Per ſputationes ſanguineas ſalinaſque ſtatis aliquot periodis, horis ſcilicet matutinis

pis aut pomeridianis, nempe quarta, quinta aut ſexta prodeuntes, citius aut tardius, prout majus minuſve totum diluendo fecerint irritamentum, vel per corporis agitationem commoveantur, quæ extra vaſa ſpiſſitudinem nactæ non erumpunt horis deſtinatis, quia dominium in corpore tum temporis exercent (ut ex communi Medicorum ſententia ſupputatur) ſed quia tunc per cuticulam aliquantiſper tranſſpirant, reliqua ſui parte craſſiore tanquam inutiles & ſuperfluæ, nec non è maſſa ſanguinea ſecretæ vaſa majora corrivantur.

2. Per ſputationes & excreationes frequentiores.

3. Per interceptas ſudoris aliarumque excretionum vias.

4. Per ſputum ſubſtantiæ & ſuperficiei lævioris & inæqualis.

5. Per ſputum globuloſum inſtar grandinis convolutum, quod tuſſi aut ſcreatu ſubitaneo horis primo præſignatis haud raro extunditur.

6. Totius certitudo confirmatur, ſi aliqua de cauſa per ſeceſſum in articulos, aut in corporis circumferentiam eveniat diffuſio fluxus ſalſuginoſi, & exinde pectus ad tempus robur acquiſiverit.

Vehementiores & copioſiores affluxus ſignificantur:

1. Per uberiores ſanguinis luteo colore ſpumantis exſpuitiones cum ſcreatu & tuſſi minus dolenti, ſi è pulmone; ſubnigri vero aut rubentis per tuſſim dolorificam expreſſi; ſi à thoracis capacitate; exultim & per intervalla in os regurgitantis & replentis, ſi ab arteriis majoribus, ſenſim, cum ſenſu tamen titillationis, ſi ab earum fibris prodierit.

2, Per dolorem pectoris gravativum & periodice pungentem.

3. Per anhelitus periodicam difficultatem.

4. Per manifeſtum aliarum partium corporis levamen.

Phtiſis impetentis per craſſi & frigidi liquoris, pituitæ dictæ, in pectore ſuffuſivam congeſtionem, à capite (quod aliquando fit) eo delatæ, ſignum detegitur, quum in trachæam viam ſibi paraverit materia, qualitercunque à ſoporalium terminationibus ſeparata, & à cerebro frigidiore impregnata, ſymptoma ſane certiſſimum (pari tamen materiei per decubitum aggeſtione in thoracem per vaſcula communia ſuffuſa ſemper aſſociatum) cujus eſt ἀποδεικτικὸν erectio ſive laryngis apertura, cum ſucceſſiva ejuſdem clauſura ſeu conſidentia, ſonum edens horologii locularis per momenta tempus menſurantis, cui indies congruit ſymptomatum inſequentium ſyndrome.

1. Spirituum omnium torpor.

2. Ca-

2. Capitis gravedo cum tenſione periodica in plenilunio ingraveſcens.

3. Somni longiores, & demerſionis inſomnia.

4. Totius temperatura frigidior.

5. Pori perexigui & frigidiores.

6. Pulmonis & muſculorum omnium pectoralium flacciditas, & ad expulſionem ſegnities, quæ per irritum exſcreationis conatum multoties iteratum cognoſcitur,

7. Sputum compactius, quod facilius exit, ſtatim à paſtu lautiori, cum à cibis calidioribus regio pectoris incaluerit.

8. Pectoris dolor gravans & ponderoſior.

9. Tuſſis aliquoties per intervalla periculum ſuffocationis pene inducens, quæ inter exercitia, & ab aſſumptis frigidis ſumpſerit incrementum.

10. Anhelitus frequentia.

11. Catharrus ſenſim perpetim tamen aſperam rigans arteriam.

12. Expectoratio udo coelo difficilis, ſudo facilior.

13. Caro totius corporis humidiore cœli ſtatu intenerata, ſicciori indurata; quod ſymptoma omnibus fere tabidis competere videtur: unde.

14. Externis aeris nec non ventorum injuriis maxime ſuſcipiendis pronitas, inter quas humidior & frigidior conſtitutio ſumme nociva.

Ta-

Tabis phthiſicæ cujuslibet originis altius radices agentis, medicique operam (quo ad perfectam curationem) ut plurimum eludentis ſigna connumerantur:

1. Tuſſis acriter premens, per cujus impetum primo ſputum lineatim ſanguine permixtum; dein pus cænoſum, coloriſque cinerei, quod aqua injectum facile ei quaſi commiſcetur, fundumque petit; deinde pulmonum pariterque vaſculorum nec non membranarum eorum diſtrigmenta ſuccuſſa deducuntur.

2. Anhelitus fœtor, & difficultas maxima.

3. Dolor pectoris, & papillarum pungens & ulceroſus inter tuſſiendum exacerbatus.

3. Omnium virtutum deficientia.

5. Febris putrida à ſanguine univerſo per puris irrorationem fædato, motum alienum, videlicet fermentationis inducente, unde corporis partes fluidæ funduntur per ſudores colliquantes, potiſſimum matutinos.

6. Fluxio alvina tandemque lienteria, è labefactata epatis omniumque partium nutritioni dicatarum œconomia.

Hiſque neceſſario accedunt;

7. Carnis cujuſcunque generis ariditas ob defectum inſuccationis.

8. Extremarum partium & totius cuticulæ porrigo, deficiente in exterioribus ſpiritu madente.

9. Do-

9. Dolor tendeus in decubitu dextro aut ſiniſtro, ob pulmonum lateris alterutrius pleuræ adnaſcentiam.

10. Pulſatio debilis, parva, frequens, fatiſcente virtute ſanguinem ad exteriora protrudente.

11. Pilorum defluvium, unguesque curvati pallidiores.

Quibus denique adjicienda;

Facies Hippocratica dicta, ſeu ipſa mortis imago; videlicet facies lurida ac emortua, oculi ſubſidentes, nares acutæ; genæ depreſſiores, collapſa tempora, corpuſque totum ſtrigoſum ſceleto finitimum.

Fluxio cujuſcunque generis ex toto plus importat periculi, quam illa quæ ex aliqua tantum parte in pectus protrudatur.

Fluxio ex ſanguinis reſtagnatione, ſeu imminuta διαδόσει in vaſis cordi vicinis periculoſior, quam quæ ex partibus diſtantioribus in pectus ſuſcipiatur.

Sanguis per vices in pectus confertim fluens minus periculoſus, quam qui ſenſim & jugiter emanaverit: fluxio enim periodica licet copioſior ἀναστομώσεως, jugis pedetentim facta, ἀναβρώσεως ſymptoma.

Extravaſatio ſanguinis ex redundantia & tenſione facilius curatur, quam illa quæ ex ejus alienatione & eroſione ortum duxerit.

Magis periclitantur pulmones à preſſura

per

per denegatam epatis percolationem quam à regurgitatione ab infarctis vaſculis.

Si critice & per tranſumptionem hæmoptica pulmoni ſupervenerit affectio, tuto non raro & cum totius adjumento res ſuccedit.

Quibus pulmonum vaſa à perenni ſanguinis affluxu & viſcoſorum expreſſione diutius ampliantur, concomitante aſthmate; quod nullas ob cauſam allatam dederit inducias, omnes fere vel rupto viſcere ſanguinem in trachæam cum conjuncta colluvie effudere, vel aſthmate ferocius deprehenſi ſubito periere.

In omni fluxu periodorum poſtpoſitiones præmiſſo præſidiorum uſu, ut & abbreviationes & allevationes ſalutem pollicentur; & vice verſa.

Longiores periodorum mitiorum induciæ ſalubriores.

Pulmonarii aquarum mitiorum affluxum & tranſitum diutius ac facilius ſemper ſuſtulere; humorum vero bilioſorum ægre & per tempus tantum, ſalinorum verò ac nidoroſorum craſſeſcentium perfuſione & expreſſione quam citiſſime peſſundantur.

A fluxione ſuffuſionis maximum, inſtillationis minimum impendit periculi.

Gibboſi & quibus membra amputata, fluxionibus magis laceſſiti, & phthiſi ma-

 xime

xime periclitantur.

Si peractis ſanguineis excreationibus pulmo minus ſenſilis, aut pectoralia torpida ſanguinis reliquias per ἀνακάθαρσιν non apprime repurgaverint, retenti ſanguinis & ipſius pulmonis continentis computreſcentia ſuborta, phthiſin ſubſecuturam minatur.

Poſt ſanguinis extravaſationes libera reſpiratio, tuſſis ſedata, vires conſtantes ſecuritatis φαινόμενα, & è contrario.

Si poſt cruentas excreationes ſputum mucaginoſum cæruleum & læve ſucceſſerit & perſeveraverit, hæmoptoſin in junioribus aut calidioribus recurſuram denuntiat: ſi purulentum, & in junioribus & ætate provectis phthiſin, ſi nullum, cæteris paribus, incolumitatem.

In nivium & grandinum congelatione, cæloque pluvioſo hæmoptoici magis tentantur.

A ſanguine extravaſato putreſcente bronchia minus infarciuntur; à ſucco nutritio magis, cum in mucaginoſam excoquitur ſubſtantiam, â pituita in trachæam delapſa maxime, ſi per coctionem viſcida tenaxque remanſerit.

Denique ſi ſpirabilia materiam qualemcunque diutius retinuerint, medelæ difficultatem commonſtrant.

Tabidorum languor ſine pulmonum aut viſceris cujuslibet corruptela tacita vi obre-

pens

pens Anglis infeſtiſſimus eſt, & niſi primis obediverit remediis (quod rariſſime evenit) funeſtus.

Phthiſis improviſo fatigans, licet pectus minus gravet, cum extremarum partium, pedum præcipue inevitabili infrigidatione; periculoſiſſima. Succi enim alibilis peſſime alienati, viriumque exinde proſternatarum ſymptoma eſt.

Phthiſici, quibus pulmones ob lapidum & oſſium inæqualium innaſcentiam lacerati fuere, deploratiſſimi.

Qui bellariis & ſympoſiis nimis indulſerint, phthiſi languorem importante, maxime corripiuntur & periclitantur.

Si partem deroſam fluxio copioſior & frequentior irrigaverit, periculoſum; nam ulcera interna cum uberrima ſaniei affluvie, raro, ſicut externa difficillime ſanantur.

Corpora ἔυρoα licet cito liquantur & languent, citius tamen medelæ emolumentum ſentiunt, ſi curatio morbi initiis ſit accommodata.

Ad phthiſin proni, qui frequenter inſipida ſputant, tardius tabeſcunt, etiamſi ab ortu vitioſam pulmonum σύςασιν nacti fuerint.

Qui phthiſis indelebilem impreſſionem à parentibus ſuſceperint, licet irreſtituibiles, ſunt tamen diuturniores.

Phthiſici omnes frequentiori, modò mediocri narium hæmorrhagia detenti, diuturniores.

Si ſuffuſio ſanguinis cum pari per nares expreſſione arteriam pulmonariam ſimul occupaverit, minus periculoſum; quam ſimplex in arteriam extruſio.

Si phthiſis diu detinuerit, & fluxus chyloſus ſupervenerit, funeſtum.

Si ephemera vel hectica per vices inæquales phthiſicum diutius exercuerint, fatalem indigitant eventum.

Phthiſici cibum avide appetentes & exinde robur neutiquam acquirentes, deſperati: Nectar enim vitale deprædationi dicatum indicat.

Si virginibus maturioribus, quibus ſanguis menſtruus non fluxerit, contigerit phthiſis, ejuſque in pectoralia fit ἀναδρομὴ, degeneratio peſſima, depeculatio repentina, eventus funeſtus.

Pinnarum narium contractio, thoracis collapſi anguſtatio, ſi brevi ſpatio contigerint, moriturum ægrotantem denuntiant.

In phthiſi diuturniori tumor pedum ædematoſus funeſtus.

Phthiſici, quibus materia pectus onerans labem febris putridæ aut malignæ contraxerit, omnes fere periere.

Quibus ab uſu remediorum, aut plagarum

mutationibus pectus anguſtum dilatatur, gliſcit corpus, robur augetur, & color evadit floridior, ſalutis ſpes affulget denuo, per totum corpus relucenti caloris vitalis ἐκλάμψει.

Si ſaburram pituitoſam aut illuviem ſalſuginoſam inter purgandum copioſe ſecreverit phthiſicus, levamen maximum pectori adfert, & non exiguam ſalutis fiduciam creat.

Phthiſi diutius correpto ſi βηχίκα tenuioris ſubſtantiæ, ſive proritantia porrecta fuerint, & exinde tuſſis non moveatur, funeſtum.

Si artis adminiculo ſputum variegatum ſit concolor, ſi à fædato optime depuratum, ſi ab inæquali optime ſubactum, ſi à ſalino inſipidum, ſi à foetente inodorum; ſi denique facilius provenerit, ſanitatis futuræ indicio eſt.

Rerum non-naturalium accommodatio

NEc præſidia, nec non-naturalia in genere adhibere poſſibile eſt. Cæterum ex perſpecta cujuſque ægrotantis craſi, mali cauſa, partiſque quoad tenorem demutatione, res cenſenda venit. Pulmoni etenim aridiori & indurato adaptari poteſt aer, ſeu halitus terræ & aquæ frigidior, humidior, craſſior, ſolum lutoſum nigricans, locique profunditas: flaccido vero & intenerato ca-

lidior, tenuior, ſiccior, ſolum arenoſum aut cretaceum & loci altitudo. Pulmonibus autem medio modo ſe habentibus media adaptanda. Quali tandem artificio, cuilibet domui & cubiculo conſulatur, ſi locum mutare non conveniat, in ſuffituum & halituum apparatu ſpeciatim detegitur.

Cibos porro potulentaque in genere accommodare, impoſſibile: totius quippe & ventriculi craſis, ægri conſuetudo, annorum, dierum, & morbi opportunitates, æqua lance perpendenda. Teneriores tamen victus, ut plurimum coctioni & diſpenſationi facillime cedentes maxime conducunt, & inter potulenta dum prima viguerit ſymptomatum φάσις dilutiora ſpirituque minus dotata. Lectorem itaque ad rem diæteticam medicamentoſam, quam ſigillatim & non poſthabita circumſtantiarum ratione adaptavi, ablegare neceſſum erit.

Suis inſuper confiniis ſomnum coercuiſſe in morbis quam plurimis, potiſſimum ſpirabilia occupantibus, convenit: cujus defectus, ut totius eliquationem, ſic exceſſus, materia regurgitata, ſummam expectorandi difficultatem, & exinde devaſtationis perniciem parti ſuſcipienti non raro induxit.

Et ut rarius & non niſi ſpirituum languor indicaverit, hypnotica cardiacis permixta exhibere ſuaſerim, ſic ſomnos ſoporoſos ut pe-

ſtem

ſtem fugare. Hoc tamen monendum, ſi frigidior ſanguinis ſit conſtitutio, cum ſequaci ſatis liquorum in pulmonem expreſſorum lentore, ſomni ſint breviores, & exercitia protrahantur: ſi calor cum bile ſuperaverit, ſomni ſint longiores, motuſque mites.

Venus ſit rariſſima, niſi corpus totum ſanguine turgentiori & ferventiori refertum (unde etiam pectoris vaſa pertinaciter infarciuntur) contrarium monuerit. Cauſa itaque caloris accurate enucleanda & diſtinguenda. Sanguis quippe qui à ſalina ſeminis qualitate proritante incaleſcit, non tali modo demulcendus; nec qui crudus aut minus maturus. Soli itaque plenitudini, & calori ejus confectario, quæ rariſſime in phthiſin pronis contingunt, liciti ſunt frequentiores Veneris amplexus, quorum modificationes non prorſus prætermittendæ. In omnibus enim præſertim in tabem declivioribus minus proſpere ſucceſſit res, ſi ſomnus non ſubſequatur, quo vires refocillantur, ſanguiniſque univerſi motus tali ſecretione excitatus contemperatur & reducitur.

Nec exercitia cuique ægro particulari convenientia aſſignare eſt hujus loci; in genere tamen diciviva tempora exercitiis deſtinata debere eſſe à cibatione, & horis diurnis diacriticis longe remota: quæ quidem o-

omnibus exceptis ſolummodo torpore ſpiritalium correptis convenientiſſima quoniam exinde ſanguinis quælibet in pulmones depoſituræ facilius expectorantur, quod valentius fiat, ſi ſudor eliciatur, quem omni morbi tempore, ſi vires tulerint, prodeſſe cognovimus. Quod ſi fluxionis periodum ſummovere animus ſit, ea ſudor proliciatur cautela, ut incipiente diacriſi per totam profluat corporis ſuperficiem.

In excretorum & retentorum motu & menſura, nt viribus & tempori à natura deſtinato paria ſint, ratio dictat, Medicus præcipit, neque naturæ & conſuetudini parum attendendum. Et quod ad ſanguinis per pulmones depoſituram attinet, eam mature rejectare congruum duxi; præſtat tamen utplurimum rem aliquantiſper protrahere, quam naturam ad expellendum nimium proritare. Corollarium itaque eſto. Debitæ ejectamentorum maturitates ex aſſumptorum & nonnaturalium artificioſa & mediocri adminiſtratione ſemper eruendæ. Quomodo dein remedia ſecluſioni dicata quoad circumſtantias adhibenda ſint, in regulis minorativis, bechicis ſudorificis, &c. κατὰ μέρος perſequimur.

Regulæ Evacuationi dicatæ.

MAteria morbida fatiſcentium phthiſicorum quacunque de cauſa ſuborta leniter per ſeceſſum ſubducenda, porrecto ſolum minorativo, cui cardiaca & putredinem inhibentia permiſceri poterint.

Tempus minorativo deſignatum eſto in acceſſu morbi, horaque decubitus, prætermiſſa coena, cui aluus mane ſubſequenti bis aut ter reſpondeat; unde nulla vel minima ſaltem virium jactura. Hujuſce generis præſidia magis prodeſſe expertus ſum, ſi ægri horis antelucanis & quaſi inter ſomnum fæces alvinas depoſuerint. Crebro vero neutiquam reiteranda ſunt, niſi mucoſa viſcoſitas aut aqua ſalſuginea copioſe ſeſe excrementis immiſcens aliud ſuaſerit.

Qui carnes obtinuerunt induratiores, poroſque occluſiores, facile ſubeunt catharſin; hiſque ingruente morbo diverſionis cauſa præcipienda eſt evacuatio, quæ non raro etiam ex fortioribus conflata profuerit. In victis tamen, & quibus nec ſaburra pituitoſa aut illuvies ſeroſa prodierint, nequaquam molienda eſt purgatio.

Dum ſalſuginoſa in caput defluxerint, non purgandum, ne pectori corriventur: eo enim tempore ſudores elicere maxime profi-

cuum invenimus. Craſſioris texturæ pulmonariis & obeſioribus, ſeu quibus pectoralia per congeſtionem læſa fuerint, minorativa terebinthina admiſta in longum tempus uſurpata profuere. Rarioris vero texturæ pulmonariis, bilioſis, ſeu quibus fluxio potius contigerit, medicamenta ex caſſia, quæ diu etiam in uſum ducenda.

Si horæ diacriticæ diurnæ potiſſimum anticipentur, & pectoris onus ingraveſcat, exinde evacuationi & revulſioni magis incumbendum.

Non ſolum ineunte vere, ſeu quum ſol arietem ingreditur, minorativa catarrhos perpeſſuris præcipienda, ſed per autumnum brumamqne crebrius uſurpanda: poris etenim cutaneis tunc recluſis, liquores mordaces & inciſivi magis ingurgitant. Pervigiles frequentiorum lenientium uſum expoſcunt, iiſque narium hæmorrhagia non ſolum permittenda ſed promovenda,

Dum ἀνακαθάρσει ſtudendum, prætermittenda minorativa.

Regulæ expectorationi dicatæ.

CAlidioris eſſentiæ præſidia bilioſis, ſeu rarioris texturæ ægrotantibus, non exhibenda, nec in prima ſymptomatum φάσει, nec phthiſicis fluxionis devaſtatione correptis.

ptis. Calidiora enim hujuſmodi medicamenta, frigida pectoralium intemperie, flaccidoque eorum tenore detentis, ut & eis quos materia fluxa per nimiam congeſtionem fatigat, maxime accommodantur.

Deterſivis expectorantibus eo uſque incumbat Medicus, donec ſputum debitum colorem & conſiſtentiam (ſi fieri poſſit) acquiſiverit, interpoſitis aliquoties minorativis, multoties ſudoribus; ſanguinis autem & ſuccorum æquationi & maturationi incumbendum, quouſque morbus prorſus evanuerit: nam tonus viſcerum naturalis hiſce conatibus reducitur & confirmatur.

Inter expectorantia detergentia maxime proficua invenimus, quæ ex abiete, pino & terebintho conficiuntur.

Medicamenta acria & ſtimulantia torpidis, eaque de cauſa congeſtionem nimis tolerantibus, ſolummodo concedenda, quæ per intervalla quædam tantum uſurpanda. Exceptis enim quibuſdam intervallis, in quibus acria iſta & ſtimulantia conducant, medicamentis prius dictis toto morbi decurſu inſiſtendum.

Primis valetudinis ſignis allucentibus non confidat Medicus, etiamſi accurata videatur τεκμάρσις: ultra enim convaleſcentiæ ſtatum ob recidivæ metum diu perſtitiſſe tutiſſimum.

Horis diacriticis diurnis lenientibus ſolum adju-

adjuvanda & promovenda eſt expectoratio; quia tunc temporis naturam adminiculantem invenimus. Ut expectorationi rectius conſulatur, partes extremæ, potiſſimum pedes optime muniantur; quorum ſudores matutinos per horam quotidie promovere utiliſſimum.

Si interdiu ſputa ſemper depurata projiciantur, licet noctu male colorata & conſtituta videantur, nil deſperandum. De die etenim ſputa bene ſubacta & alba ſanitatem reducem pollicentur.

Regulæ ſudorificis adaptatæ.

SUdorifica omnia ſint familiaria, & pectori aliquatenus appropriata; quæ in prima morbi φάσει optime ſubvenire compertum eſt.

Si ſudor ſponte oboriatur; & inter dormiendum (quod ſæpiſſime fit) à bronchiis pertinaciter infarctis pectoris tantùm regionem occupaverit; reiteratis vicibus in toto proliciatur, ut æquationi circulationis (ſine qua nemo ſanus vixit) conſulatur.

Frigidioris temperaturæ phthiſicis ſudores multoties præcipiantur, in quibus etiam viſcoſorum humorum pectori & tracheæ pertinaciter adhærentium eliquationi, nec non ἀνακαθάρσει apprime ſtudendum.

Sudo-

Sudores matutini lente & pro euphoria prolecti, maxime proficui, ſi per longum tempus repetantur.

Phthiſi inveterata detentis ſudorifica neutiquam imperanda: eo etenim morbi ſtatu, mali hyparxin ne quidem ex parte averruncando proficua, ſed inſultum hecticæ accelerando nociva.

Quibus uredo, impetigo, aut pruritus autumnalis & hyemalis cutes obſeſſerit, quod plerumque fit, ſudoribus frequentioribus uti convenit, illiſque ſemper profuere, non poſthabita tolerantiæ conſideratione.

Si inter ſudandum tuſſis ſedatur, appetitus excitetur, audacius & ſæpius proliciendi.

Si ſalina ad ſuperficiem proflua ſecluduntur, quod facile dignoſcitur, ſi interſudandum (quod ſæpius compertum eſt) labra præterlabendo, aut linguæ membranam vellicaverint, frequentius reiterandi. Quum vero jam ſanguis ſalem ejuſmodi ſecernere deſierit, mitius agendum eſt, tandemque deſiſtendum.

Si inter ſudores liberaliter prolectos, nec pus, nec ſanies, nec ſputum ovi vitellum putreſcentem ſapiens amplius proripuerit, licet tuſſis aſpera perduraverit, nil deſperandum: nam præſcriptæ methodi vi ea ſenſim evaneſcet.

Regu-

Regula Fontanellis dicata.

HIſce nihil addam, niſi quod ſi ex radicibus Ireos conflatæ ſint turundæ ad Medici præſcriptum, materia è fontanellis exudans emittet odorem violaceum; naribuſque valde gratum.

Regula ſuffituum & halituum adminiſtrationi dicata.

SUffitus & evaporationes magis familiares ſunt detergentes, qui vicibus intermediis in uſum ducendi; deinde nobiliores & ſicciores, tandem colletica ſenſim uſurpanda; poſtea mitioribus vice communis aeris attractis res abſolvenda.

Evaporationes potiſſimum ſiccioris temperaturæ pulmonariis accommodantur, & in ipſo ſuffuſionum diurnarum adventu maxime prodeſſe cognovimus. Cujuſcunque ſint generis ſuffumigationes & halitus penitius viceque ipſius aeris in partes ſpirabiles ſuſcipiantur, in conclavi aut cubiculo, clauſis feneſtris, ut vitetur omnis aeris frigidioris afflatus, ibique diu perduret ægrotus; ſecus enim incaſſum exercentur.

Prima ſuffituum in pulmones ſuſceptio eſt laborioſiſſima, peracta veruntamen deterſione

ne (quod cito fit) facilius peragitur.

Suffitus non ſtatim ab eroſo vaſculo aut viſceris parenchymate ſubmoveantur; ſed poſt dies quatuordecim ad minimum à ſedata hæmoptoſi, nec ante ſuffuſionem periodicam qualemcunque, præſertim majoris circuitus, ſed elapſo ad minimum biduo à peracta fluxione.

Dum extraneis ſuccis perfunduntur & replentur pulmonum parenchymata, ſuffitus fortiores neutiquam uſurpandi; leniorum vero uſus eo temporis inſtanti non prætermittendus.

Contraindicantium regulæ moderatrices.

SI cauſæ complicatæ, nempe fluxio, congeſtio & putredo ægrotantem profligaverint, vicibus interpoſitis debita certandum èſt præſidiorum ſucceſſione vel miſcela.

Habita cujuslibet conſideratione fluxioni ſuffuſivæ concitatiori & ſalſuginoſæ magis proſpiciendum, unde devaſtationis celerioris emergit periculum.

Ut ſanguini εὐωδία retribuatur, ſpirituoſiora aliquando ſint in uſu. Ea autem tempeſtate ſi hæmoptoica acceſſerit affectio, ut alvus ægrotanti ſit lubrica neceſſum habet.

Si caput in bronchia depluerit, vel ſi hepar & lien in pulmonis perniciem conſpira-

ve-

verint, utriuſque ſimul eſt habenda conſideratio.

Fruſtra bechicis materiæ fluxæ expectorandæ, niſi fluxuræ intercipiendæ & avertendæ conſulueris.

Si frigeat ventriculus, & pulmones incaleſcant, unde aridura à veteribus dicta, potulenta actu moderate caleant, virtute tamen ut ſanguinis & pulmonum calorem contemperent convenit.

Regulæ veſtitui dicatæ.

UT pori mediocriter panſi ſerventur, adhibeantur craſſioris texturæ indumenta aut multiplicata, quibus laxi corporis ſuperficies muniatur, ne compreſſione aut auræ frigidioris appulſu ſanguis intrò coerceatur: unde extravaſationis recurrentis impendet periculum.

Marcidis & extenuatis vice induſiarum lintearum quæ proxime cutem tangunt, admoveantur panna Wallica lanea molliora contexturæ puriſſimæ, Anglice Flannin dicta, nec ſæpius renoventur: hoc modo halitus ſanguinei ſeu ſpiritus retinentur, & ab aere minus ſolicitati haut depeculantur. Inter laneas texturas optimæ mihi videntur, quæ ex hædorum & ovium inguine & emunctūris contexuntur.

Regu-

Regulæ corporis motui adaptatæ.

MOtus diurni corporis potiſſimum perpendendi, & in prima ſymptomatum acceſſione (præcipue in calidioris temperaturæ & rarioris texturæ ægrotantibus) exercitia omnia ſint leviora, & quæ partes inferiores maxime ſubagitando moveant: motus autem omnes vehementiores eo tempore, partium præſertim ſuperiorum, tanquam incaleſcentiæ reos merito damnamus. Cæterum in pectoralium lubrico tenore frigidaque craſi motus concitatiores pectoris muſculos magis dilatantes aliquoties imperandi, utpote arcuum tenſio, haſtarum armentatarum jaculatio, &c.

Regulæ corporis poſitioni pertinentes.

DEcubitus porro nocturni & quieſcendi modi neutiquam prætermittendi: quibus enim per fluxilem ſuffuſionem gravantur ſpirabilia, ad lævam declinatio magis nociva, quibus per inſtillationem alluuntur; officit decubitus dorſalis: at ſi ſuffuſio aquarum denſabilium extra vaſa ſtagnantium infarctionem peperit, levamen & ſpirandi libertatem attulit poſitio erecta; dorſalis infirmis maxime proficua & accommodata; non tamen diu permittenda, niſi inſtillationi prius conſulatur.

Regulæ Phlebotomiæ dicatæ.

REgulis in Veſtibulo noſtro recitatis hoc unum adjicere libuit, nempe ſi larga ſanguinis effuſio contigerit (ne ſpirituum diſpendio & Chirurgorum nimiæ clientelæ conſulatur) inſtrumentum fabricari poſſit in hunc modum, quo eo ipſo die variæ ſanguinis evacuationes celebrentur.

a *Inſtrumentum argenteum, ſive Canalis argenteus parvulus, venæ ſectionis reiterandæ ſupplementum.*

a

Conficiantur varia inſtrumenta diverſæ magnitudinis, pro ratione dimenſionis vaſorum inciſorum.

Ne ligentur partes, quod faciunt Chirurgi, ſed calor partium augeatur, ne ſanguis coaguletur, unde nihil niſi tenuiſſima ſanguinis pars per orificium percoletur.

Signa ultima deſperati præſagii ſunt, quando vires non ſuffecturæ ſint ſcopis medicationi ſubſervientibus. Dum vero vires mediocriter licet conſtiterint, ſi ægrotos ſibi obtemperantes (quod raro evenit) reddiderit Medicus, variis inſtructus præſidiis, morbo & ſymptomati cuilibet accommodatis, ad cu-

curationem ſeſe confidenter accingat; omnes enim ope remediorum inſequentium debitâ methodo abſolutorum, vel perfecte ſanati, vel vitæ uſuram diu protracturi. Quæ res tota duplici peragitur operatione. Prima operatio verſatur circa ſuccos & ſanguinem; ſecunda circa viſcera & partes ſolidiores: prima ſymptomata primas exigunt operationes.

Prima igitur, liquores perflui medicinâ ἀφαιρετικῇ minuendi.

Secundo affluxuri præpediendi & avertendi.

Tertio, liquores in quibus ſalſedo & mordacitas deprehenditur, medicamentis & diæta roſcido lentore dicatis corrigenda & edulcoranda.

Quarto, ſucci deperditi reſarciendi, vires analepticis reficiendæ.

Ἀφαίρεσες ſub ſe continent phlebotomiam, minorativa, fonticulos, hydrotica, averſionis & interceptionis effectores, quorum unumquodque reſpicit morbi primam φάσιν, ſeu primi ordinis ſymptomata.

Poſtquam itaque fluxerit ſanguis partitis vicibus ab inciſa vena primo brachii turgentiore, dein ſi ſymptoma hæmoptoicum indicaverit (aut menſium debita excretio deſierit) pedis; poſtmodum ex apertis per admotos hirudines hæmorrhoidalibus, fri-

ctionibus extremarum non poſthabitis, uſque ad completam revulſionem (in qua exſequenda εὐφορία ſerio perpendenda) collimet deinde Medicus mali hyparxin averruncare, quæ omni corporis parti fluitanti ſuum impertit ſeminium. Quod abſolvitur primo per minorativa, quæ ſunt ſimplicia vel compoſita.

Simplicia accommodata dicuntur, Caſſia fiſtularis, Manna Calabrina, Rhabarbarum, Roſæ pallidæ, Agaricus, Mechoacanna, Linum catharticum, Terebinthina.

Compoſita,

Electuarium Lenitivum, Paſſulatum, Diaprunum ſimplex, Diacaſſia cum Manna, Diaſpermaton.

Syrupus Roſarum ſolutivus, & è ſucco roſarum, ſyrupus violaceus, de floribus Perſicorum, de pomis purgans, de ſucco Rhabarbari Anglicani, mel Roſarum & ſyrupus violarum ſolutiv.

Ex quibus aliiſque ex artis lege per mixtis, medicamenta concinnari poſſint; ut:

℞. Rad. Glycyrhizæ raſæ. ʒij. urticæ tener. althææ ana p. 1. Tamarind. ʒj. Flor. roſarum ſole ſicc. p. 1. Sem. Coriand. præp. ʒſs. coque modice per mediam horam in ſero lactis, colaturæ ℥iij. ſs. adde mannæ optimæ ℥j. aut ʒX. f. potio multoties reiteranda.

Vel

Vel pro robuſtioribus:

℞. Rad. altheæ ℥iij. fol. lini cathart. m. ſs. flor. lamii p. j. ſebeſten n. v. ſem. coriand. ℈j. ſs. incaleſcant per horas binas, dein modice per mediam horæ partem coquantur in ſ. q. aquæ hordei aut endiviæ, in quo dein decocto Rhei ℈ij. ſs. aut ʒj. maduerit tepide per horas tres: Colaturæ adde ſyr. de pom. purg. ℥j. f. potio. Vel:

℞. Rad. cichor. ʒiij. fol. bugulæ m. ſs. flor. borrag. malvæ, ana p. j. ſem endiv. ʒ. ſs. fœniculi ℈j. fol. ſenæ ʒij. ſs. coquantur in ſ. q. aq. plantag. & ℥iij ſs. colaturæ adde mannæ ʒv. ſyrup. de flor. perſic. ʒv. m. f. potio.

℞. Juſculi avenacei in quo pruna ebullierint ℥iij. cum ſem. coriand. mannæ in ſucco citri aut aurantiorum dulcoacidorum ſolut. ℥j. ſs. m. f. potio gratiſſima.

Syrupus magiſtralis, quo ſanguis à ſale & tenuibus ichoribus optime vindicatur.

℞. fol. bugloſſ. utriuſque fumar. lupul. cichor. endiv. agrim. plantag. polytr. ana m. j. ſummitat. aſpar. verben. euphraſ. ana m. ſs. ſem. cucurb. melon. ana ℥ſs. ſem. endiv. cuſcutæ. ana ʒij. glycyrrhiz. raſ. paſſul. mundat. ana ℥j. prunorum dulc. par. vj. ſenæ mundat. ℥iiij. polypod. quer. ℥ij. in linteo raro incluſi ʒvj. maceris flor. trium cordial. cicor. rub. ana p. j. coq. ad lib. j. ſs. in ſ. q. aq. fontan. Colaturæ admiſce ſucci pomor.

 re-

redolent. ℥iij. ſacchari albi quartaria v, f. ſyrupus perfecte coctus, aromatizetur ſantalo cytrino., deinde ſyrupo infunde Rhei electi contuſi & in panno raro ligati ℥j. doſ. ab ℥j. ſs. ad ℥ij. Vel;

℞. elect. paſſulati aut lenitivi ʒv. pulpæ tamarind. ʒj. ſs. farinæ ſem. coriand. ℈j. cum ſyr. violac. f. Electuar. longe à paſtu exhibendum. Vel:

℞. mannæ opt. ʒx. aut ℥jſs. pulpæ Tamarind. ʒij. ſem. fœnic. d. ℈j. cum ſyr. alth. aut viol f. Electuar.

℞. opt. pulv. ℈j. & gr. v. pulp. Tamar. ʒij. ſem. coriand. præp. ℈j. cum ſyr. è flor. perſic. fiat bolus. Vel:

℞. pulpæ Sebeſten, ℥vij. electuar. lenit. ʒiij. pulpæ tamar. ʒj. farinæ ſem. coriand. ℈j. cum ſyrupo de ſucco citri. f. bolus.

Seri deinde mordacis per ureteres ſeceſſio; nec non totius ſanguinis lævigatio, & ad priſtinam familiaritatem reductio ſubſequentibus admolienda eſt. Quibus ſcopis inter medicamenta adaptantur radices ſymphiti, althææ, aſparagi, fragariæ, glycirrhizæ, pimpinellæ, nymphææ; folia endiviæ, urticæ, ſolani hortenſis, althææ, lactucæ, portulacæ, acetoſæ, quinquenerviæ, nummulariæ, ulmariæ, trifolii pratenſis, fragariæ, prunellæ, bugulæ, plantaginis, parietariæ, burſæ paſtoris, polygoni, myrtillorum. Flo-

Flores malvæ, roſ. rubr. papaveris, lamii, fabarum, althææ, cyani, roſ. rubrarum, comæ abietis, pini.

Fructus, cruſtemna, poma dulcia, pruna Hiſpanica, Italica & noſtratia maturiora, ceraſa dulcia, ſorbus alpina, cynorrhodon, cydonia, dactyli, ſebeſten, jujubæ, amygdalæ dulces, mora, rubi com. & pumili ſive ſentii, Anglice *Devvberries*, vaccinia, utriuſque generis fraga.

Gummi acaciæ, tragac. arab. arboris perſic. lachrymæ.

Cortex interior amaræ-dulcis, ſive dulcamaræ, nuclea pini.

Lignum Braſilienſe, Santalinum.

Animalia; limaces, ranæ.

Aquæ limacum & eorum decoctum & liquamen, ſpermatis ranarum, lactis deſtil. albuminum ovorum, plantaginis, portulacæ. papaveris errat. lactucæ, nymphææ, endiviæ, urticarum, aq. hordei, ſerum lactis.

Compoſita.

Syrupi portulacæ, nymphææ, de mucilag. de ſymphyto Fern. de jujvb. de papav. ſimp. & comp. de roſ. ſicc. de coralliis, de ſucco aurantiorum, de ſucco urticarum, de althæa, de ſucco plantaginis, de floribus acaciæ.

Conſerva & gelatina cydoniorum, Volemorum, pomorum dulcium, & redol. pru-

norum, Ribes, groſſulariæ, fructuum cynorrhodon, mororum omnium, ceraſorum, fragorum.

Conſervæ florum cichorei, lujulæ, lamii, roſ rubr. nymphææ, bugloſſæ, ſymphyti, acaciæ.

Antidotus analeptica, diacydonium tabellatum ſimpl. ſaccharum roſarum, diapenidion ſine ſpeciebus.

Species diatrag. frig. dimarg. frig.

Pulvis Haly Abbatis.

Rotulæ diatrag. frig.

Trochiſci Bechici nigri, Gordonii, de ſpodio, de carabe, de ſantalis.

E quibus ἐνπώρισα varia componi poſſint.

Aqua Sanativa.

℞. ligni Braſilienſis ℥j ſs. Santal. rub. ʒij. Rad. conſol. med. ℥vj. Rad. ſigill. Salom. ℥ij. fol. nummul. burſæ p. prunel. fragar. ana m. j. fol. tener. linguæ ſerpentis m. ſs. Com. pimpin. torment. ana m. ſs. flor. lamii, pulmon. mac. bugloſſ. alth. pratenſis, cyani, roſ. rub. pap. errat. ana m. ſs. ſem. myrtill. endiv. malv. cydon. ana ℥iij. ſem. pap. alb. boli armen. ana ʒij ſs. terræ ſigill. lap. hæmat an. ʒij. ſs. raſa, conciſa, contuſa, & in pulveres redacta per octiduum infunde in ſucci pyrorum ſilveſtr. plantag. portulag. vini canarin. ana lib. ij. ſucci meſpil. nondum maturat. lib. j. deinde deſtil-

len-

lentur in B. M. ut fiat aqua aliorum medicamentorum ſolutioni accommodata.

Aqua Calcis.

℞. ſymphiti majoris, polygoni, plantag. pimpinell. ana. m. j. marceſcant in calce viva, & poſt perfectam areſcentiam indantur aquæ communi; inſtar cremoris craſſeſcentis f. infuſio per triduum, & reiterata multoties agitatio, poſtea quieſcant in ſella frigidiuſcula, & ſeparetur aqua limpidiſſima per inclinationem. Sumat hæmoptoicus uncias vj. per quatuor aut quinque auroras continuas, & licet res in anguſto fuerit, vix fefellit.

Tinctura Boli Armeni.

℞. Boli Armeni opt. ℥iij. corall. rub. ℥j ſs. lapid. hæmat. ℥ſs. digerantur alcohoolizata in ſ. q. ſpiritus conſolidæ ex artis lege parati per dies quatuordecim, quo temporis ſpatio multoties commoveantur, f. Tinctura; doſis à guttis v. ad XI. ex aq. lactis deſtill. ſpermatis ranarum, aut album. ovorum deſtil. efficacius evadit remedium, ſi ſpecies digeſtioni dicatæ bis aut ter reiterentur.

Decoctum Limacum.

℞. Limacum nemoralium mediæ magnitudinis præp. num. triginta, pomorum redolentium ſolidiorum cum corticibus in taleolas diſſectorum num. v. prunorum Brigniolen.

num. IX. poſtquam ebullierint per horam in ſ. q. aq. fontan. uſui reſervetur colatura, albuminibus ovorum clarificata, guſtui pergrata.

℞. ſucci rad. ſigil. Salom. cochlear. vj. adjiciantur ſero lactis inſequenti.

℞. fol. polygon. pimpin. fragar. bugulæ, ana p. j. coq. in ſero lactis in tres doſes; ſuccus verò crudus adjiciatur per ſubſidentiam ſolum depuratus.

℞. micarum panis lib ſs. macis ℈iv. ſant. rub. raſ. ʒij. pulpæ tamar. cum ſyr. de ſymph. extract. ℥iv. coq. tantillo aquæ ut ſolummodo aceſcat. & f. decoctum pro potu ordinario.

Infuſum.

℞. aq. lactuc. portulacæ ana lib j. in quibus lente incaleſcant per horas duodecim. glycirrhizæ opt. ℥iv. ſem. coriand. ſicc. ʒij poſtquam deferbuerit infuſum per horas binas, deſpumetur, & completæ infuſionis depuratæ pitiſſet aliquantulum pro libitu inter paſtus.

Serum Alteratum.

℞. rad. chinæ non carioſæ tenaciter raſæ ℥iij. raſ. ſant citrin. ʒiij. macerentur tepide per noctem in congiis duobus ſeri lactis, dein coquantur modice per horas tres, & ſub ebullitionis finem adjice raſur. glycirhiz. ℥j. flor trifol. prat. althææ, ana m ſs flor. pulmo-

monar. macul. borrag. bujul. ana p. j. clarificetur colatura: ſigill. Salomonis in ſero lactis decoctum idem valet.

Amygdigala.

℞. amygdalarum dulcium in aq. gelid. non ferventi maceratar, & deglubitar. ℥iij. ſem. melon. itidem decorticat. ʒvj. affuſa q. ſ. aquæ roſac. f. emulſio tenuioris conſiſtentiæ. Si noctes ægrotus duxerit inſomnes; ſem. papav. alb. ℥iij. aut circiter addantur.

Iulapium.

℞. aq. lactis deſtillat. album. ovorum deſtill. ſucci portulac. deſtill. in vitreis organis ana ℥iij. gratè edulcorentur, æ. p. ſyrupi coralliorum & cydoniorum, f. Julapium. Vel;

℞. Julap. Alexand. ℥v. aq. lact. ſperm. ranar. plantag. ana ℥ij. ſyr. de portul. de papav. errat. de ſucco aurantiorum ana ℥j. ſs. f. Julapium.

Hauſtus hypnoticus.

℞. aq. lact. ℥iij. ſs. roſ. rub. ℥ſs. ſyr. de mecon. ʒvj. de coralliis ʒij. f. hauſtus. Vel;

℞. laudani opiat. opt. gran. ij. aq. papav. errat. plantag. ana ℥ij. ſyr. de coralliis ʒv. m. f. hauſtus.

Proſunt & ſucci plantaginis, aurantiorum, urticarum, & de portulaca; qui ſi minus procurari poſſint, apud quoſdam eorum ſyrupi in uſu ſunt, magis tamen nociva propter adjectum ſaccharum, uti & ecclegmata condita.

Ec-

Ecclegma.

℞. ſacchari criſt. diapenid. gelát. cydon. ana ʒvj. boli Armen. ʒjſs. lapid. hæmat. ℈ij. amyli ʒiij. ovi album. num. j. optime ſubigentur cum æ. p. ſyrupi coralliorum & de ſucco plantag. in conſiſtentiam Lohooch.

Electuarium,

℞. conſ. roſ rub. ſymph. papav. err. ana ℥j. boli Arm. ʒſs. ſem. hyoſc, papaveris albi ana ʒij. Trochiſc. de terra ſigil. ſpec. diatrag. frig. diamarg. frig. ana ʒſs. coral. rub. præp. ʒj. cum ſyrup. de papav. f. Electuar, cujus doſ. eſt ʒj. horis medicin.

Conditum.

℞. conſ. pomor red. ℥ij. fructuum cynorrhod. gelatin. cydon. ana ℥j. f. Conditum poſt paſtum uſurpandum.

Trochiſci.

℞. penidiornm ʒiſs. ſachar. cand. ℥ſs. pulv. diatrag. frig. ſem. alth. ana ʒj. ſs. extracti glycirhiz. defæcatioris ʒj. boli Arm. lap. hæmat. in alcohool. redact. ana ʒſs. cum ſ. q. mucaginis ſem. pſyl. alth. vel gum. tragac. in aq. roſac. ſolut. f. Trochiſci, qui diu ſenſim in ore liquati deglutiantur, quibus ſi libuerit, adde ʒij ſs. aut iij ad ſummum ſem. hyaſc. ut f. trochiſci ſublinguales nocturno uſui dicati, & ad compeſcendum ſymptoma hæmoptoicum perutiles.

Ali-

Alimentum Pharmacodes.

Alimentum pharmacώdes, dum prima vigent ſymptomata, ex radicibus, fructibus & piſcium fluviatilium penu imprimis depromendum; animalium tandem terreſtrium carnes edulcorationi ſanguinis inſervientes aliquoties concedantur; quæ ſunt, vituli, porcellæ lactantis, vervecis, ovis, agni, hoedi, cuniculi, ſciuri, gallinæ, & pullorum, caponis, turturis, phaſiani, perdicis, coturnicis, turdi, meruliæ, alaudæ, vanellæ, ardeæ.

Piſces convenientiores cenſentur, Lucius, trutta, thymallus, funduli in arenoſis fluminibus degentes, perca, leucorinus, ſqualus, girrulus, capito, paſſer maximus ſolidior, ſolea, pectunculus, ſquilla, cancer, cochlea.

Radices.

Napi, paſtinacæ, dauci maxime ſubrubri dulcioris, ſiſaris, bulbocaſtani, turiones aſparagi.

Folia.

Oleris albi, lactucæ; endiviæ, portulacæ, cerefolii, borraginis, bugloſſæ, acetoſæ.

Fructus.

Cruſtemna, poma dulcia, amygdala, avenacea.

Apparatus.

Radices, turiones & herbæ, ad teneritudinem coctæ, butyro, & momento ſucci aurantiorum permixtæ vice acetariorum ſuccenturiantur, aut ex comis tenerioribus herbarum cum avenacea farina ſ. Pulmentarium.

Pinſatum Cruſtemniorum.

℞. Volemorum major. præſectis corticibus num. IX. Rad. conſol. cond. lactucæ Italicæ condit. ac conciſ. ana. ℥ij ſs. affunde aq. lactis deſtil. aut aq. plant. è ſucco in B. M. deſtil. ſaccharo permixtam; tandem aq. roſ. & in clibano coq. ad uſum: methodo non abſimili concinnari poterit pinſatum pomorum redolentium.

Ingerendi ordo.

Simplicior diæta laudabilior; ſi tamen varia præbeantur, in primis epulis ſumantur liquidiora, dein herbæ aut radices, tandem carnes: hac methodo comeſta flatulenta facile deponunt vapores; qui ſi inverſo ordine ingeſta fuerint, ventriculum diſtendunt, caputque petunt.

Ciborum debita inteneratio.

Cibus omnis ſit tenerior & friabilis, quod ſalubriter fit, ſi ex Galeni præcepto (*de at. vict. rat. c.* 8.) poſt internecionem animalium in aprico per horas. X. aut Xij. ſuſpendatur, adjectis aliquot thymi aut majorani comis, conſperſuſque ſeminibus coriandri

ſractis, ubi humiditates redundantes deſiccantur. Damnanda verò quæ invaluit apud quoſdam avicularios conſuetudo, qui per plures dies animalcula in locis ſubterraneis aſſervant, ubi intenerando fœtent.

Ciborum electio.

Comedantur muſculoſæ animalium particulæ, non pinguiorum, nec macriorum; & licet quadrupedum extremitates eorumque gelatinæ à medicis quibuſdam præcipiantur; cum tamen vaſa protrudentia pectori vicina infarciuntur, aut exiliora, habitum corporis alluentia oppilata ſanguinem in arteriam venamque pulmonicam relegaverint (quod multoties vitæ deſidi accidiſſe certum eſt) talia viſcoſa ac glutinoſa in re cibaria toto fere morbi decurſu abdicanda.

Vice cœnæ multoties ſubſtituatur penſatum ex volemis aut pomis redolentibus compoſitum.

Horis matutinis ſolvatur jejunium hauſtulo pulmentarii, in quo comæ teneriores urticæ & altheæ ebullierint.

Claudatur ventriculi ſuperius orificium quolibet paſtu, cydoniatis aut condito recitato, quibus ſubſtratorum ἀναθυμίασις commode ſupprimitur.

Poma curtipendula appiana, redolentia, dulciaque alia cujuſcunque generis cruda ultimis ferculis tanquam nocitura repudianda:

ve-

veruntamen ante paſtus per mediam horam aut circiter eſitata corpora ſalibus referta cruore quodam impręgnando, partium æſtus contemperando, alvinaſque fæces leniter ſubducendo, haud parum contuliſſe compertum eſt.

Potus ſit illupulata cereviſia, depuratiſſima; mediæ ætatis, in qua verò vice lupulorum incoxerint radices conſolidæ, folia endiviæ & portulacæ, comæ urticæ & altheæ tenerrimæ, cum glycirhizæ raſuris, pyſtachiorum pelliculis externis, & ſem. coriandri, de qua poſtquam per dies quindecim fæces depoſuerit, depromatur ad uſum, ejuſque quilibet hauſtus incaleſcat fruſtulis chalybis ignitis.

Vel concilietur potus proficuus guſtui gratiſſimus, ſi vice lupulorum ebullierint raſuræ ligni Braſilienſis; folia pulmonariæ maculoſæ, endiviæ, althea, jugulæ, & bugloſſæ, cum ſem. coriandri præparatis.

Diluatur omnis potus ante paſtus propinandus, ſi hæmoptoſis exegerit, cochleari uno aut altero aquæ ſanativæ, vel ſuccis herbarum prædictarum per ſubſidentiam depuratis.

Huic dein negotio haut parum inſervire creditur lac, omneque ejus genus ſuis indiget encomiis; quod quidem ſine diſpendio aliquoties forſan in uſum ducatur, ejus verò ſerum præſcriptorum ſelectiſſimis alteratum, nul-

nullam incommoditatis ſuſpicionem præ ſe fert. Præſtat tamen quod ſine ſalis adminiculo conficitur: ut;

℞. oxygalæ lib. ij. lactis recenter emulcti ℔. ij. coquantur modice; f. ſerum medicatum, in quo ſi libuerit, chalybs extinguatur.

℞. fol. portulacæ, lactucæ, endiviæ, ana m. j raſ. glycyrh. ℥vj. ſem. aniſ. ℥iij. com. ſedi major. m. ſs. flor. ſymphyti p. j. coq. in ſero lactis.

Apprime porro convenit ſerum lactis ſucco aurantiorum dulcoacidorum aut bujulæ alteratum, vel taleolis pomorum redolentium cum corticibus, in quo ſemina coriandri & raſura glycirhizæ ſub finem ebullitionis ferbuerint.

Diæta jugiter ſit inter extrema conſtituta, qua dum perſtiterint valetudinarii, quaslibet vaſorum inanitiones facilius tuliſſe credendum eſt: talis etenim victus liquor chylificus citius ſubiens διάκρισιν ad naturæ familiaritatem perducitur, à quo ſcaturit ſanguis optime maturatus, vireſque medicorum adminiculum & naturæ fulcrum, quas ſanguinis boni & perfecte maturati, non multi aut crudioris progeniem judicavimus.

Vitentur aromatizata, fumo indurata, acria, ſalſuginoſa, & quoad qualitates, quæcunque caloris nativi teporem exceſſerint, omnia denique eminenter dulcia è provincia

diætetica proſcribantur.

Ne pectori vi aliqua attractiva corrivetur ſanguis, interdicendæ ſunt vociferationes, & in omnibus excreationibus naturæ motus perpendendus, quo ſolum indicante adjuvandæ veniunt: natura enim optime menſurat maturitates materiæ, facilioris expectorationis cauſa in bronchiis repoſitæ, nec durante hac prima τεκμάρσει ulteriori indigebit irritamento. Si tamen horis matutinis ultra naturæ modum protrahatur excretio, ſanguinis partem ſubtiliorem nimis exaltando, & ſpirabilia perfundendo nocet.

Somno ſatiantur membra laſſata, unde ſanguinis mordacitas temperatur & corrigitur, vireſque conſervantur. Sudores omnes, potiſſimum matutini promovendi, qui non ſolum à partibus ſuſcipientibus divertendo proſunt, ſed exinde liquores omnes corporis totius perflui, ſalſedines deponendo dulcedinem & perfectionem comparant. Inter ſudandum pitiſſet aliquoties aquam ſanativam tinctura coralliorum, eorum ſyrupo, aut ſanguine conſolidæ permixtam, vel ſyrupo de ſucco urticarum, quorum etiam tantillo uti poterit pro libitu longe à paſtu extra ſudores.

Si vero morbus, priuſquam medicus opitulantes admoverit manus, inveteraverit, ita ut ob ſpirituum diſpendium pituitoſa congeries

congraveſcat, quæ extravaſata & in proſcenium thoracis delata negotium faceſſit, aut ſi totum perfluendo ſanguinem, nullaque præcedente hæmoptoica affectione (quod ut plurimum in ſenioribus fit) in pectoralia debilitata eo nomine talis congeſtionis ſuſceptiva viam paraverit, tum ſecundi generis ſymptomata eluceſcunt, quæ ſcopos ſibi deſtinatos vendicant. Nempe;

Operationes circa viſcera & partes reſpirationi ſubſervientes; quorum opera

1. Partium pectoralium onus ſummovendum.
2. Eorum ulcera ſordeſcentia artificioſe detergenda.
5. Peracta methodica deterſione ſananda & agglutinanda.
4. Si agglutinatio præſtari non poſſit, ſanies reprimentibus advertenda, deterſiſque ulceris labiis cicatrix inducenda.
5. Circulationis εὐωδία in toto promovenda.
6. In toto medelæ ſtadio mittentibus proſpiciendum.

Spiritalium onus præmiſſis thoracicis tenuioris eſſentiæ (quibus vaſa reſerantur, phlegmaque reſtagnans ac putredini dicatum, motum acquirit faciliorem) educitur. Idque.

1. Subducendo per ſeceſſum.
2. Expectorando per canalem vocalem.
3. Diſſipando per cutes.

4. Concoquendo per jejunium tempeſti-vis & debitis circumſtantiis adhibitum.

Minorativorum ſimplicium & compoſitorum paradigmata.

Manna, agaricus, mechoacanna; terebinthina, ammoniacum, rhabarbarum, caſſia.

Compoſita.

Syrupus roſ. ſolut. cum agarico, de cichoreo cum rhabarbaro, de ſpina cervina.

Electuarium amarum minus, electuarium paſſulatum, ſpec. hieræ picræ ſimpl. & cum agarico, pulvis ſenæ compoſitus major, pilulæ macri, maſtichinæ, ſtomachicæ communes, ſtomach. cum gummi, de ſuccino, de tribus fer. de ariſtoloch. fern.

Si vero ventriculus nutrimenti primaria officina cruda aut pituitoſa congerie laboraverit, unde haut raro compatitur pectus, ſecundo quoque die lente eluatur oxymelite, aut melle ſcillit. ſyrupo de peto Quercetani, (vel unica at mediocri doſi vini benedicti) ex ſero lact. cereviſiati, aut decocto pectorali repente propinatis; à quorum uſu licet vomitio copioſior ſubſequatur, quam peſſime ſucceſſuram opinatur vulgus, eorum tamen judicio minime deterreatur prudens & cordatus medicus, cum naturam in morbi acceſſione indicantem & adminiculantem invenerit, diebuſque tandem ſubſequentibus leniora exhibere perſiſtet; Ut;

℞. de

℞. decocti pectoralis in quo ℥iij. foliorum ſenæ ebullierint ℥iv. in quo dum tepet, per tres horas infunde agar. trochiſc. ℈ij zinz. inciſ. ℈. ſs. colaturæ ℥iij. adjice mannæ ℥j. acid. ſulph. gutt. iij. m. f. potio. Vel:
℞. rad. enul. condit. ℥iij. tuſſilag. cond. ℥ſs, fol. pyloſ. adianth. ana m. ſs. com. praſii hyſſ. ana p. 1. flor. beton. lamii ana p. 1. paſſul. maj. exacin. ℥j. ſem. aniſ. ʒj. coq. in ſ. q. aq. hord & colatur. per tres horas tepide infund. Rhei inciſ. ʒj. ſchænanth. gr. IX. dein per filtrum trajiciatur liquor, cujus ℥iij ſs. cum ſyr. de ſpin. cervin. ʒvj. f. hauſtæ (Doncrellii) vel exhibeantur ℥ij. aut ij ſs. ſyr. phlegmag. dict. qui ſic paratur: ℞. rad. apii, aſparag. ana ℥ſs. glycir. raſ. ℥j. enulæ ʒij. ireos Illyr. pœon. maris decreſcente luna & ſole in piſcibus, lectæ ana ʒj. calami aromat. veri ℥ſs. turbet. gummoſ. ℥iij. zinzib. ʒvj. galang. ℈iv. herb. ſalu. veron. cap. ven. hyſſop. meliſ. marrub. agrim. ana. m. ſs. centaur. m. j. ſem. cartham. ℥iſs. fœnic. aniſ. ana ℥ſs. flor. beton. primul. ver. ana m. ſs. ſtæchad. arab ℥ij. flor. cordial. ana m. j. prunor. Ungar. num. XXj. paſſul. minor. mund. ℥iv. incidantur & contundantur, & coquantur in aq. carduib. lb. i. & ſ. q. aq. font. ad tertias pro lb iv. colentur & exprimantur: deinde ℞. agar. trochiſc. ʒXv. pulveriz. ſubtiliſſimè & fiat cum

linteo raro puriſſimo nodulus oblongus, qui ebulliet ſemel atque iterum in colatura prædicta aq. cephalicæ & pectoralis calidæ ana lb. ſs. dein infund. loco calido per noctem in vaſe bene munito, mane facta denuo unica ebullitione colentur, & nodulus fortiſſime exprimatur, colatura iterum per manicam Hipocratis coletur, & ſi neceſſum ſit, clarificetur album. ovor. dein colaturæ clarificatæ adde ſyr. Byzant compoſ. roſat. ana ℥ix. ſacchari depuratiſſimi lb iij. coquantur igne lentiſſimo ad ſyrupi conſiſtentiam aromatizando circa finem coctionis nodulo inſequentes: ℞. ſpec. arom. roſ. ſine moſcho ʒſs. trochiſc. de roſis ʒj. macis ʒſs. f. ſyr. clarific. f. a. Vel:

Deglutiantur ʒvj. electuar. amar. aut paſſulat. ex ſyr. de ammoniac, in forma bolari. Vel,

℞. Tereb. lotæ in aq. aniſ. & cum ovi vitello ſol. ʒij. ſem. aniſ. coriand. præp. ana ℈j. f. bolus è ſyr. violac. deglutiend.

Pilula,

℞. pilul. maſtichin. de ſuccin. ana ℈ j. f. pilul. IV. ſub ingreſſum lecti deglutiendæ vel deglutiatur tantillum pilularum de hiera cum agar. Vel:

℞. pilul. ſtomach. cum gummi de ariſtol. fer. an. ʒ. ß. f. pilul. V. aut VI. horis matutinis deglutiendæ. Vel;

℞.

℞. ſpec. hieræ cum agar. ℈ß. pulv. ſenæ comp. maj. ℈j. tereb. in aq. hyſſop. multoties lotæ q. ſ. ut f. pilul. V j. pro doſi unica. Vel. ℞. rhab. p. gr. XXV. ſpec. hier. gr. IX. aloës in ſucco lim. lotæ aut roſatæ gr. Vij. Balſam. de Tola gr. ij. cum ſyr. de ammon. f. pil. V. aut Vj.

Thoracica alterantia ſimplicia.

Radices enulæ, ungulæ caballinæ, ireos, myrrhid. foenic. ſcabioſ. ering. pimpin. pillar. allii, ariſt. rot. ſcord. bardan majoris dracunc. napor. ſiſar. cariophyllat. peuced. glycir. ari. calam. arom. zinzib. primum ex China aut Bingala ad nos advecti.

Folia praſii, hed. terr. veron. pulmon. hortenſis, botry. hyſſop. beton. chæref. calamin. pyloſ. urt. crithmi, aniſ. nummul. ulmar. ſcab. tuſſ. rorell. & quinq. herb. capil. quibus adjungi poſſint folia quæ thoracis vulnera vi peculiari reſpiciunt, videl. lyſimach. ophiogloſ. hyper. torm. ſanic. virg. aur. alchim. millef. bugulæ.

Flores, ſcab. tuſſ. pulm. maculoſæ beton. lamii gram. marin. trifolii pratenſis, cyani.

Semina, aniſi, fœniculi dul. ſileris mont. chæref. coriandri.

Fructus, dactyl. uvæ paſſ. maj. uvæ Corinth. caricæ, piſtach. pini nucl. cicera rubra.

Aromatica, crocus, caſſia lignea, n. moſch. cortex exter. aurant. cortex exter. piſta-

chiorum, cynamomum.

Animalium particulæ, pulmones præſertim vulpis præp.

Gummi, ammoniacum, myrrha, thus, maſtich.

Ligna, lentiſci, ſantali, ſaſſafras.

Terræ, bol. Armen. lævigatus & aq. roſarum ablutus.

Compoſita.

Aquæ ex ſuccis herbarum prædict. in B. M. ſtill. nec non earum ſpiritus & tincturæ.

Tincturæ, elixir proprietatis, ſulphur.

Olea. benjoin maſtich. thur. mirrhæ, tereb. ſulph. ſalv. hyſſ. fœnic. aniſ. ſacchari ſimpl. & comp. balſamum naturale de Thola, de Capiona, ſulphuris, ejus rubinus, Leucatelli opobalſ.

Extract. braſii botry. hed. terr. ir. glycirr. ſyrupi de eriſ. de piloſ. de adiant. glyc. hyſſ. de ammon. de tuſſil. de praſ. ſcab. braſii ſimpl. & comp. oxym. ſimp. & ſcill. mel ſcil. paſſulat.

Lohoch, è pino, è pulm. vulp. ſanum & expert.

Succus glycir. ſimp. & comp.

Condit. rad. ering. enul. myrrhid. fœnic. tuſſ.

Conſervæ, hed. terr. botryos, veron. flor. lamii, ſcab. tuſſ.

Saccharum enulatum, penid.

Ele-

Electuarium pectorale.
Species diair. ſ. diatrag. cal.
Fæcula ari.
Flores ſulphuris, benjoin.
Throchiſci, bechici alb. & nigr. diair. diatrag. cal.

Decompoſita.

℞. rad. glycir. ℥vj. myrrhid. ℥ſs ireos ℥ij. fol adiant. pyloſ. pulm. mac. ſcolop. ſicci ana ℥j. flor. tuſſ. bugl. viol. alb. lamii ana ℥ſs. ſem. aniſ. bomb. fœn. d. ana ℥ij. paſſul. exacin. ſachari candi. ana ℥iij. caric. ping. dactyl. deglub. ana num. vij. ſebeſt. jujub. ana num. Xj. conciſa ac contuſa decoque in lb. vij. hydromel. ad tertiæ partis evaporationem. Aromatizetur colatura clarificata ℈IV zinzib. ℥j. cinnam. & croci ℈j. f. decoctum.

Hujus generis decocta paſſim à medicis graphice depinguntur: quia vero propter ſpecierum varietatem palato non arriſerint, & exinde appetentiam aut proſternunt aut imminuunt, unde methodica & continuata progreſſio (qua ſolùm tali indicanti ſatis factum iri arbitror) interpellitur, malim gratioribus remediis potum omnem diluere, quem ſucceſſive vice zithi uſitati ſubſtituiſſe viſum eſt.

Potus primus.

℞. ligni ſarſæ in raſuras tenuiſſimas raſpa-

ti, ℥X. paſſularum maj. exacin. lb. j. ſs. fic. ping. lbſs. fol. botry. hed. terr. ana m. ij. ſummit. abietis m. iij. flor. gram. marin. ſalviæ, beton. ana m. j. ſem. aniſ. fœnic. d. coriand. ana ʒiij. in muſti illupulati cong. ſex, coque lignorum raſuras; tandem appone herb & flores cum fructibus & ſeminib. & poſtquam peracta fermentatione per quinque dies ſubſederit, depromatur ad uſum.

Potus ſecundus.

℞. ligni lentiſcini, ſaſſaf. ana ℥j. ſs Rad. bardan. maj. caryophyll. ana ℥j ſs. fol. pyloſ. pulmon. mac. ana m. j. ſummitat. abiet m. iij. flor. ſcab. tuſſil. lamii ana m. ſs. zinz. inciſ. ʒj. ſs. N. Moſch. ʒj. raſ. glycir. ℥ij. uvar. corinth. mund. & contuſ. ℥iij. cum congiis ſex muſti illupulati; f. potus ut ſupra.

Potus tertius.

℞. Sarſæp. ℥vj. ligni Braſil. non aluminoſi, cortic. interioris arboris quercin. tenerior. ana ℥iij. rad. ering. conſol. ana ℥. ſs. paſſul. maj. exacin. ℥IX. fol. torment. veron. alchim. ana m. j. cornarum rorellæ, flor. hyperici, altheæ ana m. ſs. pelliculorum exter. piſtachiorum m. ſs. ſem. coriand. ℥j. ſs. f. potus ordine & methodo præcedentibus.

Potus Quartus.

℞. raſur. rad. Chinæ non carioſ. ℥j. ſs. rad. ſcorzon. ℥iij. paſſular. min. lb ſs. ſem.

aniſ.

aniſ. cont. ℥j. ſs. coq. in tribus muſti congiis. & poſt debitam depurationem f. potus.

Evaporatio prima.

℞. rad. enul. ℥iv. acori ℥ij. fol. hyſſ. mar. hed. terr. ana m. ij. com. botryos, roriſm. meliſ. ana m. j. ſem. aniſ. contuſ. paſſul. enucleat. ℥IX. concoq. in ſ. q. aq. hyſſ. enulæ, aut communis.

Evaporatio ſecunda.

℞. raſur. glycir. ℥v. fol. tuſſil. ſalviæ, alth. pulmon. ſcab. ana m. ij. comar. major. flor. beton. ana. m. j. hordei mund. lb. j. ſem. aniſ. fœnog. contuſ. ana ℥iij. coq. in ſ. q. aquæ.

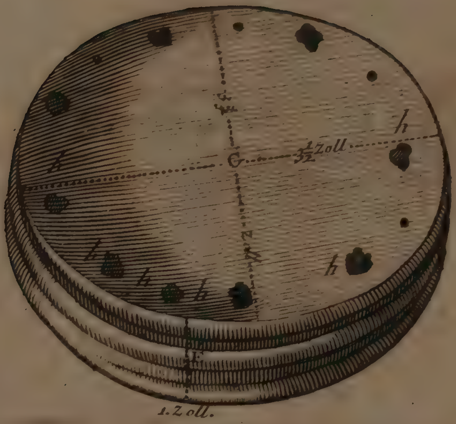
Evaporatio tertia.

℞. raſ. tenuiſſ. ligni lentiſc. ℥iij. coque per horas ij. aut circiter, dein adde fol. querc. tener. m. iij. myrtil. torment ana m. ij. flor. Keiri m. j. hyper. m. ſs. roſ. rub. conſol. ana m. ſs. coq. in ſ. q. aquæ, ut ſupra.

Effu-

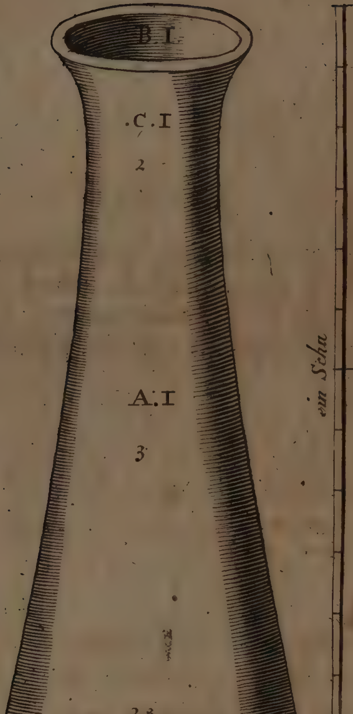
Effumatio prima.

℞. rad. tuſſilag. ℥j. ſs. thuris, ſem. nigell. ana ℥ſs. tereb. coctæ exic. & pulver. ʒ. iij. ſtyracis ℥j. ſs. com. major. p. j.. cinam. ʒſs. f. pulvis pro ſuffitu, vel cum mucilagine ſem. alth, & lini, f. trochiſc.

h
G
$3\frac{1}{2}$ Zoll
F
1. Zoll.

Effumatio ſecunda.

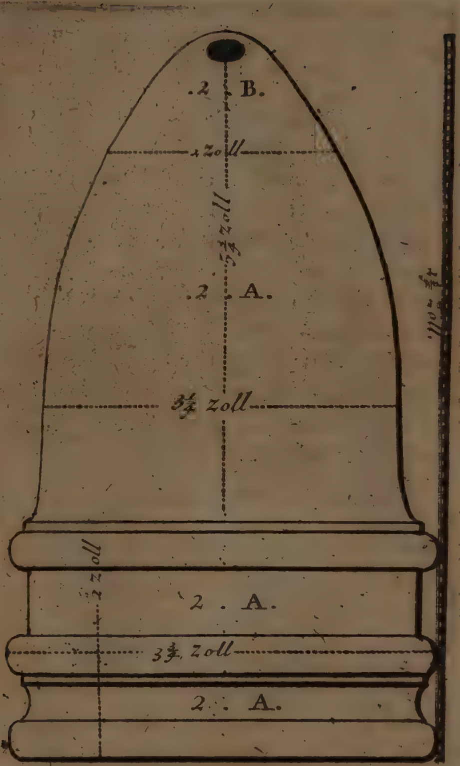
℞. rad. torment. ℥j. gummi guaicini ʒij. mirrhæ ʒij. ſuccini, benzoini ana ʒj. roſ. rub. ſant. rub. ana ʒſs. cum ſ. q. reſinæ laticeæ f. trochiſci.

B.I
C.I
2
A.I
3
3 3/4
un Scha

Effumatio tertia.

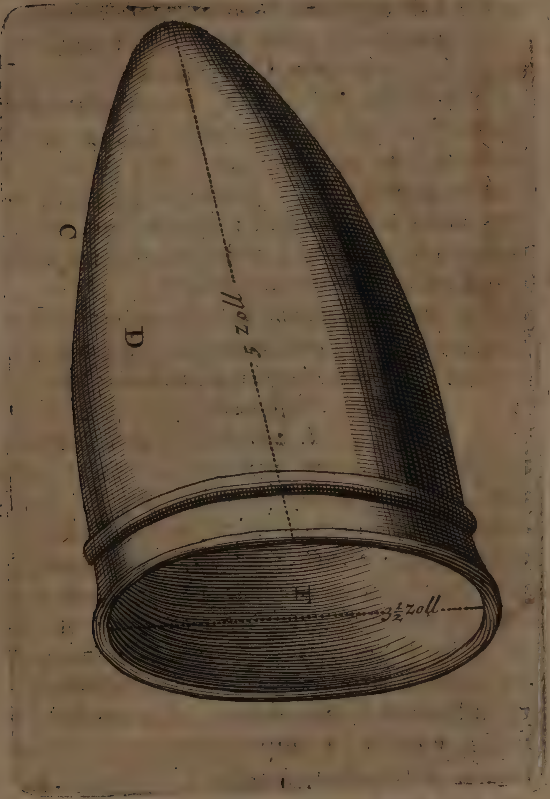
℞. ſarcocollæ ʒvj. boli Armen. ʒiij. gummi hederæ ʒij. maſtich. balauſt. ana ʒj. ambræ griſ. gr. V. cum. muccag. gummi tragac. aq. roſ. ſolut. f. trochiſci pro ſuffumigio.

2 B.
2 zoll
5½ zoll
2 A.
3¼ zoll
2 zoll
2 . A.
3½ zoll
2 . A.
zoll

Effumatio quarta.

℞. auripigmenti ad rubedinem vergentis ℥IV. conteratur in pulverem palpabilem ſuper lapidem marmoreum, & dein lævigetur, poſtea adde aq. com. q. ſ. renovetur infuſio frigida recens per dies xl. ſub finem addendo aquæ prædictæ momentum aq. roſaceæ, tandem ſubigatur cum ovorum albuminibus ad uſum, addendo tertiam partem ſpecierum in ſuffitu præcedente præſcriptarum uſu poſtulante.

C
D
5 zoll
E
3½ zoll

Vas è plumbo candido conflatum evaporationibus ſive vaporibus humidis excipiendis adaptatum. A. 1. *vas ipſum.* B. 1, *ejus orificium.* C. 1. *collum.*

Uſus hujus vaſis is eſt, ut decoctum medicamentoſum calidum recipiat, ſuper cujus orificium reclinatus æger capite panno linteo longo obvoluto, pannique extremitatibus circa vaſis collum alligatis (quo minus diſſipentur vapores) evaporationes inſpirando in pulmones intime hauriat.

Inſtrumentum ligneum concavum coniforme, effumationibus (uti vocat autor) ſive vaporibus ſiccis excipiendis accommodatiſſimum.

A. 2. *A.* 2. *A.* 2. notant inſtrumentum integrum clauſum, utraque ſui parte conformatum. *B.* 2. foramen per quod vapores concluſi per modum ſuctionis in pulmones imbibuntur. *C. C.* partes duæ inſtrumentum conſtituentes. *D.* partis ſuperioris ſive conicæ facies externa. *E.* partis inferioris ſive baſis facies externa. *F.* Cavitas ſive partis ſuperioris *facies* interna. *G.* Baſis ſive partis inferioris facies interna, lamina ſtannea undique obducta, ſupra quam mediam pruna una atque altera ponenda, & ſupra prunas ſuffituum materia, pulveres ſcilicet ſive trochiſci. *H. H. H. H.* clavi ferrei quibus prædicta lamina baſi affigitur & obfirmatur.

Epi-

Epiploκὴ, ſive

Præſidia ἐκλογητικὰ, ſanguinis rectificationem & ſymptoma hæmoptoicum pariter reſpicientia, quæ pro exigentia in rem præſentem methodo introducantur.

Aqua hæmoptoica Quercetani.

℞. rad. biſtortæ, ſymph. major. torment. ana ℥j. herb. centinod. millef. veron. pyrolæ, ſanic burſæ paſt. cum rad. ana m. j. ſummitat. rubi, lentiſci, ana m. ſs. gran. ſummach. myrtil. ſem. plantag. berber. papav. albi, ana ʒvj. flor. nymph. cucurb. cydon. ana p. j. contuſ. & commixtis omnibus macerentur per quatriduum ad ignem balnei, in ſuccorum depuratorum plantaginis portul. acetoſ. agrim. ana ℔ ij. dein fortiter exprimantur: His adde acaciæ hypociſtid. ana ℥ij. terræ ſigil. bol. armen. ana ℥ſs. electuar. diatrag. frig. ʒj. macerentur denuò per quatriduum, dein per cineres ad ſiccitatem deſtillentur, cujus doſ. eſt à cochl. j. ad iij.

Aqua altera facile parabilis, efficax.

℞. boli armen terræ ſigil. ſpod. hæmatit. roſ. rub. ana ʒv. corallor. ſuccini margarit. ana ʒij. gum. arab. tragac. ana ʒij ſs. ſem. pap. alb. portul. plantag. malvæ, C. C. uſti ana ʒij. ſucci acac. glycir. plantag. acetoſ. portul. hypociſt. ana ℔ ſs. amyli torrefacti ʒiij. oliban. ʒij. maſtich. ℥ſs. ſpec. dia-

trag. frig. ℥j ſs. miſta putrefiant ac deſtillentur: cujus doſ. eſt. à cochl j. ad iij.

Aqua pectoralis temperatior Dorneri.

℞. Rad. glycir. ℥ß. rad. tuſſilag. polypod. quercin. ana ʒiij. herb. capil. ven. veronicæ ana m. iij. marrub. ſcabioſ. ana m. j. ſem. malvæ cydonior. ana ʒvj. quatuor frig. major. ʒ. j. ß. ſem. pap. albi ʒiij. portulac. endiv. ana ʒj. flor. violar. borag. nymph. ana m. j. flor. bugloſ. roſ. ana m. ſs. jujub. ſebeſt. ana n. XXI. dactyl. ping. enucl. n. IX. Pulverizanda pulverizentur ſubtiliſſime, reliqua vero incidantur, minutim miſceantur & infund. in aq. tuſſil. & viol. ana lb ij ſs. ſcabioſ. marrub. an lb j. hyſſop. veron. ana lb ſs. additis mellis paſſularum ℥iij. ſyr. de ſucco violar. ℥v. commiſceantur & infundantur in loco calido per octiduum vaſe quotidie aliquoties exagitato, dein deſtillantur igne leniſſimo mediante B. M. cujus doſis eſt ad ℥iij. cum ℥ſs. viol. aut ℥ſs. ſacchari criſt.

Aqua frigida Geſneri.

℞. flor roſ rub. viol. ana m. iij. borrag. bugloſſ. nymph. ana m. j. ſem. cucurb. cucum ana p. j. ſem. portul. lactuc. papav. albi, nigri ana ʒſs. fol. beton. m. ij. rad. cariophyll. ʒj. aq. font. lb iv. infunde per horas aliquot, tandem B. M.

Aqua

Aqua hypnotica Quercetani.

℞. ſem. frig. major. excort. ana ℥ij. ſem. pap alb. lb ß. lactucæ ℥iv. hyoſc. ℥ij. flor. nymph. viol. roſ. rub. papav. rhæad. ana. p. iv. flor ſambuci, ſummit. rutæ ana p. ij. macis, nucis moſch. benzoin. ana ʒvj. contundantur & infundantur per quatriduum in aq. roſar. lact. nenuph. papav. rhæad. ana lb ij. dein colentur & fortiter exprimantur: huic expreſſioni adde Requi. Nicol. ℥ß. croci, mumiæ ana ℥iij. camphoræ, caſtor. ana ʒj. deſtillentur ex artis præcepto, cujus doſis ad ℥ij. tempore ſomni.

Tinctura papav. err. Hadriani Mynſ.

℞. conſer flor. papav. err. ℥j. flor. papav. err. ſpiritu vitrioli irrorati ℥j. m. & cum aq. ex ſucco prædict. florem deſtill. ℥XXX. extrahatur tinctura rubicundiſſima, quam poſtea, filtra & adde ſyr. è ſucco flor. papav. err. parum vitriolati. M. & ad uſum repone: doſ. ab ℥ſs. ad ℥ij. per ſe aut ex vehiculis idoneis.

Quinta eſſentia ferri, P. I. Fabri.

Ferro limato candefacto affundendum acetum acerrimum, donec peroptime extinguatur, extinctum iterum candefac, & candefactum aceto extingue, idque ſepties repetendo, donec in rubicundiſſimum crocum ferrum convertatur; deinde dum phialæ inditum eſt oblongi colli, huic affundenda eſt

aceti ſtillatitii acerrimi permaxima quantitas, ita ut ſeptem aut octo digitis ſupereemineat croco, & totum omne phiala optime clauſa collocandum eſt in furno cinerum ad digeſtionem lentam per menſem unum, agitando phialam quibuſcunque ſingulis diebus, donec acetum tingatur in rubrum colorem, acetum tinctum deponendum eſt per inclinationem in vas aliud vitreum novum, aut acetum ſtillatitium magmati reſiduo affundendum, & iterum digerendum in cineribus tepidis donec tingatur, hoc iterum ſeparandum & priori conjungendum, magma autem tum temporis reſiduum calcinandum eſt, & candifaciendum in tigillo, & aceto ut prius extinguendum, quater aut ſepties, donec iterum in crocum convertatur, huic croco phialæ impoſito affundendum eſt acetum acerrimum iterum ſtillatitium, & digerendum ut prius, donec tingatur: hoc toties repetendum eſt, quoties per digeſtionem tingetur acetum. Poſtquam autem non amplius colorabitur, acetum omne tinctum deſtillandum eſt in balneo leni igne, donec tinctura remaneat in fundo alembici in conſiſtentia mellis: huic affundendus eſt ſpiritus vini alcohoolizatus, & ab omni phlegmate aquoſo vindicatus, donec diſſolvatur omne magma per digeſtionem lenem in balneo tepente; ſpiritus vini tinctus ſeparan-
dus

dus eſt per inclinationem, & magmati reſiduo quod ſolutum non fuit, affundendus eſt novus ſpiritus vini alcohoolizatus & iterum digerendus, hocque repetendum eſt donec omne magma ſolutum ſit, & non amplius tingatur ſpiritus vini colore rubicundiſſimo: Spiritus omnis tinctus deſtillandus per retortam leviſſima deſtillatione, donec omnis ſpiritus conſcenſus ſit: tunc demum augendus eſt ignis, & forti deſtillatione mutato recipiente colligendum eſt oleum ferri, perquam optime rubeum, & ter aut quater per retortam rectificandum eſt, magmata vero reſidua cujuſcunque deſtillationis ſimul colligenda ſunt, & ſimul ignienda in tigillo, donec albeſcant: ex his deinde ſalem elicies album per lotiones & evaporationes multoties iteratas cum calcinationibus, ſalem hunc purum, putum & candidum addes oleo tuo rectificato, & ſervabis ad uſus in phialis vitreis optime clauſis: doſis ℈j.

Q. eſſentia lapidis magnetis, *Fabr.*

Eſſentia ferri ſuperius tradita, ſumenda eſt, ut eſſentia magnetis integra & incontaminata haberi poſſit, in eamque eſſentiam puram & limpidam, magnetem affundes pulveratum, & in alcohool redactum, in phiala oblongi colli, orificioque obturato in balneo tepenti digeres per noctes & dies quindecim: his peractis impones retortæ luto

munitæ, & ad cineres diſtillabis, ſervatis ignis gradibus: primo lentus erit ignis, medio mediocris, ultimo fortiſſimus. Caput mortuum, ſeu magma quod remanet in fundo retortæ, poſt deſtillationem eximendum eſt, fracta retorta, & pulverizandum, & in tigillo fortiſſimo igne per diem integrum calcinandum; tum demum fortiſſimo & acerrimo aceto ſolvendum, & ſal extrahendum eſt, & permultis lotionibus & calcinationibus ad ſummum candorem perducendum, aut tandem ad majorem perfectionem ad rubeum colorem & ſolutionem facilem conducendum. Hoc ultimo ſal connectendum eſt cum eſſentia ferri, ſpiritu magnetis imprægnata, & digerendum per tres aut quatuor dies balneo tepido, & per balneum abſtrahendum eſt deſtillatione quicquid poterit aſcendere; reliquum vero digerere oportet igne leni & continuo, donec fixum ſit omne, ita ut per deſtillationem fortem aſcendere non poſſit, at in fundo vaſis deſtillatorii maneat fuſum & liquatum tanquam metallum ſalpetra liquata, cujus humidum adeo ligatum eſt ſuo ſucco, ut vi ignis ſeparari non poſſit, niſi carbonibus immediate tangatur. Hoc prædictum deinde arcanum ſummopere cuſtodiendum eſt tanquam miraculoſum in curandis vulneribus & ſiſtendis omnibus ſanguinis fluxibus, ut expe-

experientia certum fiet: cujus doſ. eſt ad gr. X. aut ℈ ſs. ex vehiculo idoneo.

Tinctura coralliorum Hartmanni.

Calcinantur prius corallia non pulveriſata, ſed integra, igne reverberii primum lento, ut ſaltem viva flamma corallia in teſtis (ſeu cellis terreis) in furno reverberii poſita ſuperficietenus tangat: corallia hoc modo primo gradu albeſcunt coloremque nativum abſcondunt. Tandem ergo gradibus ignis ſuccedentibus corallorum corpus eſt fatigandum, donec ex albedine in flavedinem, & ex flavedine in rubedinem ſummam reducantur, corpore toto reddito ſpongioſo & leni; id quod plerumque biduo vel triduo abſolvitur. Hoc igitur ſignum dum in promptu fuerit, tum demum corallia beneficio graduum ignis facto ſunt habita ad propriam tincturam in aliud menſtruum deponenda; ſic itaque præparata corallia, ſi in ſpiritum vini vel in alcohool ſpiritus roris majalis injiciantur, paulo poſt ſponte ſua in idem alhool tincturam deponunt. Igitur hæc aliquantulum menſtruo vini per deſtillationem inde ablato, fit rubicundiſſima cum quadam dulcedine: exhibetur in vehiculis convenientibus à gr. iij. ad gr. X. vel.

℞. Sacchari cand. depuratiſſimi, fragmentorum corall. ana q ſ. inde in retortam, & deſtillentur in arena per latus; exibit tin-

ctura

ctura rubicundiſſima, cujus doſ. eſt à gr. X. ad XX. ex vehiculo accommodato poſt debitam rectificationem.

Tinctura roſar. rubr. Dorneri.

℞. flor. roſ. rub. ℥j. ſs. aq. roſ. opt. ℥XXX. macerentur aliquandiu. poſtea adde ſpir. vitrioli ʒj ſs julap. roſ. q. ſ. pro dulcoratione.

Hydroroſatum Ang. Salæ.

℞. capitum roſar. exiccat. ac ſubtiliſſime conciſorum ℥ij. coq. in lb j. aq. font. limpidæ, cui ſi ſatis fuerint tincta, ac in vitrum percolata, affundantur ſpiritus vitrioli gr. XX. facta modice circumagitatione: decoctum vel aqua hæc colore apparebit ſaturato rubeſcente, & ad gratiam augeri ſpiritus vitrioli quantitas debet.

Decoctum ad ardorem & tenuitatem ſanguinis emendand. Quercetani.

℞. rad. acetoſ. cichor. bugloſs. ana ℥j. jujub. paria vj. fol. endiv. portul. lactuc. acetoſ. ana m. j. ſem. cuſcut. cucum. melon. lactuc. pſyllii, cidon. pap. albi ana ℥ſs. fol. viol. nenuph. ana p. ij. gum. arab. trag. ana. ʒij. f. decoctio & in colatura diſſolvi poterunt ſyrupus de papavere, de nenuphari, viol. de roſ ſic. & cidon, ſine ſpec. ana q. ſ.

Syrupus de manna ſolut. Mindereri.

℞. pulpæ tamarind. ℥ij. jujub. ſebeſt. ana. num. XX. prunor. damaſcen. caricar.

ping.

ping. num. X hordei integri m. ſs. polypod. qu. ℥iv. ſs. sem. fœnic. ʒij. aq. font. lb vij. coq. ad remanentiam lb v. in colatura calida infunde per noctem fol. ſenæ el. ℥ij. agar. troch. rhab. opt. ana ʒiij. Colaturæ leviter expreſſæ iterum adde mannæ Calabr. mellis roſac. ſol. ana ℥viij. ſachari albi ℥Xvj. f. ſyrupus ʒij. cinamoni aromatizandus.

Syrupus Ariſtolochiæ, Fabri.

Radices recentes ariſtol. rot. contuſ. & ſ. q. ſpiritus vini permixtæ ad eminentiam iv. aut vj. digitorum. in phiala vitrea optime clauſa in cineribus tepidis per tres aut quatuor horas digerendæ ſunt, donec rubeſcat vini ſpiritus, qui poſtea extrahendus eſt per inclinationem, & novus addendus, ut tota extrahatur ariſtolochiæ tinctura, quæ tum demum in B. M deſtillanda eſt, ut ſeparetur vini ſpiritus, & remaneat tinctura rubicundiſſima in fundo inſtar mellis, cui addenda eſt ſ. q ſacchari, & in ſyrupum percoquenda; cui ultimo (ſi libuerit) ſal concnectendus eſt, & ſervandus ad uſus medicos varios: ad majorem efficaciam poteſt extrahi ſpiritus ariſtolochiæ, ex ſucco ejus fermentato, & poſtquam depuratus eſt ſpiritus à ſuo phlegmate ſyrupo addendus eſt, ad quamcunque ſcilicet libram ʒj. ſpiritus, cujus ſyrupi doſ. eſt ℥ſs. ex ovo ſorbili.

Eſſen-

Eſſentia radicum altheæ, Ang. Salæ.

℞. Rad alth. ſiccatæ & in taleolas conciſæ; in olla optime vitreata aq. altheæ ferventis lb iv. affundantur; abſque commotione infuſum per noctem quieſcat; hinc liquor pellucidus per ſetaceum ſine expreſſione coletur, colatum uſitato modo leni evaporatione in conſiſtentiam cogitur. Hic ipſe modus in radicum ſymphyti & ſimilium mucilaginoſarum optimus: at cum hujuſmodi eſſentiæ ranceſcant cito, haud multo ante ipſius mixturæ confectionem eas parare conſultum eſt.

Mixtura altheæ, Ang. Salæ.

℞. eſſent. radicis alth. ſymph. violarum cærul. ana ℥j. glycirr. ℥ſs. eſſentiæ corticum papaveris albi ℨij. eſſentiæ jujubar ℥iv. gum. trag. arab. ſubt. pulv. ana ℨij. doſ. ab ℨſs ad ℥j.

Mixtura myrtillorum, Ejuſdem.

℞. eſſent. fructuum myrtil. cum aq. plantag. vel burſæ paſtor. extract. ℥ij. eſſentiæ roſ. rub. ℥j acaciæ noſt. ℨij. eſſent. de cydoniis ℥iij. & ℨij m. doſ. ℨſs.

Eſſentia cydoniorum A. S.

℞. cydoniorum ſelectorum & maturorum cum cortic. in tenues & oblongas taleolas inciſor. q. ſ. rejectis ſeminibus cucurbitæ indantur, & affuſa aq. roſar. ad eminentiam aliquantulum alembico cœco appo-

ſita,

ſita, & in B. M. ut cydonia molleſcant, foveatur: hinc aq. roſar. aliquantulum tincta & ſeparata, reliquum levi expreſſione, ne quod liquidum admiſceatur, coletur, quod cum aqua dicta conjunctum, iterum blande, ne quod empyreuma contrahat; inſpiſſetur; eſſentia guſtu & viſu gratiſſima exiſtit.

Extractum ſive ſanguis ſymphyti, Querc.

℞. rad. ſymph. major. & minor. ſimul opt. mundat. has in mortario marmoreo probe contunde cum piſtillo ligneo, donec formam pulpæ ſortiatur, Ad lb iv. hujus pulpæ adjice medullæ panis ſecalini, & panis ſiliginei ſive tritacei ana lb j omnia invicem probe mixta & tantillo vini albi irrigata injiciantur in matracium vitreum cum longo collo, ſubere vel cera Hiſpanica optime obturatum, ut nihil tranſpiret: hoc matracium collocetur in fimo calido, quem Chymici ventrem equinum vocant, ſive in balneo vaporoſo, donec materia in chyli ſanguinei ac rubicundi colorem convertatur. Tunc illam fortiter prælo exprime, & expreſſionem chyloſam & ſanguineam pone in balneo vaporoſo; illud in hac ſecunda digeſtione majorem acquiret rubedinem, & fœces aliquot in fundo relinquet, quas ſuperabis continuando hanc digeſtionem & depurationem, donec materia clariſſima & rubicundiſſima apparuerit: ſepara ab illa tunc liquo-

quorem clariorem per alembicum ad ignem balnei vaporoſi, & remanebit in fundo extractum rubicundiſſimum, quod nominant ſanguinem ſymphyti, ad hernias & omnia ulcera interna præſtantiſſimum, cuius doſ. eſt ℈j. in ſua propria aqua, aliave congrua.

Extractum Braſii, Authoris.

℞. fol. fragor. pentaphyl. pimpinel. equiſet. cetrach. conſolid. ana m. j. decoq. in ſ. q. decocti braſii ad mellis conſiſtentiam; colatura reſervetur ad uſum.

Trochiſci de papar. Had. Amynſ.

℞. ſacchari penidii ℥ij. ſem. papav. albi ℥ſs. ſem. melon. excort. cucurbitæ ana ℥ij. ſucci glycir. ext. boli armen. rubri præp. flor. ſulph. compoſ. ana ʒj. ſs. extract. flor. pap. errat. ʒ. ſs. m & cum ſ. q. mucilag. ſem. cydon. cum aq. papav. errat. ext. f. trochiſci parvi ſublinguales.

Pulvis Scaligeri in cruenta expuitione.

℞. Boli arm. terræ ſigil. ſpod. hæmat. roſ. rub. ana ʒv. coral. rub. carab. margarit. gum. arab. trag ana ʒij. ſem. pap. albi, portul. malvæ, plantagin. C. C. uſti, acaciæ, ſucci glycirr. ana ʒij. m. f. pulvis.

FINIS.

INDEX

INDEX CAPITUM.

Cap. 1. *De ſubactione alimentorum, ut & de ordine ingerendi, & diætæ moderamine.*
Cap. 2. *De ſaliva acida, ſeu de acido ventriculi redundante.*
Cap. 3. *De colore ſanguinis.*
Cap. 4. *De totali circulationis neceſſitate, & de particulari ejus in tabida κατασάσει deficientia.*
Cap. 5. *De narium hæmorrhagia.*
Cap. 6. *De ſanguinis congeſtione; nec non de ſeri ſeparati circuitu.*
Cap. 7. *De prodromis & præcautione ſanguinis alienati.*
Cap. 8. *De fermentationum idæis & ſpecificatione.*
Cap. 9. *De vaſculis liquorum alienatorum vectoriis, & de eorundem diſpoſitura.*
Cap. 10. *De motu ſanguinis devio, ſeu fluxione inprimis pectoralia alluente.*
Cap 11. *De fluxionum prodromis.*
Cap. 12. *De diebus horiſque fluctuationis diacriticis.*
Cap. 13. *De fluxionum reductione & proportione.*
Cap. 14. *De ſanguine exotico, ſeu de ſanguine extravaſato ſtagnante.*
Cap. 15. *De ſputi materia & eſſentia in genere.*

Cap. 16. *De vaſculis ſputorum ſuſceptivis & modo expectorationis.*
Cap. 17. *De temporib. ἀνακαθάρσει dicatis.*
Cap. 18. *De ſputo albo ſpumoſo.*
Cap. 19. *De ſputo ſubalbido pellucido denſabili.*
Cap. 20. *De ſputo luteo.*
Cap. 21. *De ſputo ſubcæruleo, ſubnigro, & ferrugineo.*
Cap. 22. *De ſputo ſalino.*
Cap. 23. *De ſputo ſubdulci.*
Cap. 24. *De ſputo cænoſo & cinereo ſeu purulento.*
Cap. 25. *De hæmoptoſi curanda.*
Cap. 26. *De γαλάκτοποσίᾳ.*
Cap. 27 *De uſu perdulcium.*
Cap. 28. *De halituum & ſuffituum adminiſtratione.*
Cap. 29. *De fonticulis.*
Cap. 30. *De ſudoribus.*

INDEX RERUM.

Succorum alienatorum defectiones, Pag. 87
Succorum alienatorum devaſtationes. 88
Obſervationes διάγνωσιν *ſpectantes* 91
Rerum nonnaturalium accommodatio. 101
Regulæ evacuationi dicatæ. 105
Regulæ Expectorationi dicatæ. 106
Regula ſudorificis adaptatæ. 108
Regula fontanellis dicata. 110
Regulæ ſuffituum & halituum adminiſtrationi dicatæ. ibid.
Contraindicantium regulæ moderatrices. 111
Regulæ veſtitui dicatæ. 112
Regulæ corporis motui adapatæ. 113
Regulæ corporis poſitioni pertinentes. ibid.
Regulæ phlebotomiæ dicatæ. 114
Syrupus magiſtralis, quo ſanguis à ſale & tenuibus ichoribus optime vindicatur. 117
Aqua ſanativa. 120
Aqua calcis. 121
Tinctura boli armeni. ibid.
Decoctum limacum. ibid.
Infuſum. 122
Serum alteratum. ibid.
Amygdala. 123
Julapium. ibid.
Hauſtus hypnoticus. ibid.
Eclegma. 124
Electuarium. ibid.
Conditum. ibid.
Trochiſci. ibid.
Alimentum pharmacodes. 125
Radices. ibid.
Folia. ibid.
Fructus. ibid.
Apparatus. 126
PinſatumCruſtemniorum. ibid.
Ingerendi ordo. ibid.
Ciborum debita iuteneratio. ibid.
Ciborum electio. 127
Operationes circa viſcera & partes reſpirationi ſubſervientes. 131
Minoratıvorum ſimplicium & compoſitorum paradigmata. 132
Pilulæ. 134
Thoracica alterantia ſimplicia. 135
Compoſita. 136
Decompoſita. 137
Potus primus. ibid.
Potus ſecundus. 138
Potus tertius. ibid.
Potus quartus. ibid.
Evaporatio prima. 139
Evaporatio ſecunda. ibid.
Evaporatio tertia. ibid.
Effumatio prima. 140
Effumatio ſecunda. 142
Effumatio tertia. 144

Effu-

Effumatio quarta. 146
Aqua hæmoptoica Quercetani. 149
Aqua altera facile parabilis, efficax. ibid.
Aqua pectoralis temperatior, Dorneri. 150
Aquafrigida Geſneri ibid.
Aqua hypnotica Quercetani. 151
Tinctura papav. err. Hadriani Mynſ. ibid.
Quinta eſſentia ferri, P. I Fabri. ibid.
Quinta eſſentia lap. Magnetis, Fabri. 153
Tinctura Coralliorum, Hartmanni. 155
Tinctura Roſ. rub. Dorneri. 156
Hydroroſatum Ang. Sal. ibid.
Decoctum ad ardorem & tenuitatem ſauguinis emendand. Quercetani. ibid.
Syrupus de Manna ſolut. Mindereri. ibid.
Syrupus ariſtolochiæ, Fabri. 157
Eſſentia radicum Altheæ, Ang. Salæ. 158
Mixtura altheæ, Ang S. ibid.
Mixtura myrtillorum, Ejuſd. ibid.
Eſſentia Cydoniorum, A. S. ibid.
Extractum ſive ſanguis ſymphyti Quercet. 159
Extractum Braſiî, Authoris. 160
Trochiſci de papav. Had. Amynſ. ibid.
Pulvis Scaligeri in cruenta expuitione. ibid.

FINIS.

cost me
0 – 0 – 5